

Max Weber Társadalomkutató Központ, Kolozsvár
Centrul de Cercetări Sociale Max Weber Cluj-Napoca
RO-400 015 Cluj/Kolozsvár, Tipografiei 12, tel/fax: 0264-590974

Csata Zsombor – Kiss Dénes – Kiss Tamás
Tudományos segédmunkatárs: Ramona Raț, Vitos Katalin
Kézdivásárhely és Felsőháromszék 2004. Közélet és
közérzet: politikai helyzetjelentés.

- Az adatfelvétel időpontja: 2004 június 25- július 5.
- Célpopuláció: Kézdivásárhely, illetve Felsőháromszék magyar nemzetiségű választásra jogosult (18 év fölötti) állandó lakosságága.
- Mintanagyság:
 - Kézdivásárhely: 599
 - Felsőháromszék: 1002
- Mintavétel típusa: rétegzett, véletlenszerű mintavétel.
- Kézdivásárhely:
 - Kézdivásárhely esetében rétegzési szempontunk a választókerület volt. Minden választókerületből a választókorú lakosok tényleges arányának megfelelő megkérdezett választottunk ki (a Kézdivásárhelyhez tartozó Nyujtód két külön választókerületet alkot). A választókerületeken belül utcákat választottunk ki. Ezekben a kérdező-biztosoknak megadott lépték szerint kellett háztartásokat kiválasztaniuk.
 - A háztartásokon belül a kérdezetteket nem és életkor szerint rögzített kvótalap segítségével kellett kiválasztani.
 - A kézdivásárhelyi minta esetében eredményeink 95 százalékos valószínűséggel, ± 4 százalékos hibahatárral érvényesek.
- Felsőháromszék:

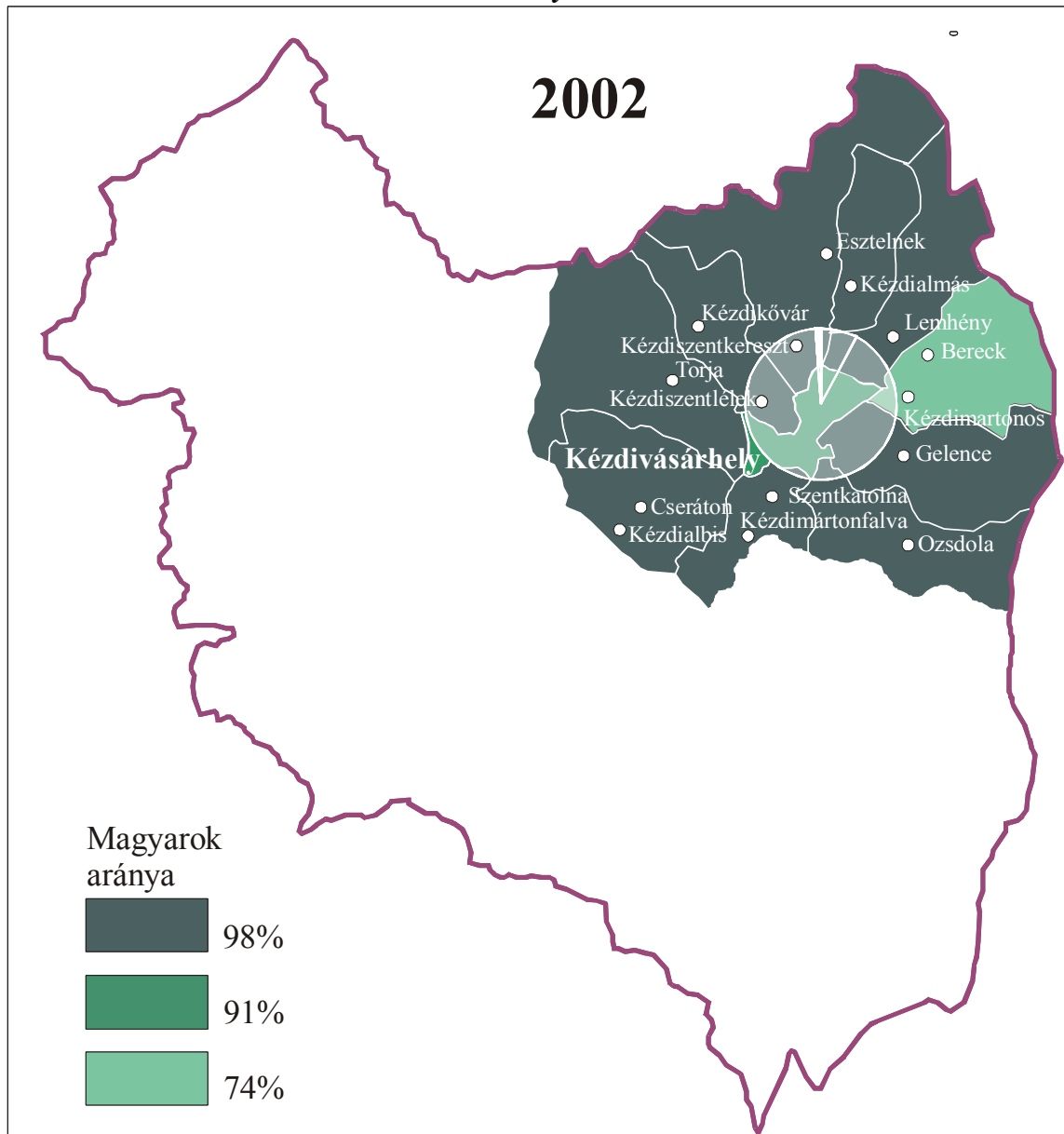
- A felsőháromszéki mintában minden közigazgatási egység (község, illetve Kézdivásárhely) arányosan képviselteti magát, e mellett a községközpont-falu arányt is figyelembe vettük.

1. táblázat. A minta-elemszámok településenként

Településtípus	Település	esetszám	„pótminta”
Város	Kézdivásárhely (Nyujtód)	360	239
Községközpont	Lemhény	38	
	Ozsdola	64	
	Gelence	92	
	Torja	75	
	Kézdialmás	26	
	Kézdiszentkereszt	26	
	Kézdiszentlélek	53	
	Csernáton	64	
	Bereck	41	
	Szentkatolna	29	
Falu	Esztelnek	30	
	Hatolyka	13	
	Kézdimartonos	15	
	Kézdikővár	37	
	Kézdialbis	14	
	Kézdimártonfalva	25	
Összesen		1002	

- A felsőháromszéki minta kialakításakor a Kézdivásárhelyen lekérdezett kérdőíveket arányosan lesúlyozva vettük figyelembe
- A felsőháromszéki minta esetében eredményeink 95 százalékos valószínűséggel, $\pm 3,19$ százalékos hibahatárral érvényesek.

1. ábra. A mintába került települések és a magyar nemzetiségűek aránya

1. Alapváltozók szerinti megoszlás

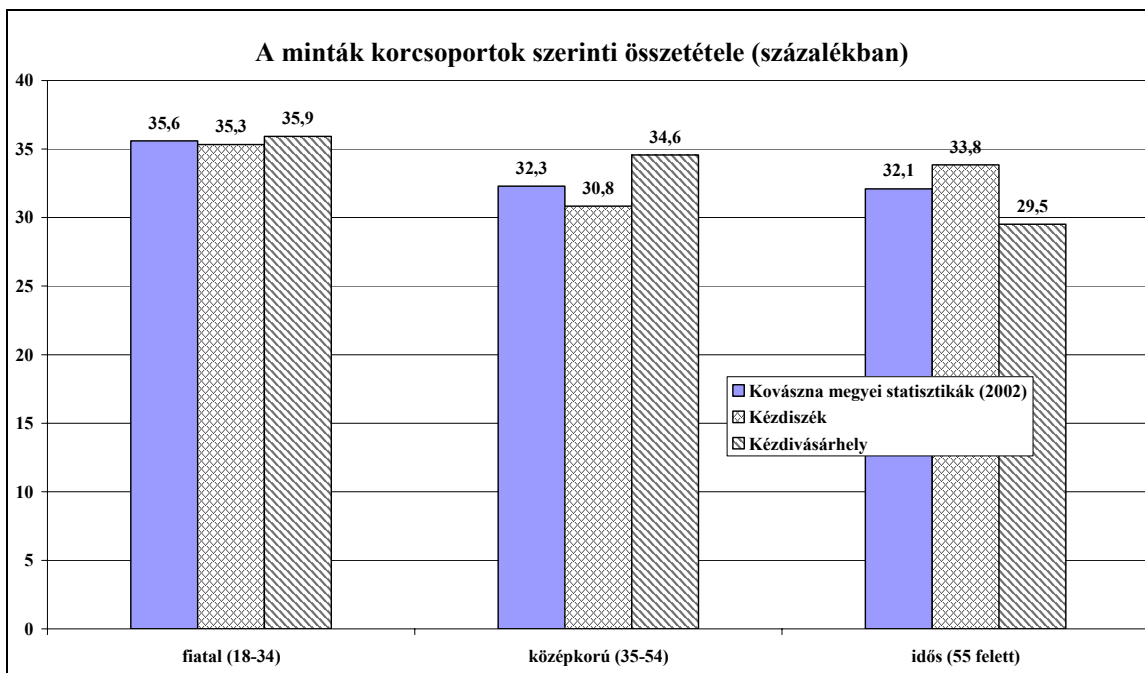
A vizsgált tematika bemutatása előtt azokat az alapmegoszlásokat mutatjuk be, amelyeknek az elemzés során is szerepük lesz. Ezek közül a minta regionális megoszlását fent ismertettük. Nemek szerint az alábbi táblázatban az látható, hogy a 2002-es Kovászna megyére vonatkozó statisztikákhoz képest a kézdiszéki mintánkban a nők enyhén (1,5 százalékkal) alulreprezentáltak, ez az eltérés azonban a mintanagyság által magyarázott 3 százalékos hibahatáron belül van.

2. táblázat. A kérdezett neme

	Kovászna megyei statisztikák (2002)	Kézdiszék	Kézdivásárhely
férfi	48,3	49,8	50,3
nő	51,7	50,2	49,7

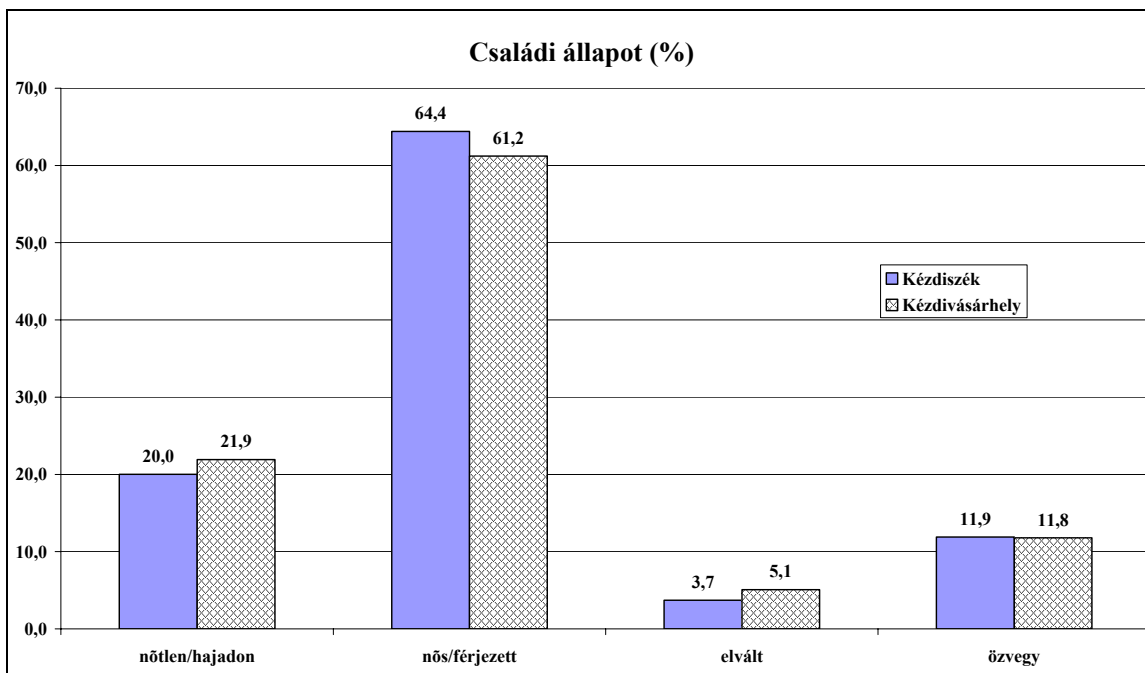
Mintánk korcsoport szerinti összetétele nagyjából megegyezik a Kovászna megyei magyarok 2002-es népszámlálási eredmények alapján továbbszámított korösszetételével (2. ábra). Kézdivásárhelyen a középkorúak, kézdiszéken az idősek néhány százalékkal felülreprezentáltak, e különbségek azonban az illető népességek korstruktúrájában levő eltérésekből adódnak.

2. ábra

Családi állapot szerint a régió tradicionális életvezetésére valamint a társadalmi együttélés normáihoz való erőteljesebb igazodásra vall a házasságban élők országos átlaghoz viszonyított magas aránya (a régióban a népesség közel kétharmada nős vagy férjnél van). Ezt főként a válások kisebb gyakorisága magyarázza, de fontos szerepe van annak is, hogy ebben a régióban a fiatalok korábban kezdenek házasesetet. Ezek a tendenciák kevésbé jellemzőek a városra, ahol a házasságban élők aránya néhány százalékponttal elmarad a regionális átlagtól.

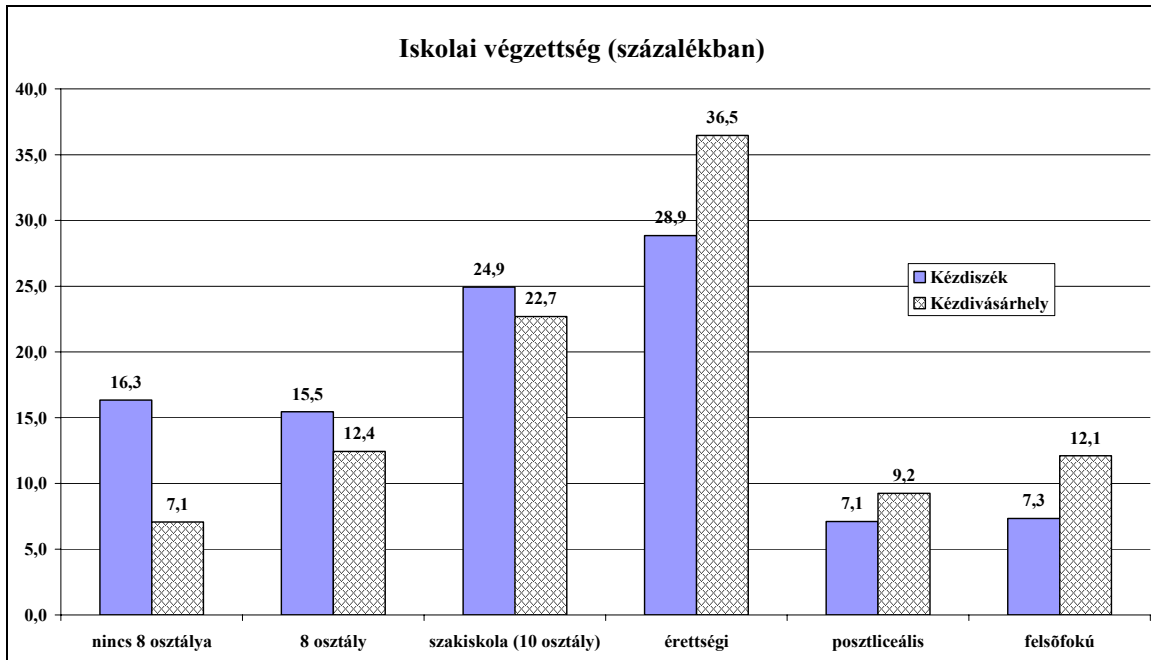
3. ábra

Amint várható volt, a régióban a városon élők magasabban képzettek: Kézdivásárhelyen a felnőtt magyar lakosság több mint egyharmada érettségizett, további egyötöde pedig ennél magasabb képzésben részesült. Igen markánsak az eltérések a város és a vidék között a 8 osztálynál alacsonyabb képzésben részesültek arányát tekintve: míg Kézdiszék egészében a magyar népesség több, mint 15 százaléka 8 osztálynál kevesebbet járt iskolába, Kézdivásárhelyen ez az arány 7 százalék.¹

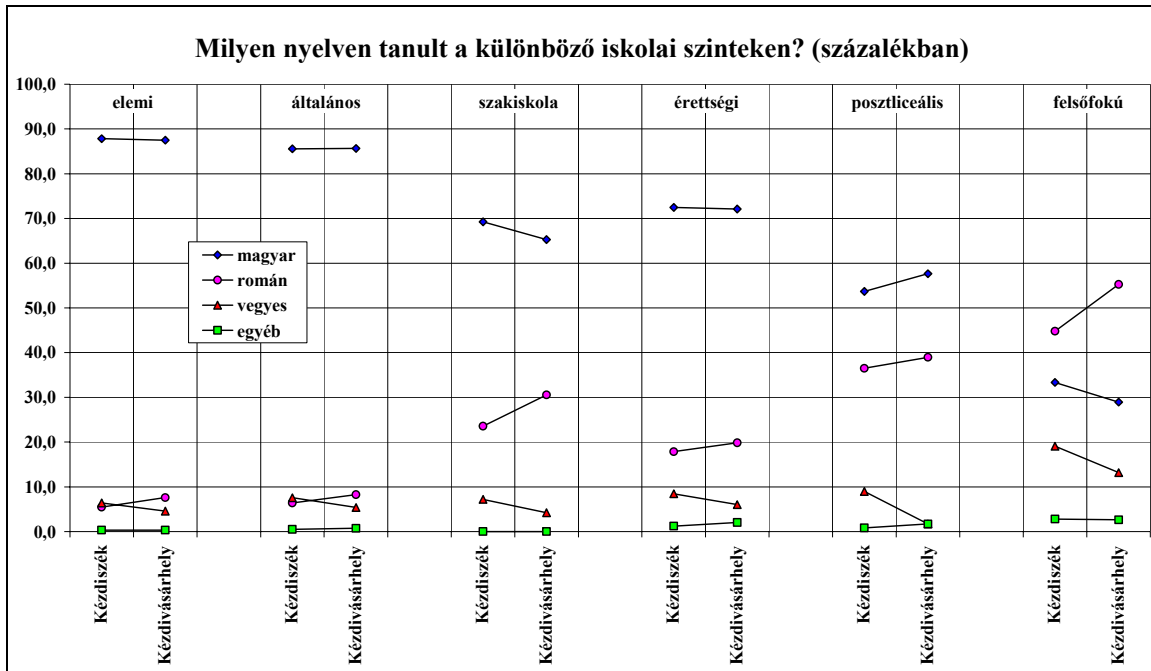
¹ Ezzel kapcsolatosan megjegyzendő, hogy a regionális mintában arányuknak megfelelően természetesen a kézdivásárhelyiek is jelen vannak. Az iskolai végzettséget tekintve a vidék-város eltérések emiatt ennél is nagyobbak.

4. ábra

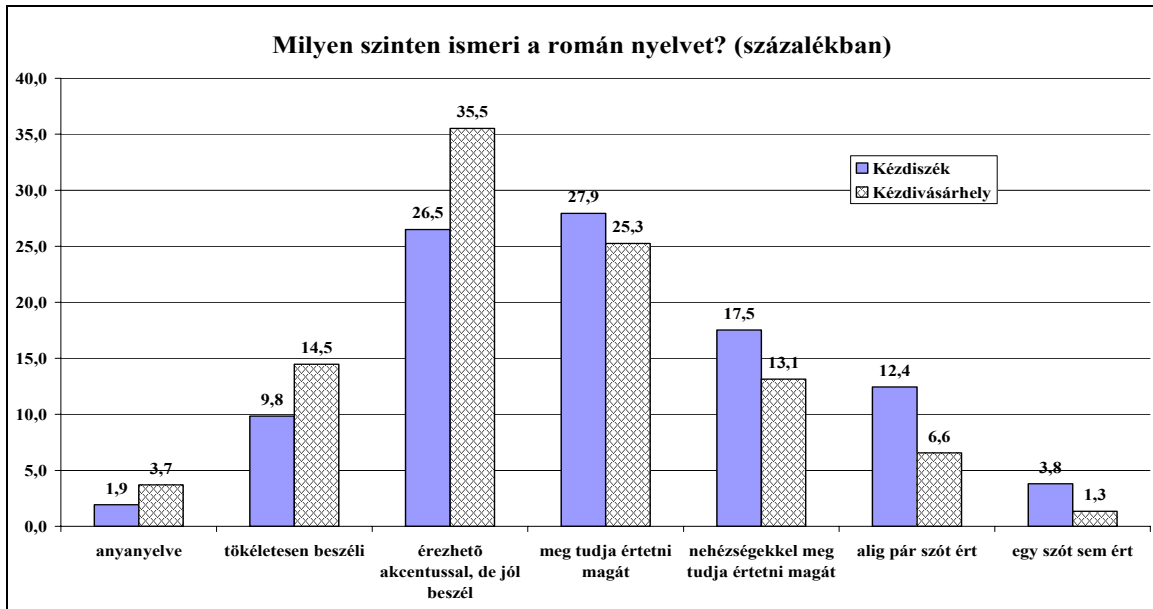
Az iskoláztatás nyelvét illetően ahogyan haladunk a felsőbb iskolai szintek felé, úgy növekedik a tanulmányait román nyelven végzett népesség aránya. A román nyelvű képzésben részesülők aránya – amint az várható is volt – a városi mintán magasabb. Különösen markáns a vidék-város különbség a felsőfokú képzés esetében: a kézdivásárhelyiek több, mint 55 százaléka románul tanult egyetemen vagy főiskolán, a vidéken élők körében ez az arány 45 százalék körüli.

5. ábra

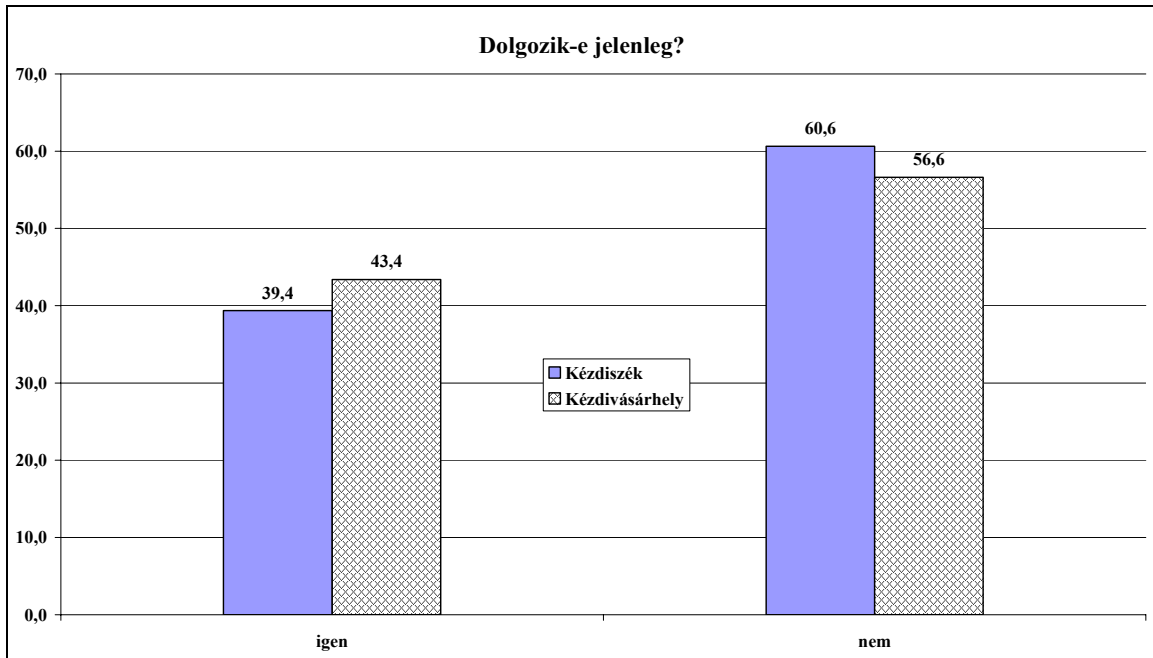

Összefüggésben az előbbiekkal, a román nyelv ismerete a vidéken szintén eltérést mutat településtípusonként. A régióban a magyar lakosság több, mint 15 százaléka alig pár szót ért románul, további 18 százaléka pedig csak nehézségekkel tudja megértetni magát. A románul alig vagy csak nehézségekkel megszólalók aránya a városban jóval alacsonyabb (8 illetve 13 százalék).

6. ábra

7. ábra

A kézdiszéki magyar népesség gazdasági aktivitását tekintve a fenti ábra alapján elmondható, hogy a kérdésre válaszolók 39 százaléka dolgozik jelenleg, 61 százalékuk pedig inaktív vagy munkanélküli. Kézdivásárhelyen a foglalkoztatottak aránya 4 százalékponttal nagyobb, mint a regionális átlag, ami főként az aktív korú népesség –

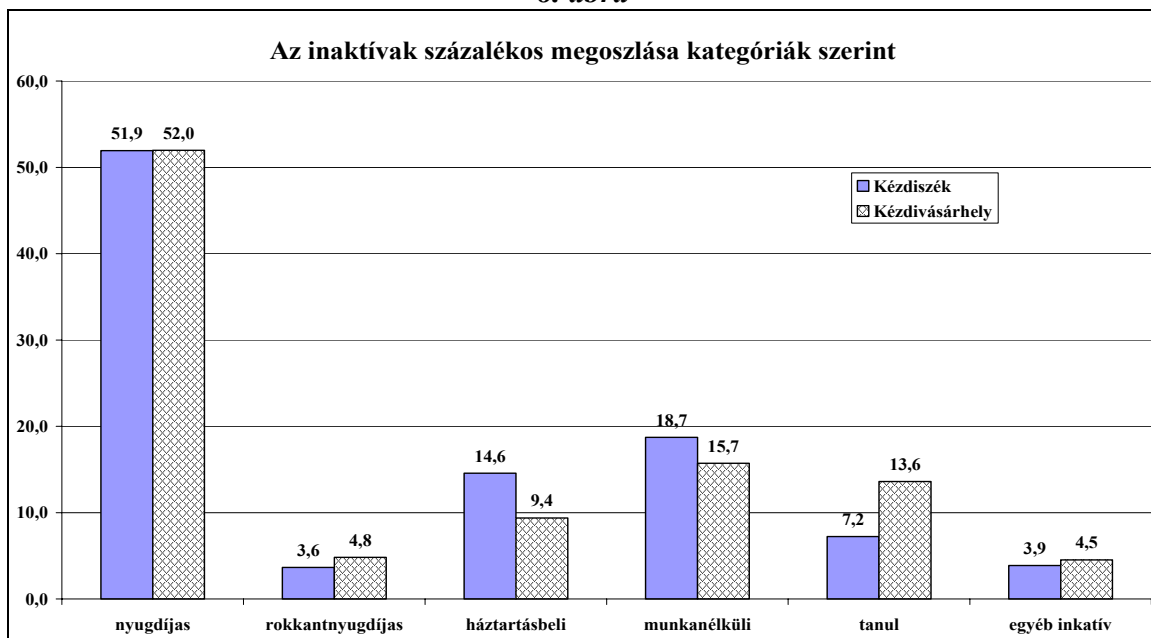
korábban már bemutatott – magasabb arányának köszönhető. A foglalkoztatottak jelenlegi beosztás szerinti megoszlása a következő:

3. táblázat. A foglalkoztatott népesség beosztás szerinti összetétele (százalékban)

	Kézdiszék	Kézdivásárhely
felső szintű vezető	1,6	1,8
középszintű vezető	6,3	8,5
önfoglalkoztató	8,5	6,0
szellemi beosztott	21,2	21,6
fizikai beosztott	62,5	62,2

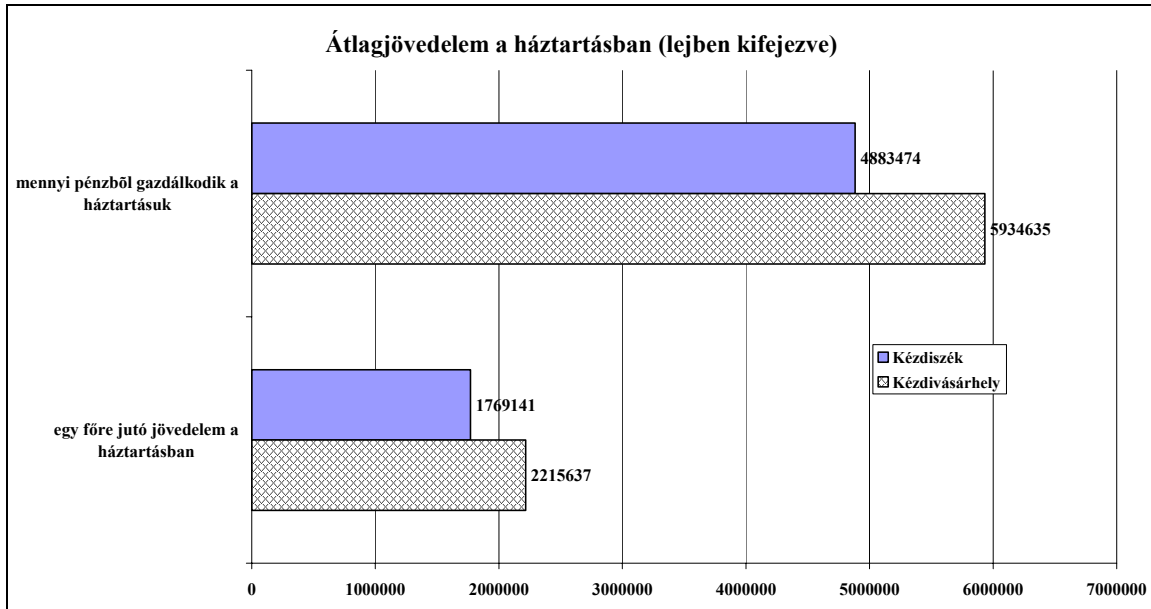
A foglalkoztatottság tekintetében a régió és a város között számottevő eltéréseket nem tapasztaltunk, vidéken enyhén magasabb az önfoglalkoztatók aránya, ami vélhetően az önellátásra berendezkedett falusi gazdálkodókat jelenti. Szignifikáns különbségek mutatkoznak viszont Kézdivásárhely és a teljes régió vonatkozásában az inaktív népesség belső összetételét tekintve (8. ábra): városon alacsonyabb a háztartásbeliek (9,4 százalék) és a munkanélküliek (15,7%) aránya, miközben a tanuló fiatalok regionális átlag felett vannak jelen (13,6 százalék). Ez az eltérés részben annak köszönhető, hogy városon fiatalabb a népesség, de ennél vélhetően nagyobb mértékben munkál az, hogy a vidékiek alacsonyabb arányban tanulnak tovább felsőbb iskolai szinteken.

8. ábra

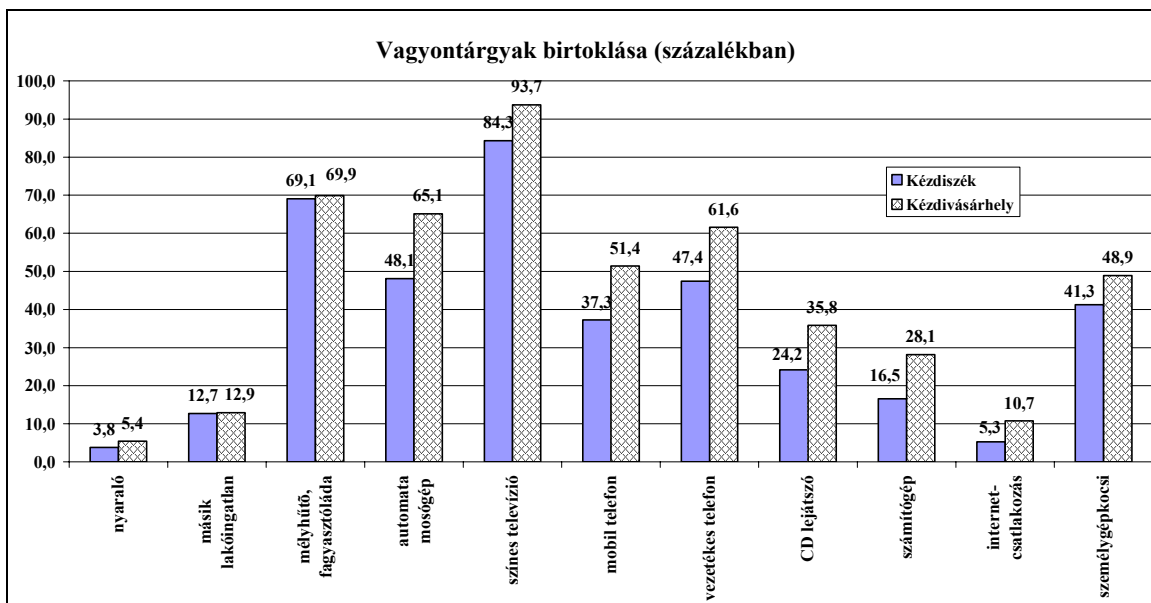
A lakosság anyagi helyzetére vonatkozóan adataink azt mutatják, hogy a felsőháromszéki magyar háztartások átlagos havi jövedelme nem éri el az 5 millió lejt, így az egy főre jutó jövedelem is jóval 2 millió alatt marad. Városon a fizetések magasabbak, itt a háztartás átlagjövedelme a 6 millió lejt közelíti.

9. ábra

A jövedelmek szóródása városon magasabb, ami azt jelenti, hogy Kézdivásárhelyen a jövedelem szerinti egyenlőtlenség magasabb, mint vidéken.

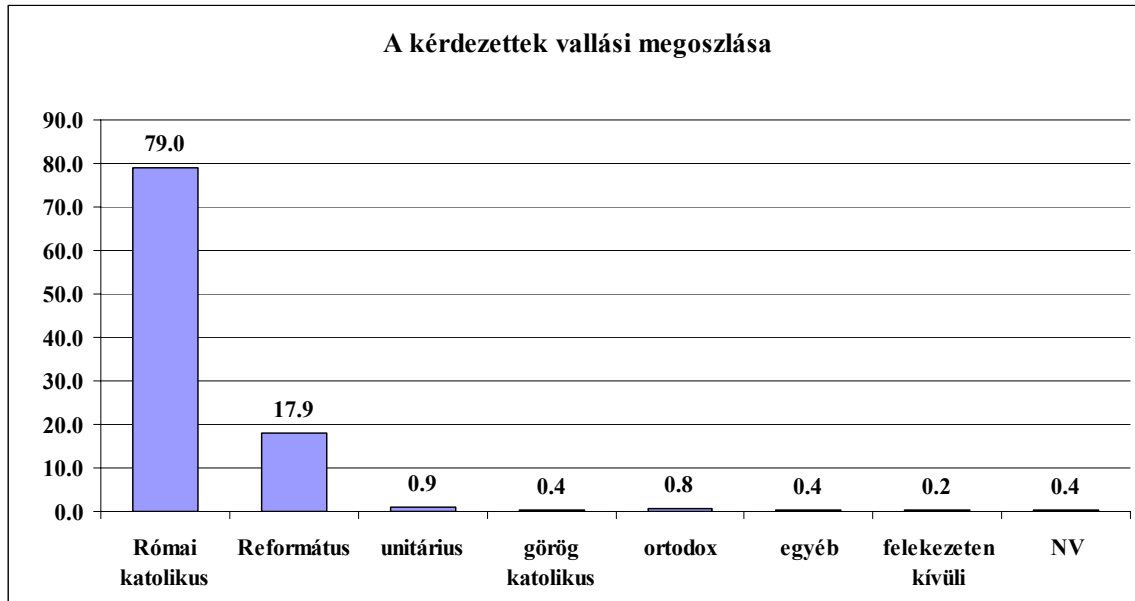
10. ábra

Az, hogy a kézdívsárhelyi magyar lakosok átlagosan vagyonosabbak, mint a vidéken élők, a különféle vagyontárgyak eltérő birtoklásában is megmutatkozik (10. ábra). Eszerint a városiak csaknem felének van autója, több, mint felének mobiltelefonja és 65 százalékának automata mosógépje, miközben ezek az arányok vidéken csupán 41, 37 illetve 48 százalék. Nem mutatkozik számottevő eltérés viszont a lakáshelyzetet illetően: vidékiek és városiak közül minden nyolcadik magyar háztartásnak van másik lakóingatlana.

2. Vallás, vallásosság, az egyházak szerepvállalásával kapcsolatos attitűdök

11. ábra

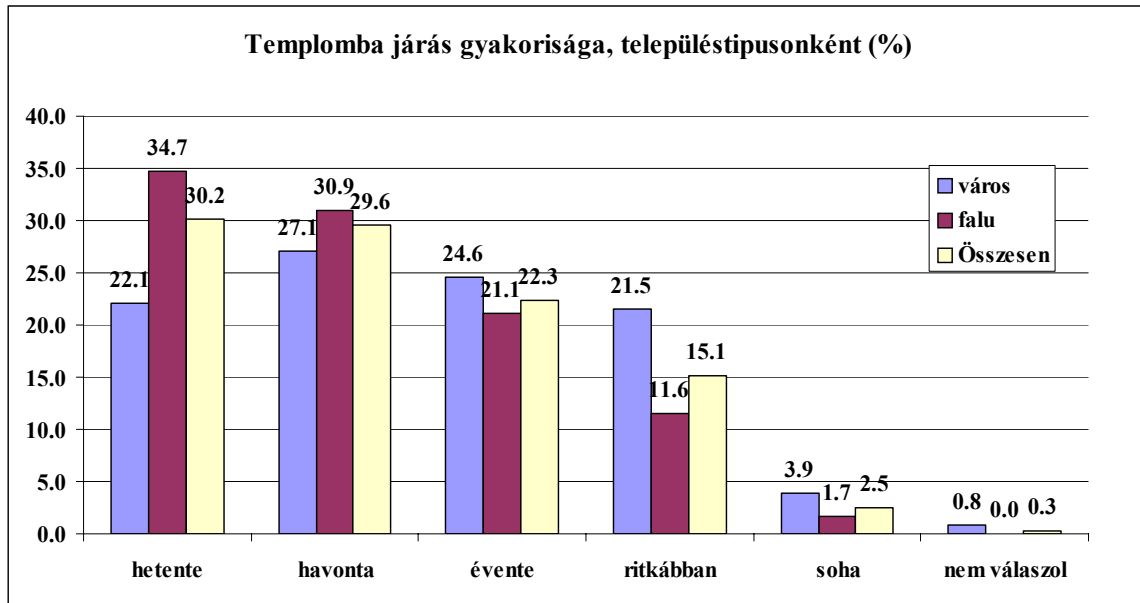

4. ábra. A kérdezettek vallása (%)

	város	vidék
Római katolikus	68.8	84.7
Református	25.1	13.9
unitárius	2.2	0.2
görög katolikus	0.3	0.5
ortodox	1.4	0.5
egyéb	0.6	0.3
felekezeten kívüli	0.6	
NV	1.1	

A kérdezettek 30%-a hetente vagy gyakrabban jár templomba. Ez az arány valamivel magasabb lehet mint az országos átlag, legalábbis a Bihar megyeinél, ahol a kérdezettek 25%-a mondta, hogy hetente vagy gyakrabban jár templomba. A vidékiek gyakrabban járnak templomba mint a kézdivásárhelyiek.

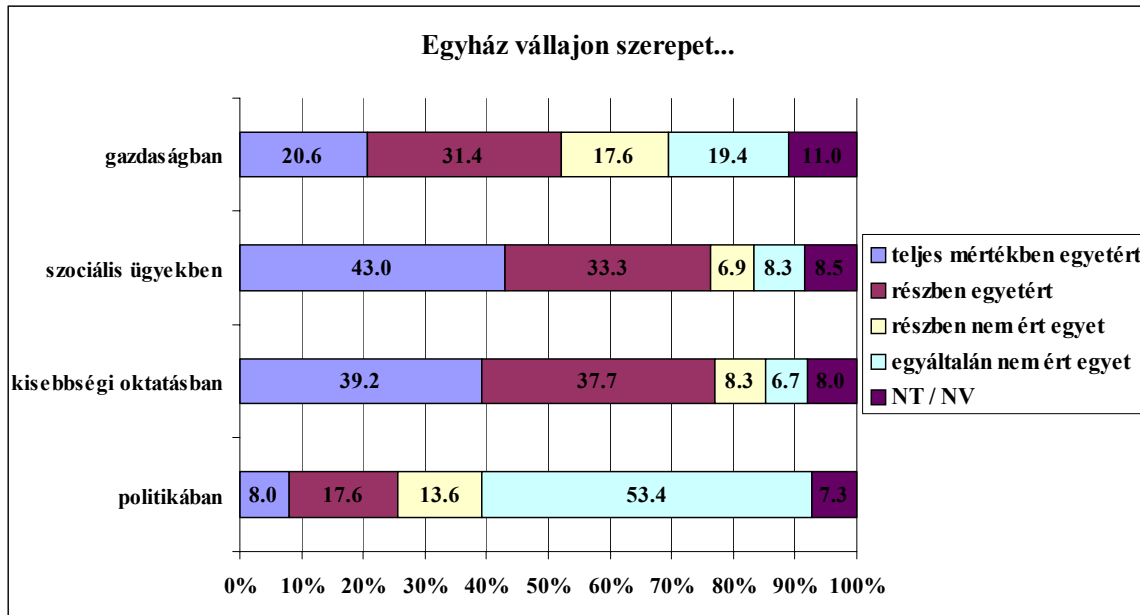
12. ábra

Az egyházak társadalmi szerepvállalásával kapcsolatos vélemények

Megkérdeztük, hogy a válaszadók mennyire értenek egyet az egyházak különböző társadalmi-politikai szerepvállalásával. A kérdezettek legkevésbé az egyházak politikai szerepvállalásával értenek egyet, az összes megkérdezett mindössze 25%-a (és ezen belül csak 8% ért egyet teljes mértékben). A népesség több mint fele ugyanakkor teljes mértékben elutasítja az egyházak politikai szerepvállalását (53,4%).

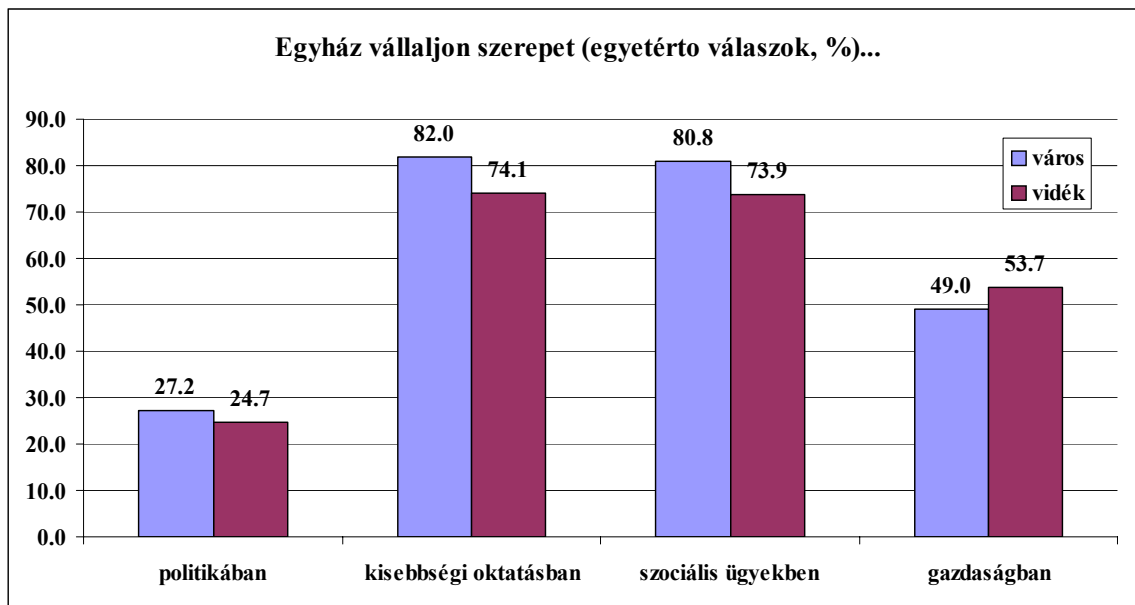
13. ábra

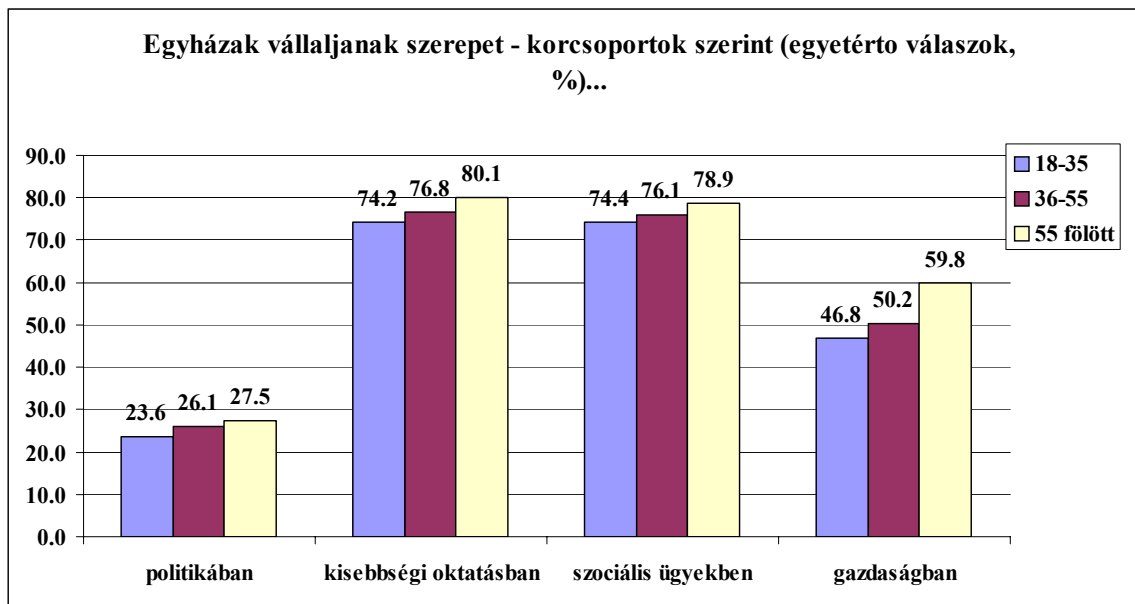
Az egyházak gazdasági szerepvállalásával kapcsolatban a vélemények egyenletesebben oszlanak meg, a kérdezettek 52%-a egyetért, 37%-a nem ért egyet, 11% tartózkodik a választól vagy nincs véleménye. Az egyház szociális ügyekben és kisebbségi oktatásban vállalt szerepével a kérdezettek döntő többsége egyetért.

A gazdasági szerepvállalás kivételével a kézdivásárhelyiek némileg nagyobb arányban helyeslik az egyházak szerepvállalásait mint a falusiak, a különbség a szociális és az oktatásügyi feladatvállalással kapcsolatban jelentősebb. Az egyházak gazdasági tevékenységével inkább a vidékiek értenek egyet mint a városiak. (A politikai és gazdasági szerepvállalással kapcsolatos településtípus szerinti összefüggések statisztikailag nem szignifikánsak).

14. ábra

15. ábra

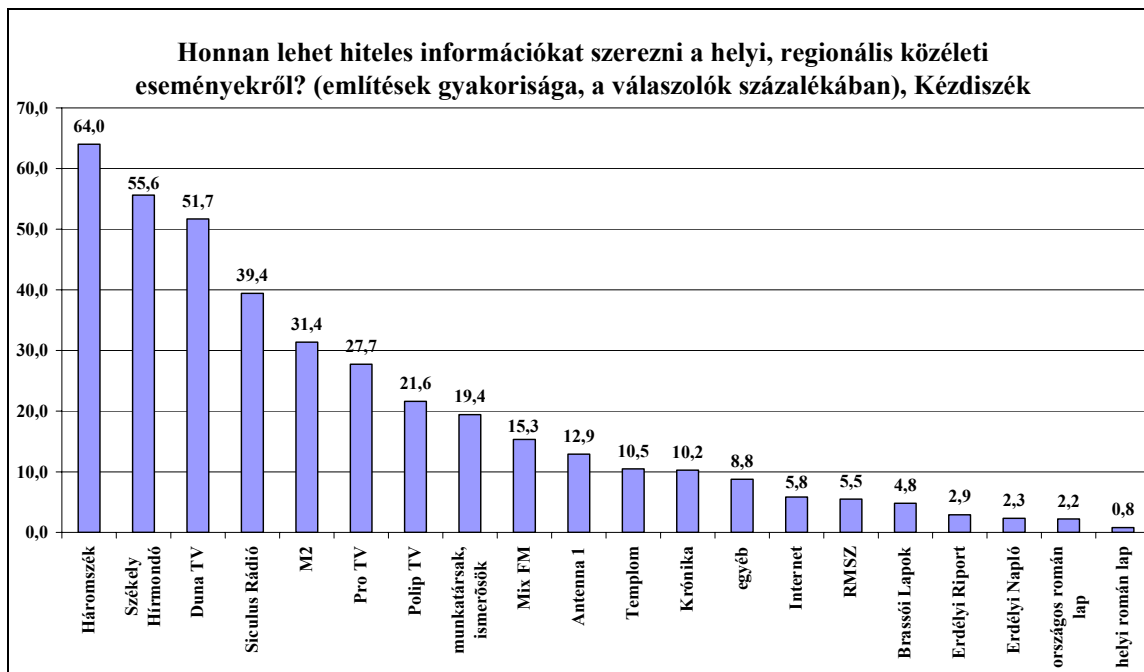

Az egyház mindegyik tárgyalt szerepvállalását az idősebbek inkább támogatják, mint a fiatalok, a fiatalok és idősek közötti véleménykülönbség az egyházak gazdasági tevékenységével kapcsolatban a legnagyobb. Iskolai végzettség szerint nincsenek szignifikáns különbségek az egyházak szerepvállalásával kapcsolatos véleményekben. (Csak Kézdivásárhelyen belül lehet elmondani, hogy a magasabb iskolai végzettségűek kevésbé támogatják az egyházak gazdasági tevékenységét).

Médiafogyasztás, tájékozódás

A felső-háromszéki magyarság médiafogyasztásával kapcsolatban először nyílt kérdésben kérdeztünk rá arra, hogy a válaszadó milyen forrásokat tart hitelesnek a helyi és regionális közéleti eseményekről való informálódásban.

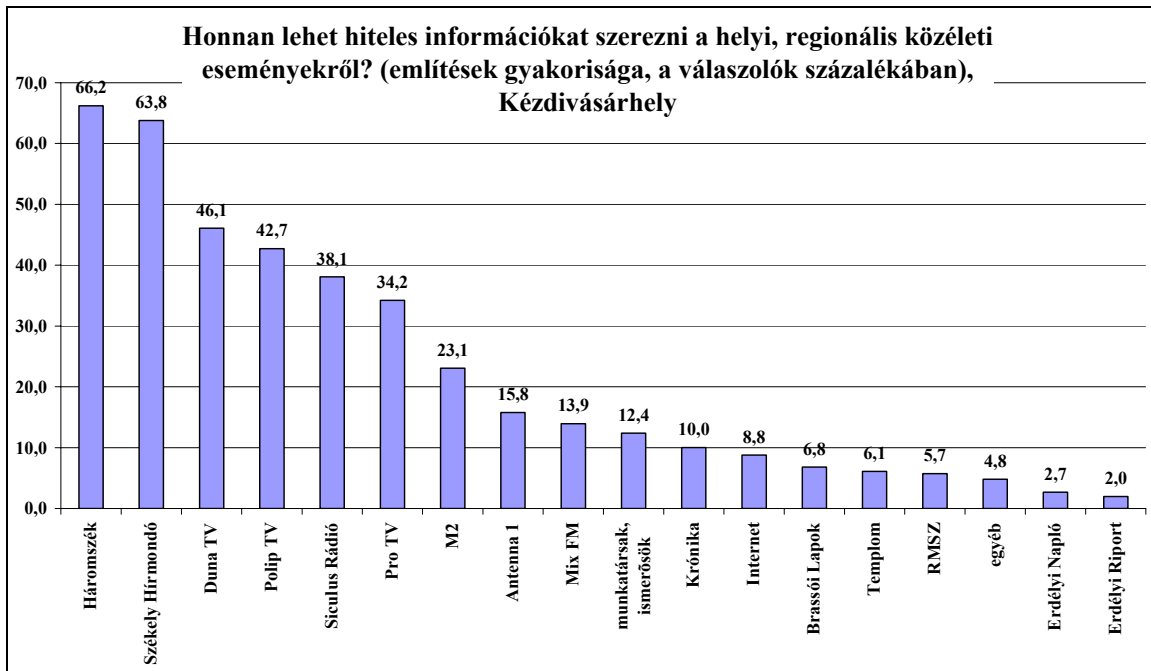
16. ábra

A hírforrások közül Kézdiszéken a Háromszék napi- és a Székely Hírmondó hetilap valamint a Duna TV emelkedik ki, melyeket a válaszadók több, mint fele (64, 56 illetve 52 százalék) említett meg. 40 százalék körüli arányban vannak azok, akik a Siculus rádiót tartják alkalmasnak hiteles helyi vonatkozású eseményekről való tájékozódásban, ezt követi a Magyar 2 tévécsatorna, a Pro TV és a helyi Polip (ez utóbbi 22 százalékkal). A kézdiszékiek csaknem egy-ötöde tekinti munkatársait, ismerőseit, szomszédait hiteles informátoroknak. A régióban a Mix FM rádió, az Antenna 1 tévécsatorna is jelentékeny hírforrások. Meglepő módon a válaszadók alig egy-tizede említette a Kolozsváron kiadott, ám kézdiszéki helyi tudósítóval is rendelkező Krónikát, a másik országos napilap, a Romániai Magyar Szó pedig csak minden huszadik kézdiszéki számára jelent hiteles információforrást. Az országos átlaghoz képest szintén

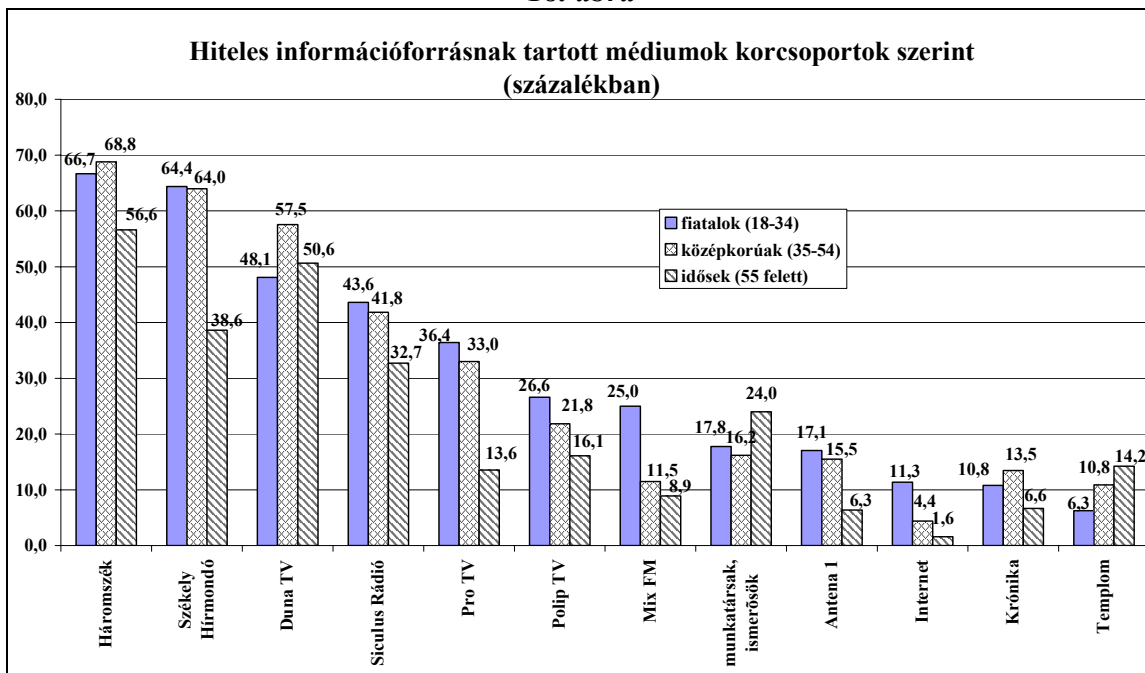
alacsonynak mondható azoknak az aránya is, akik az internetet a helyi vonatkozású közéleti hírekhez való hozzájutásban hasznosnak találják.

17. ábra

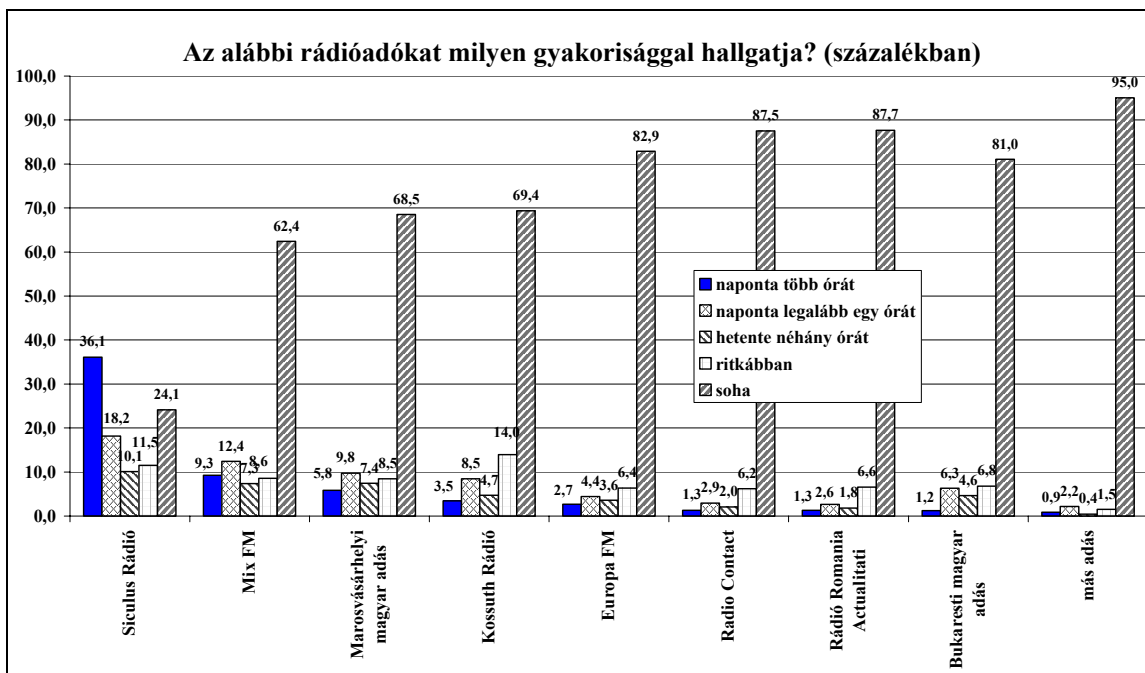
A kézdivásárhelyi lakosokra vonatkozó ábrában apró átrendeződéseket figyelhetünk meg a különböző hírforrások népszerűségének sorrendjét illetően. Eszerint előkelőbb helyre kerül a helyi tévé és rádió: a Polip TV-t a válaszadók 43 százaléká, a Siculus rádiót pedig 38 százaléká tartja hiteles információforrásnak.

18. ábra

Az információforrások korcsoportonkénti eltérései arról tanúskodnak, hogy a helyi elektronikus média (Siculus rádió, Polip TV, Mix FM) üzenete leginkább a fiatalokhoz jut el, ez a réteg szignifikánsan nagyobb arányban követi az országos kereskedelmi televíziók (a Pro Tv és az Antena 1) híreit is. A középkorúak inkább az írott sajtó (különösen Háromszék, Székely Hírmondó) valamint a Duna TV híreit tartják hitelesnek, az idősebbek körében pedig felülreprezentáltak azok, akik szomszédoktól, rokonoktól, munkatársaktól és a templomból tájékozódnak a helyi közéleti eseményekről.

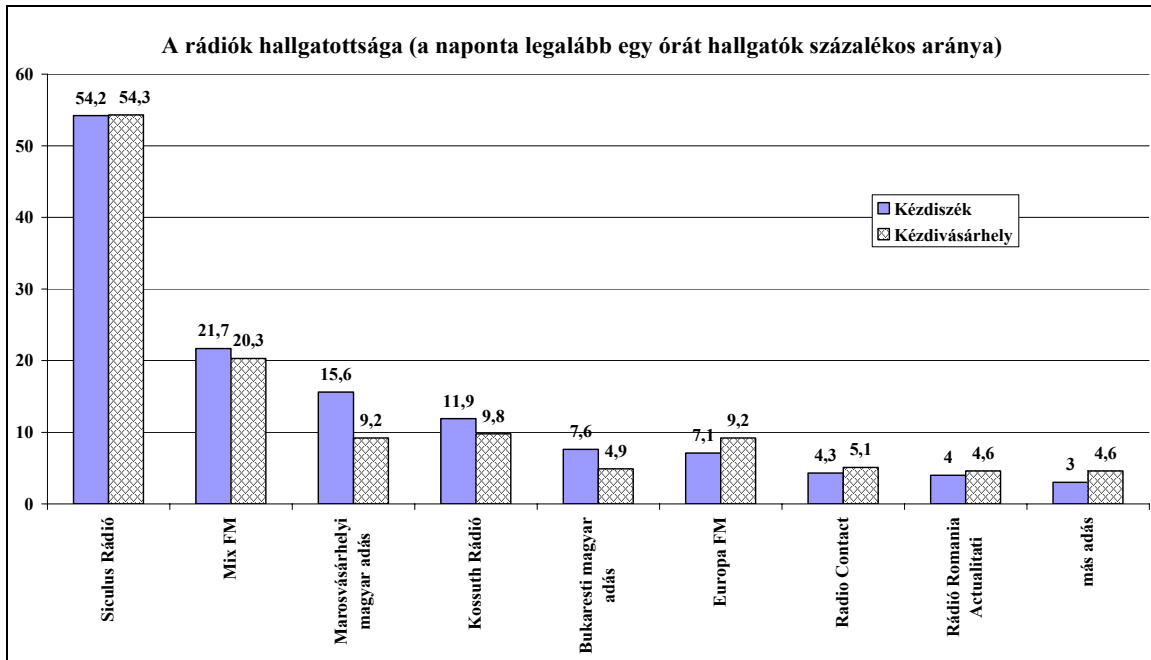
19. ábra

A kézdiszéki magyarok körében a leggyakrabban hallgatott rádióadók a helyi kereskedelmi rádiók (Siculus, Mix FM), ezt követik a közszolgálati adások (Marosvásárhelyi rádió és Kossuth). Igen alacsony a hallgatottsága a román közszolgálati és kereskedelmi adóknak, a megkérdezettek több, mint 80 százaléka soha nem szokott ezekre a hullámhosszokra váltani. A helyi vonatkozású hírek szempontjából fontos rádióadók közül a bukaresti rádió magyar adásának hallgatottsága is az országos átlag alattinak tekinthető.

Kézdivásárhely és a régió vonatkozásában az említett rádióadók hallgatottsága csak a közszolgálati adásoknál mutat eltérést: Kézdiszéken, Kézdivásárhellyel szemben szignifikánsan magasabb arányban hallgatják a bukaresti valamint a marosvásárhelyi regionális magyar nyelvű adást, valamint a Kossuth rádiót (20.ábra).

20. ábra

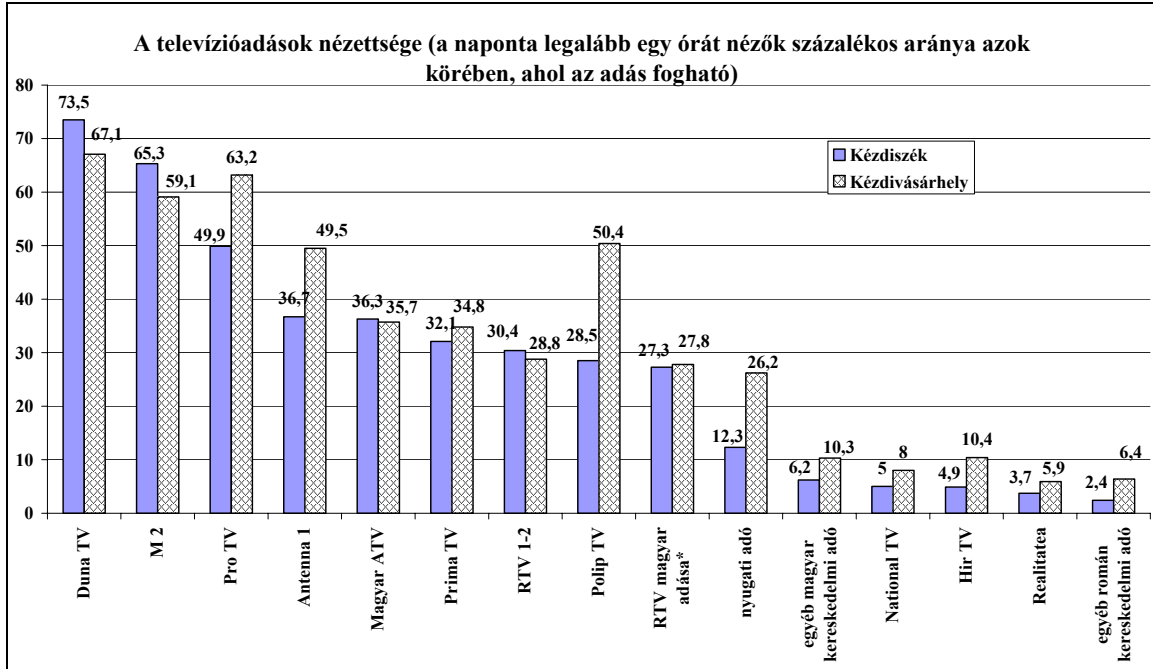

A tévéadások napi nézettségét vizsgálva város és vidék vonatkozásában enyhén eltérő médiafogyasztói profilról adhatunk számot (19. ábra): a régióban a leggyakrabban nézett csatornák közül a magyarországi közszolgálati adók (Duna TV és M2) vezetnek toronymagasan, őket a román közszolgálati műsorok követik (Pro TV, Antena 1). Kézdivásárhelyen hasonlóan a Duna TV vezet, de őt a Pro TV követi 63 százalékkal és igen előkelő helyen van az Antena 1, valamint a helyi Polip TV is 50-50 százalékkal. A román televíziót, valamint az RTV magyar adását a kézdiszéki magyarok több, mint egynegyede követi napi illetve heti rendszerességgel, a megkérdezettek egyharmada azonban soha nem szokott ezekre a műsorokra átkapcsolni.

Amint az a közéleti eseményekről való tájékozódás médiumai kapcsán is kiderült, a kézdiszéki magyarok körében a legolvasottabb napilap a Háromszék, a megkérdezettek több, mint 40 százaléka napi rendszerességgel lapozza fel. Ezt szorosan követi a szintén helyi, ám hetente megjelenő Székely Hírmondó, majd hatalmas különbséggel sorban követik a más hetilapok, a Brassói Lapok, a Krónika és a Romániai Magyar Szó (A Krónikát a kézdiszéki magyarok 4 százaléka, a Romániai Magyar Szót alig 2 százaléka olvassa napi rendszerességgel). A Partiumban kiadott Erdélyi Riport és Erdélyi Napló hetilapok, valamint a helyi román napilap rendszeres olvasottsága 1 százalékon aluli.

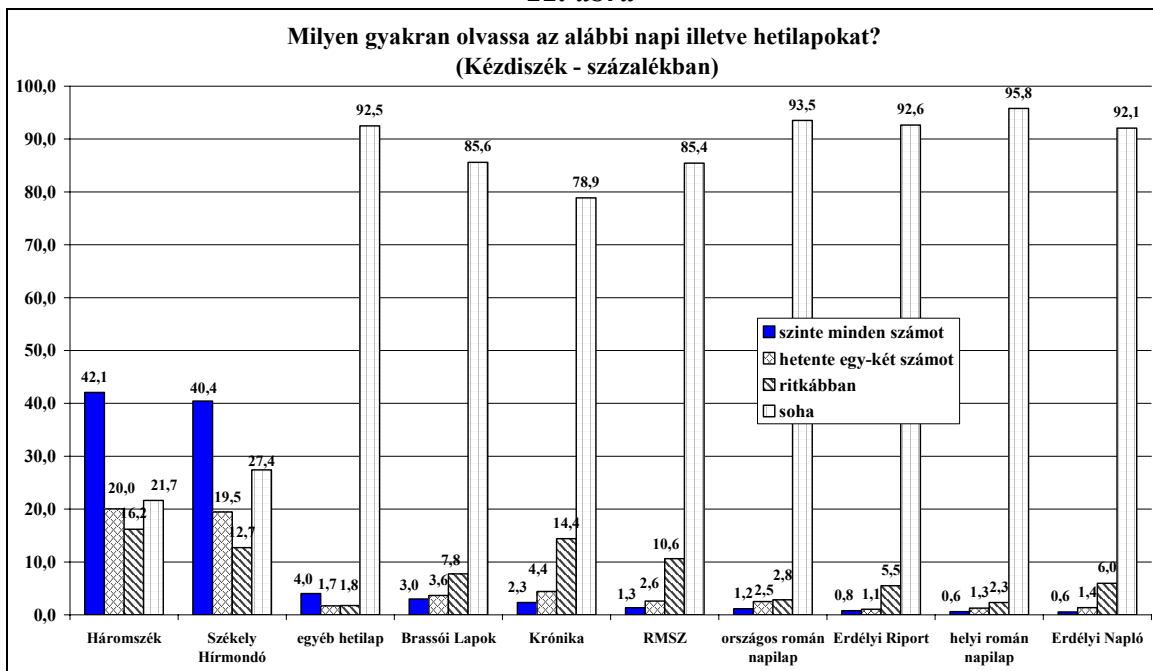
Adataink azt mutatják, hogy a piacvezető két helyi lap olvasótáborra sem kor, sem iskolai végzettség tekintetében nem különbözik egymástól.

21. ábra

* az RTV magyar adása esetében a kumulált válaszalternatívák a „majdnem minden héten az egész műsort” és a „majdnem minden héten, de csak bizonyos műsorokat” voltak.

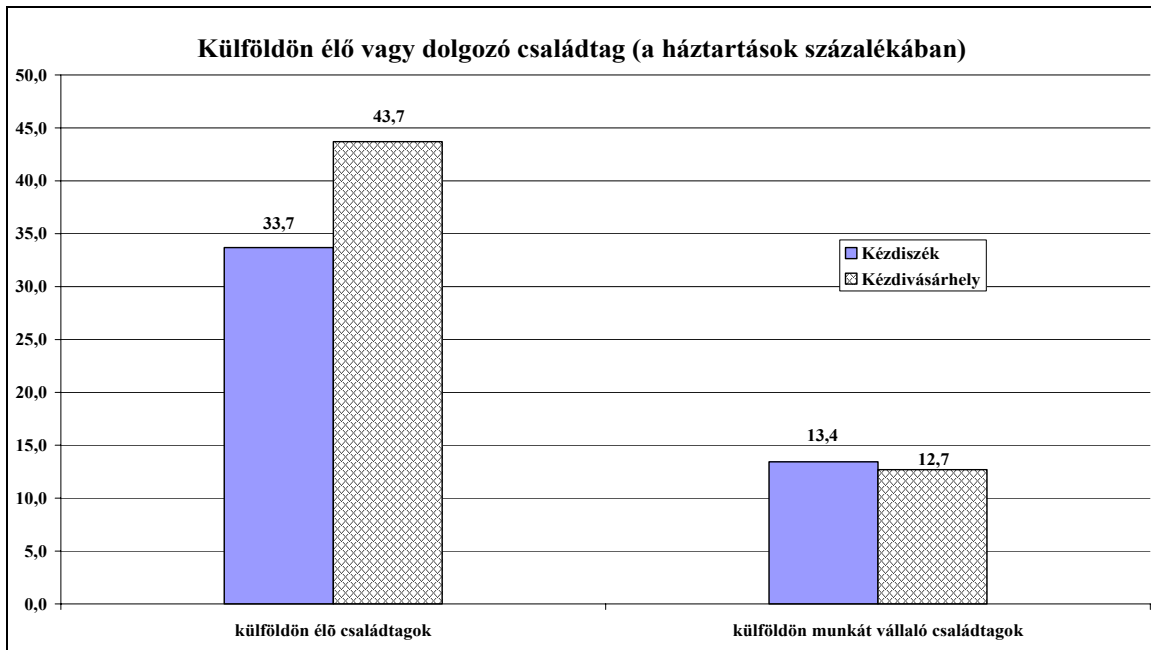
22. ábra

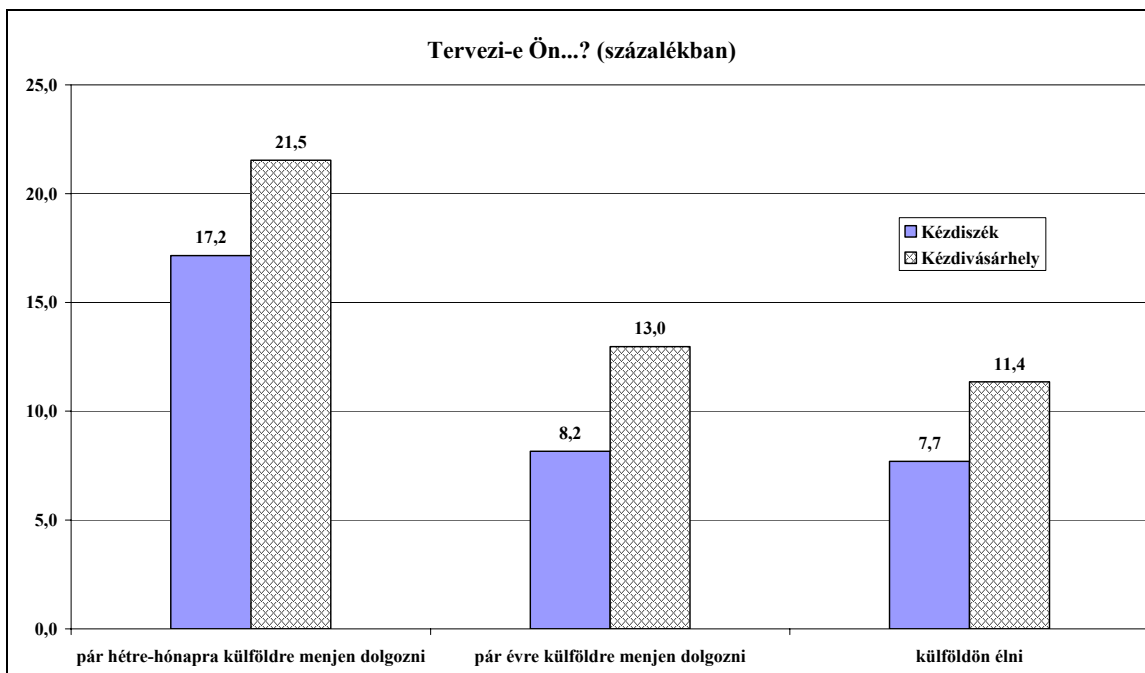
Migrációs tapasztalat, szándék

A felső-háromszéki magyarok migrációs mozgásával kapcsolatban elmondható, hogy a kézdivásárhelyi magyar családok csaknem 40 százalékának, a kézdiszékiek egyharmadának él külföldön családtagja és minden nyolcadik, kilencedik magyar családnak van olyan tagja, aki külföldön keresi kenyerét.

23. ábra

24. ábra

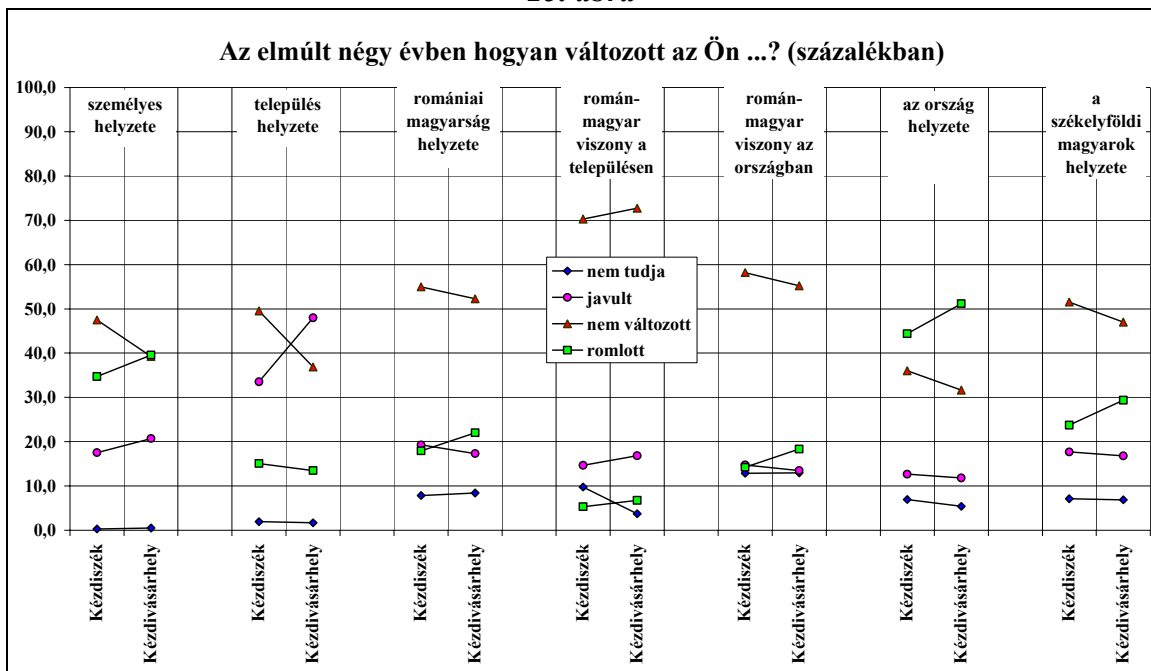
Amint az a 22. ábrából kiderül, a migrációs szándékokat illetően város-vidék vonatkozásban számottevő eltérések mutatkoznak: a kézdivásárhelyiek több, mint egyötöde vállalna rövid távon munkát külföldön (szemben a kézdiszékiek körében regisztrált 17 százalékkal), 13 százaléuk néhány évre is szívesen elmenne dolgozni (szemben a 8 százalékkal), 11 százaléuk pedig akár végleg is elhagyná az országot.

Közhangulat

A régióban uralkodó közhangulattal kapcsolatban először arra kérdeztünk rá, hogy hogyan ítéli meg az elmúlt négy év változásait a saját személyére, a településére, a magyarságra és az országra vonatkozóan. Ezzel kapcsolatosan adataink azt mutatják, hogy a legtöbben (minden harmadik megkérdezett) a településük helyzetét illetően könyvelnek el javulást. Ez az arány a kézdivásárhelyiek körében még magasabb: a magyar lakosság 48 százaléka vallotta úgy, hogy a város helyzete javult az elmúlt négy évben. A kézdiszékiek csaknem egyötöde a romániai magyarság helyzetének jobbulsát említette és ehhez közeli, 18-18 százalékra tehető azoknak az aránya, akik úgy vélik, hogy az elmúlt négy évben a székelyföldi magyarok helyzete és személyes helyzetük

egyaránt javult. A legtöbb megkérdezett (44 százalék Kézdiszéken és 51 százalék Kézdivásárhelyen) az ország helyzetére vonatkozó változásokat ítélte meg a legpesszimistábban, átlag feletti arányban vannak továbbá azok is, akik személyes helyzetük romlását könyvelhették el az elmúlt négy évben (35, illetve 40 százalék). Figyelemre méltó ugyanakkor, hogy a válaszadók e két utóbbi értékelésben meglehetősen határozottak: a bizonytalanok aránya csupán 6 illetve 1 százalék körüli.

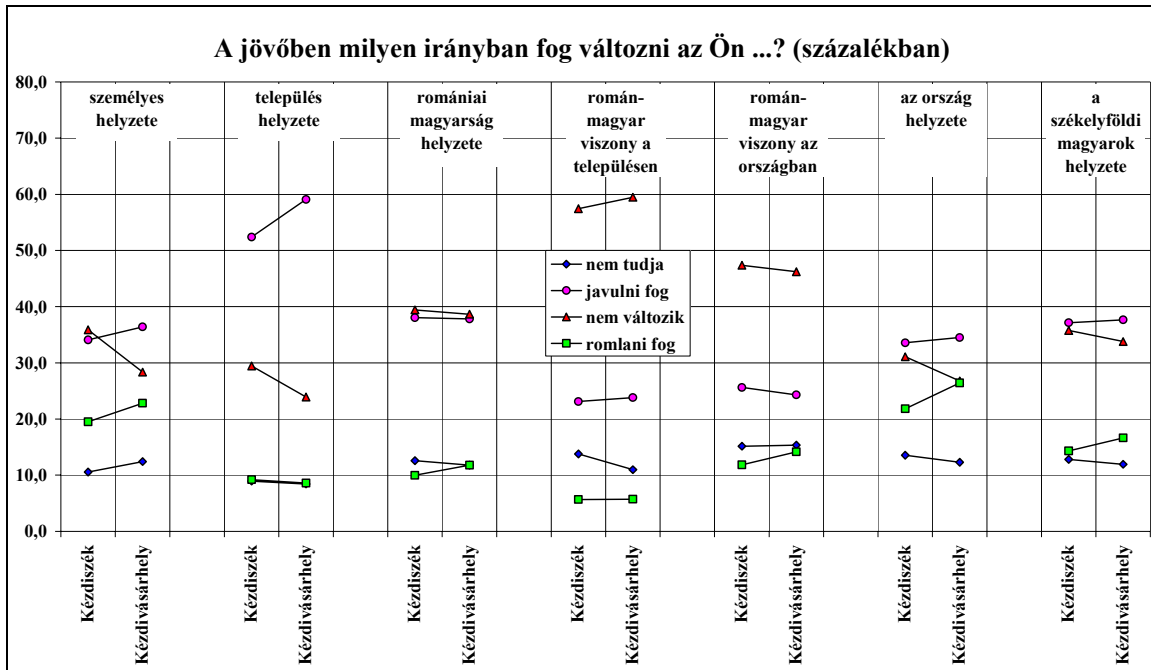
25. ábra

A fentieknél jóval optimistább kép tárul elénk, amennyiben a kézdiszéki magyar lakosság jövőbeni várakozásait vizsgáljuk. Régiószinten körülbelül minden második megkérdezett gondolja úgy, hogy a települése helyzete javulni fog a jövőben és egyharmadnál magasabb azoknak az aránya, akik a saját személyes helyzetükre, az ország helyzetére, valamint a romániai és a székelyföldi magyarság helyzetére vonatkozóan is derűlátóak. A válaszadók ezúttal is az ország helyzetével kapcsolatosan a legszkeptikusabbak: a régióban minden ötödik, Kézdivásárhelyen minden negyedik véli úgy, hogy az ország helyzete az elkövetkezendőben romlani fog. Hasonló mértékű szkepszis mutatható ki a lakosság személyes helyzetének megítélésével kapcsolatban is.

Mind az elmúlt négy évre, mind a jövőre vonatkozó kérdés alapján elmondható, hogy a lakosság percepciója leginkább a településeken uralkodó magyar-román viszonyok alakulását tekintve változatlan. Hasonlóképpen elmondható, hogy a régióban a városon élők körében nagyobb arányban vannak azok, akik negatívabban ítélik meg a változásokat, illetve borúlátóbbak a társadalmi-gazdasági körülmények javulását illetően.

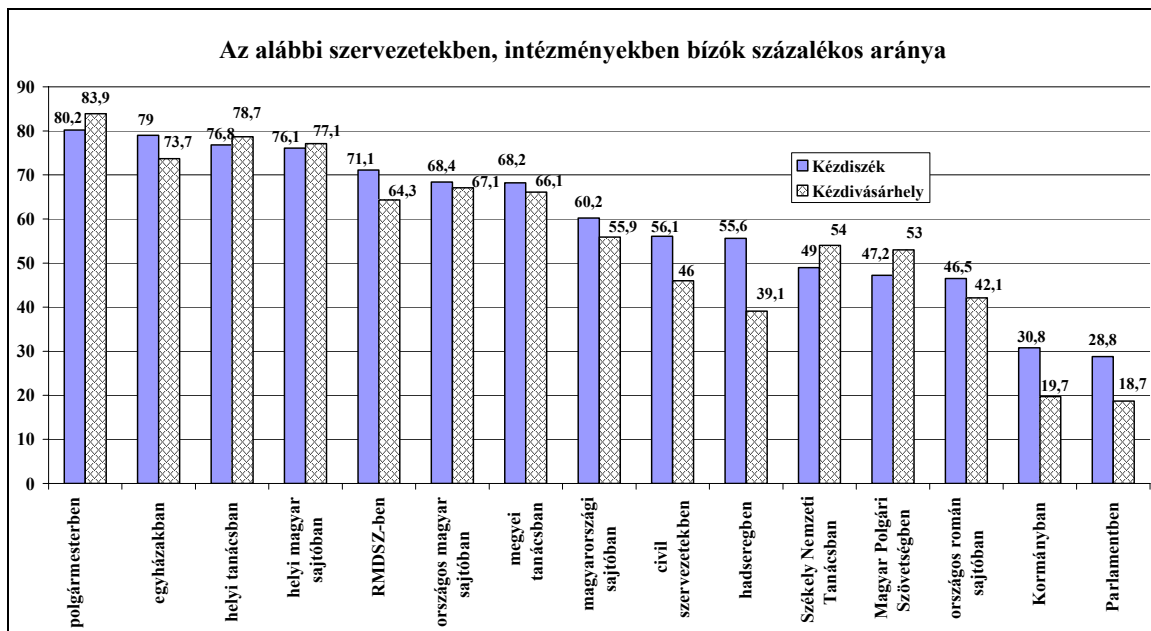
26. ábra

Bizalom az intézményekkel szemben

A különféle intézményekkel, hivatalos szervekkel, személyekkel kapcsolatos bizalmat vizsgáló kérdésünk alapján azt mondhatjuk, hogy a kézdiszéki magyarok a legkevésbé a parlamentben, a kormányban és az országos román sajtóban bíznak. A „bizalmatlansági listán” meglepő módon ezeket követik a Magyar Polgári Szövetség és a Székely Nemzeti Tanács, megelőzve a hadsereget és a különféle civil szervezeteket. Kézdivásárhelyen az említett tömörülések megítélése némiképp pozitívabb, a válaszadók több, mint 50 százaléka említette, hogy bízik az MPSZ-ben és az SZNT-ben. A „bizalmi” listát mind a régió, mind a város esetében a polgármester vezeti, ezt követi vidéken az egyház, a helyi tanács, a magyar sajtó és az RMDSZ. Markánsabb eltérés a régió és a város között az RMDSZ megítélésében mutatkozik: a régió lakóinak 71 százaléka említette, hogy bízik az RMDSZ-ben, Kézdivásárhelyen ez az arány csak 64 százalék. Összességében elmondható tehát, hogy Kézdivásárhelyen az RMDSZ-el szemben alacsonyabb, más politikai tömörülésekkel szemben pedig magasabb a bizalom, mint a régióban.

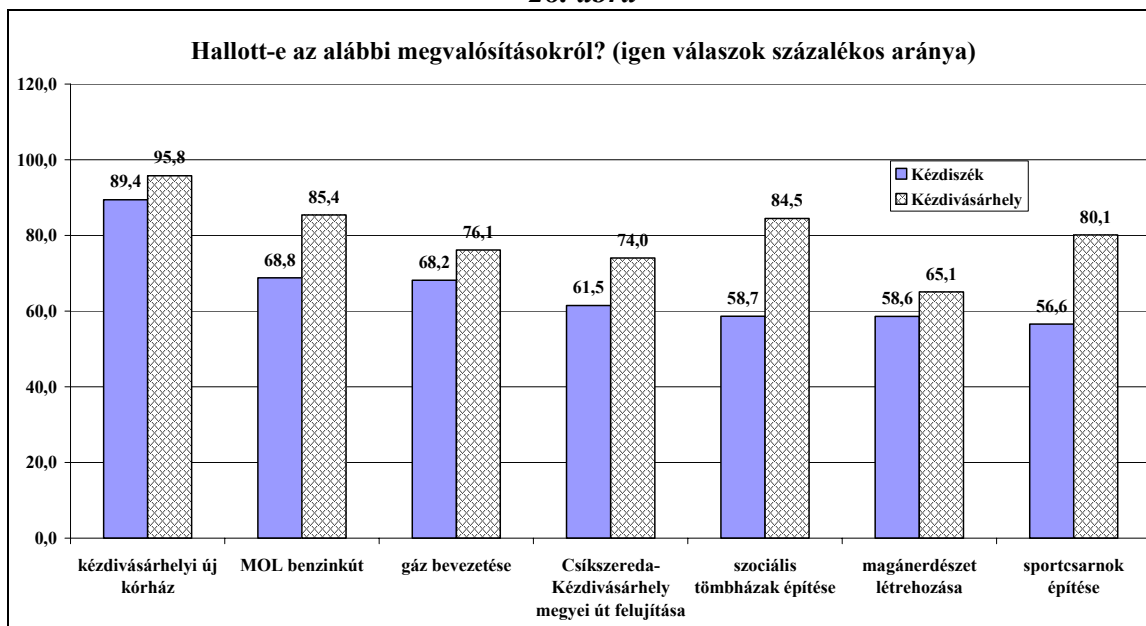
27. ábra

Megvalósítások

A kézdizéki megvalósításokkal kapcsolatban elsősorban azt kell kiemelnünk, hogy ezek ismerete Kézdivásárhelyen inkább jellemző, mint vidéken. Ez nem meglepő, hisz az említett beruházások nagyobb része a városban történt. A megvalósítások közül mind Kézdivásárhelyen, mind pedig a régióban az új kórházról tudnak leginkább az emberek, ezt követi a MOL-benzinkúttal kapcsolatos beruházások ismerete majd Kézdivásárhelyen a szociális lakások építése, a régióban pedig a gáz bevezetése. Legkevésbé a sportsarnok építéséről és a magánerdészet létrehozásáról vannak ismereteik a kézdizékieknek: ez utóbbi megalakulását vélhetően csak az érintett (erdőtulajdonnal rendelkező) réteg követte figyelemmel.

28. ábra

Nyílt kérdésben kérdeztük meg, hogy az egyes megvalósítások a kinek köszönhetők – az e kérdésekre kapott válaszok összesítései az 1.-7. mellékletekben találhatóak.

Kézdiszék legsúlyosabb problémái

A felsorolt 19 probléma súlyosságát rangsorolni kellett egy egytől ötig terjedő skálán, amelyen 1 az „egyáltalán nem súlyos”, 5 a „nagyon súlyos” választ jelentette. A

kapott válaszok átlagértékei alapján a problémák súlyosság szerint az alábbi sorrendbe rendeződtek.

5. ábra. Ön szerint mennyire súlyosak az alábbi problémák? (Átlagértékek 1- egyáltalán nem súlyos, 5- nagyon súlyos)

Problémák	Átlagértékek
munkanélküliség	4.5
fiatalok esélytelen helyzete	4.4
nyugdíjasok helyzete	4.3
szegénység	4.3
utak rossz állapota	4.0
egészségügyi ellátás	3.8
Tulajdonviszonyok	3.6
Közköltségek	3.5
települések közötti szállítás	3.5
Elvándorlás	3.3
Lakáshiány	3.1
Korrupció	3.0
Köztisztaság	2.8
polgármesteri hivatal bürokráciája	2.7
rendőrség-lakosság közti bizalmatlanság	2.5
ortodox egyház térnyerése	2.1
maffia	2.1
közellátás hiányosságai	2.0
nemzetiségek közti feszültségek	1.9

Legsúlyosabb problémának tehát az egyént és családját közvetlenül érintő gazdasági jellegű gondokat látják: a munkanélküliséget, a fiatalok esélytelen helyzetét az önálló egzisztencia megteremtésében, a nyugdíjasok szegénységét és az általános szegénységet. Csak ezek után következnek az infrastrukturális és közszolgáltatás-jellegű problémák (utak állapota, egészségügyi ellátás hiányosságai, tulajdonviszonyok rendezetlensége). Közepesen súlyos problémáknak bizonyultak a közköltségek terhe, a települések közötti szállítás, a kivándorlás, a lakáshiány és a korrupció. Kevésbé súlyos gondoknak értékelik kérdezetteink a köztisztaságot, a polgármesteri hivatal bürokráciáját, a rendőrség és a lakosság közötti viszonyt, az ortodox egyház térnyerését, a maffia-jellegű bűnözést, a közellátás hiányosságait. Legkevésbé problémásnak a nemzetiségek közötti feszültségek bizonyultak.

Településtípusok szerinti bontásban (ugyancsak az átlagértékek alapján) a súlyos gondok közé városban a lakáshiány, faluban az utak állapota és a tulajdonviszonyok rendezetlensége kerül. Faluban számít súlyosabb problémának a települések közötti szállítás és a köztisztaság, a kivándorlás viszont inkább városban aggasztja az embereket mint faluban. A közellátás városban a legkevésbé súlyos problémának tekinthető, és bár faluban vannak ennél jelentéktelenebb problémák is, itt is a kevésbé súlyos problémák közé tartozik. Kevésbé súlyos problémáknak tekinthető továbbá városban a köztisztaság, faluban ezzel szemben a lakáshiány jelent kisebb gondot.

6. ábra. Problémaérzékenység városban és faluban (Átlagértékek 1- egyáltalán nem súlyos, 5- nagyon súlyos)

	város		falu
munkanélküliség	4.5	munkanélküliség	4.4
fiatalok esélytelen helyzete	4.5	nyugdíjasok	4.3
szegénység	4.4	fiatalok esélytelen helyzete	4.3
nyugdíjasok	4.3	utak	4.2
egészségügyi ellátás	4.0	szegénység	4.2
lakáshiány	3.9	tulajdonviszonyok	3.7
elvándorlás	3.9	egészségügyi ellátás	3.6
közköltségek	3.8	települések közötti szállítás	3.5
utak	3.7	közköltségek	3.3
tulajdonviszonyok	3.4	köztisztaság	3.0
települések közötti szállítás	3.4	elvándorlás	3.0
korrupció	3.3	korrupció	2.8
rendőrség-lakosság közti bizalmatlanság	2.9	polgármesteri hivatal bürokráciája	2.7
polgármesteri hivatal bürokráciája	2.8	lakáshiány	2.7
maffia	2.5	rendőrség-lakosság közti bizalmatlanság	2.3
köztisztaság	2.5	közellátás hiányosságai	2.1
ortodox egyház térnyerése	2.5	ortodox egyház térnyerése	1.9
nemzetiségek közti feszültségek	2.1	maffia	1.8
közellátás hiányosságai	1.9	nemzetiségek közti feszültségek	1.8

Az alábbi táblázat azokat a problémákat tartalmazza, amelyek összefüggésbe vannak az életkorral és iskolai végzettséggel. A fiatalok által specifikusan súlyosnak látott problémának bizonyult a lakáshiány, a köztisztaság és a nemzetiségek közti feszültség, valamint a rendőrség és lakosság közötti bizalmatlanság. Az idősekre specifikusan csak a nyugdíjasok helyzete iránti aggodás jellemző. A magasabb iskolai végzettségűekre jellemző leginkább a rendőrség-lakosság közti bizalmatlanság problémájának tekintése (e réteg ideológiailag fogékonyabb és jog-érzékenysége is

erősebb) valamint az ortodox egyház térnyerése, a lakáshiány, valamint a korrupció miatti aggodás. Az alacsony iskolai végzettségűek számára szegénység és a nyugdíjaskor képez súlyos problémát.

6. táblázat. A problémaérzékenység eltérései társadalmi, demográfiai változók szerint (korrelációs együtthatók)

fiatalok	rendőrség-lakosság közti bizalmatlanság	-0.141	magas iskolai végzettségűek	rendőrség-lakosság közti bizalmatlanság	0.182
	nemzetiségek közti feszültségek	-0.123		korrupció	0.089
	lakáshiány	-0.133		lakáshiány	0.101
	köztisztaság	-0.096		ortodox egyház térnyerése	0.123
idősek	nyugdíjasok	0.180	alacsony iskolai végzettségűek	szegénység	-0.133
				nyugdíjasok	-0.125

A fenti problémák megoldása milyen mértékben a parlamenti képviselők, szenátorok feladata?

A nyugdíjasok gondjainak megoldását, az erdő és mezőgazdaság fellendítését, a területi autonómia megteremtését, a turizmus fejlesztését tekintik különösképpen a képviselők feladatainak. Nem gondolják viszont, hogy az ortodox egyház terjeszkedésének problémája, valamint a nemzetiségek közti feszültségek megoldása a képviselők dolga volna.

7. táblázat. Az alábbi problémák megoldása mennyire a parlamenti képviselő dolga? (Átlagértékek: 1- egyáltalán nem, 5- teljes mértékben)

Nyugdíjasok helyzete	4.4
erdő- és mezőgazdaság fellendítése	4.2
területim autonómia megteremtése	4.2
turizmus fejlesztése	4.1
egészségügy	3.9
utak	3.8
kivándorlás megállítása	3.6
korrupció	3.6
nemzetiségek közti feszültség	3.2
ortodox egyház megállítása	2.7

Hogy mely problémák megoldását tartják a képviselők feladatának, az elsősorban a problémák fontosságától függ. Ez derül ki legalábbis a kérdés településtípus szerinti

bontásából: a falusiak szerint a náluk súlyosabbnak számító erdő- és mezőgazdaság fellendítése, valamint az utak javítása inkább a képviselők feladata mint azt a városiak gondolják.

8. táblázat. Az alábbi problémák megoldása mennyire a parlamenti képviselő dolga? (Átlagértékek: 1- egyáltalán nem, 5- teljes mértékben)

	város	vidék
nyugdíjasok helyzetének javítása	4.3	nyugdíjasok helyzetének javítása 4.4
területim autonómia megteremt	4.2	erdő- és mezőgazdaság fellendítése 4.3
turizmus fejlesztése	4.2	területim autonómia megteremt 4.1
erdő- és mezőgazdaság fellendítése	4.1	turizmus fejlesztése 4.0
egészségügyi ellátás javítása	4.0	utak 3.9
kivándorlás megállítása	3.7	egészségügy 3.9
korruptió	3.7	kivándorlás megállítása 3.6
utak	3.6	korruptió 3.5
nemzetiségek közti feszültség	3.2	nemzetiségek közti feszültség 3.1
ortodox egyház megállítása	2.7	ortodox egyház megállítása 2.7

Az előzőekben tárgyalt problémák mellett néhány további problémára vonatkozólag azt kérdeztük meg, hogy ezek megoldását mennyire tartják fontosnak. A válaszokból az átlagértékek alapján (1-nem fontos, 5-nagyon fontos) az alábbi fontossági sorrend rajzolódik ki:

9. táblázat. Mennyire fontosak az alábbiak (Átlagértékek: 1- egyáltalán nem, 5- teljes mértékben)

	átlagérték
Székelyföldi autonómia megvalósítása	4.4
magyar-magyar viszály megszüntetése a politikában	4.4
Erdélyi autópálya építése	4.4
erdők helyzetének rendezése	4.2
egyházi ingatlanok rendezése	4.1
tagosítás	3.7
szövetkezetek létrehozása a mezőgazdaságban	3.0

Az átlagértékek alapján három probléma megoldása egyformán fontosnak bizonyult: a székelyföldi autonómia, a politikában a magyar-magyar viszály megszüntetése valamint az erdélyi autópálya építése. Szorosan követi e három problémát a megoldás fontossága tekintetében az erdők helyzetének rendezése valamint az egyházi ingatlanok rendezése. A két mezőgazdasággal kapcsolatos probléma megoldása bizonyul a legkevésbé fontosnak (de ezek esetében is többségben vannak azok, akik inkább fontosnak tartják mint nem): a

tagosítás és a szövetkezetek létrehozása. Mivel ez utóbbi kérdések elsősorban falun fontosak, várható volna, hogy megoldásukat inkább falun tartásuk fontosnak. Meglepő módon azonban mind a tagosítást, mind a szövetkezetek létrehozását inkább a városiak látják megoldandó feladatnak, a vidékiek alcsoportjában e két probléma a felsorolt problémák között a megoldásuk fontosságának sorában utolsó helyen áll. A várost és vidéket egyaránt érintő, vidékiek és városiak által egyaránt legfontosabbnak tartott problémák körében a sorrend vidék és város esetében kismértékben eltérő: míg városon legfontosabb feladatnak az Erdélyi autópálya megépítését tartják, falun első helyen romániai magyar politikán belüli magyar-magyar viszály megszüntetésének igénye szerepel.

10. táblázat. Mennyire fontosak az alábbiak (Átlagértékek: 1- egyáltalán nem, 5- teljes mértékben)

	város	vidék
Erdélyi autópálya építése	4.5	4.4
Székelyföldi autonómia megvalósítása	4.5	4.4
magyar-magyar viszály megszüntetése	4.4	4.3
egyházi ingatlanok rendezése	4.1	4.3
erdők helyzetének rendezése	4.0	4.0
tagosítás	3.7	3.6
szövetkezetek létrehozása a mezőgazdaságban	3.1	3.0

Az életkorral és iskolai végzettséggel két probléma megoldása iránti igény van szignifikáns összefüggésben, az erdélyi autópálya építése illetve a szövetkezetek létrehozása a mezőgazdaságban. Az autópályát a fiatalok és magasabb képzettségűek tartják fontosnak. A szövetkezetek létrehozása, várakozásainkkal ellentétben, az alacsonyabb iskolázottságúak számára tűnik fontosabbnak.

11. táblázat. Mennyire fontosak az alábbiak? (Társadalmi, demográfiai változókkal való összefüggés)

	Életkor	Iskolai végzettség
szövetkezetek létrehozása a mezőgazdaságban	-	-0.097
Erdélyi autópálya építése	-0.153	0.147

A zárt kérdéseken kívül arra kértük a válaszadókat, hogy soroljanak fel olyan problémákat, amelyek megoldása a régió parlamenti képviselőjének, szenátorának

legfontosabb feladatai közé tartozik. A kérdésre az 1241 válaszadó közül összesen 756-on említettek legalább egy problémát. A problémalistát az előfordulási gyakoriságokkal az alábbi táblázatban közöljük:

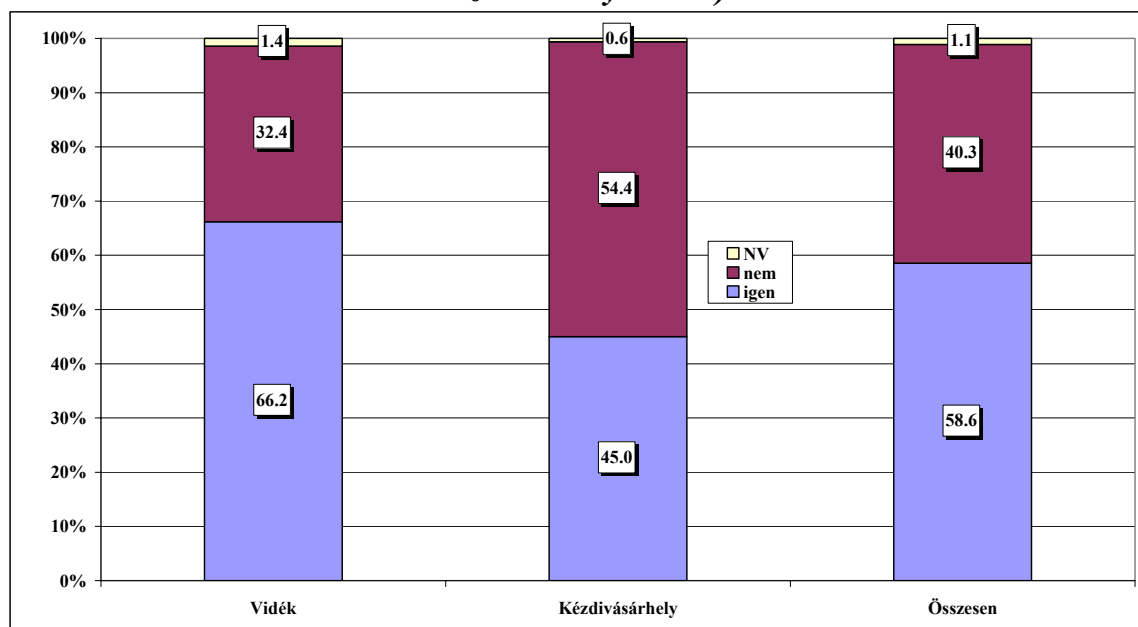
12. táblázat. Problémák (nyílt kérdés)

munkahelyek teremtése, munkanélküliség felszámolása	170
utak, hidak javítása, karbantartása	95
nyugdíjak emelése, nyugdíjasok helyzetének javítása	64
autonómia-törekvések elősegítése	37
egészségügyi ellátás javítása	25
fizetésemelés	25
erdők visszaadása	21
vízellátás hiányosságainak javítása, csatornázás	21
fiatalok helyzetének (jövőjének, lehetőségeinek) javítása	19
szegénység megszüntetése	18
magyarok (kisebbség) jogainak érvényesítése, a magyarság helyzetének javítása	17
gáz bevezetése	15
életszínvonal emelése	14
gazdálkodás, gazdálkodók támogatása, mezőgazdaság fellendítése	13
lakásproblémák megoldása	13
magyarok helyzetének javítása	13
földek (igazságos) visszaadása	12
tanügyi problémák megoldása	12
gazdasági fejlődés elősegítése	11
magyar nyelvű oktatás segítése, magyar egyetem visszaállítása	11
iskolák infrastruktúrájának javítása	10
kultúrotthon feljavítása	10
fiataloknak munkahely-biztosítás	9
köztisztaság	9
nép (választói) érdekeit érvényesítse, nép között üljön	9
infláció megállítása	8
ivóvízellátás javítása	8
településfejlesztés	7
ingatlanok visszaszolgáltatása	6
járdák, játszóterek rendbetétele	6
korruptió felszámolása	6
közszállítás	6
külföldi tőke behozatala, külföldi befektetők	6
városszépítés	5
gyerekek támogatása (gyereksegély)	4
szórakozási lehetőségek, szórakozóhelyek teremtése	4
adócsökkentés	3
infrastruktúra javítása	3
ipar, kisiparfejlesztés	3
magántulajdon rendezése	3
szociális segélyek, támogatás	3
bürokrácia felszámolása	2
egyéb	29

nem tudja	277
nem válaszol	179
Összesen	1241

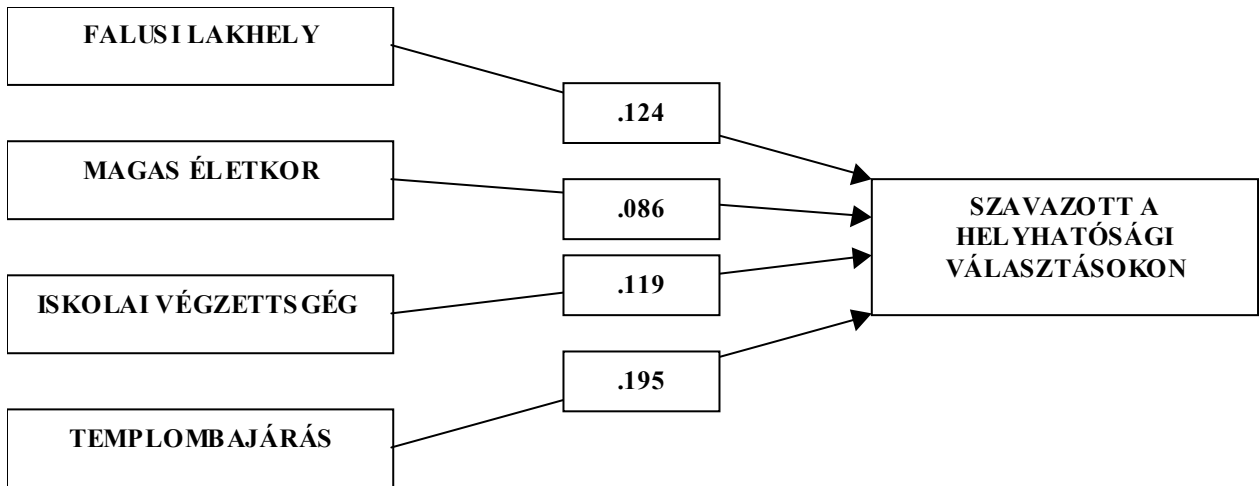
A helyhatósági választásokon való részvétel

29. ábra. Részt vett-e a helyhatósági választások első fordulóján? (Vidék: N=641, Kézdivásárhely N=599)

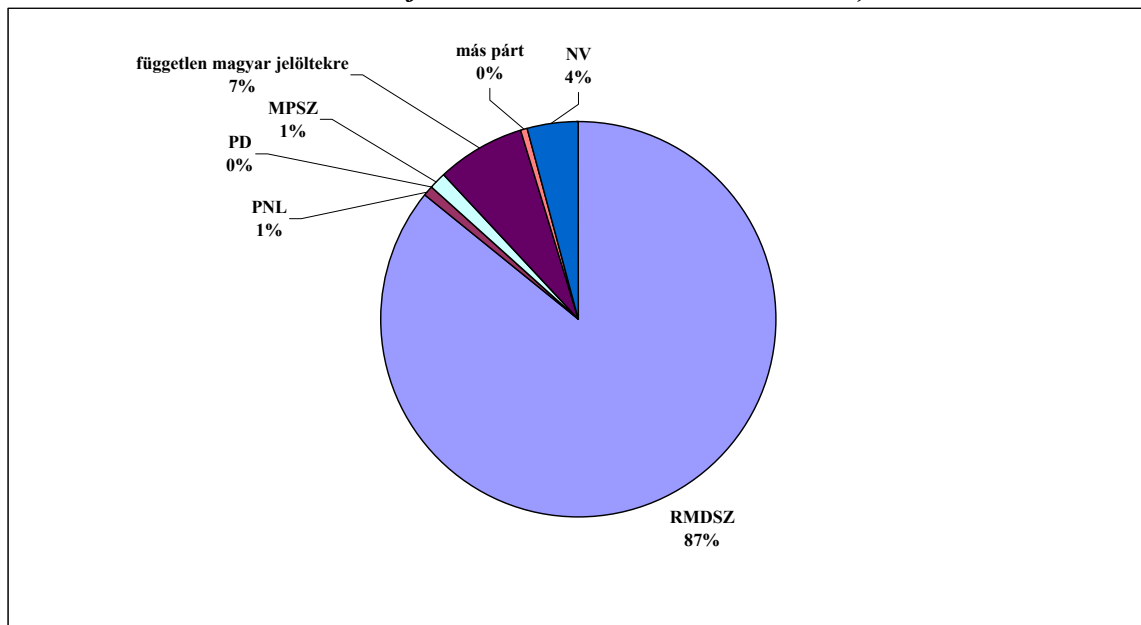
Adataink szerint a helyhatósági választások során a kézdíszéki lakosok közel hatvan százaléka szavazott. A vidéki választók esetében a részvétel mintegy 11 százalékkal magasabb volt. A szavazáson elsősorban a vallásosabbak (gyakoribb templomba-járók), falusi lakhelyűek, iskolázottabbak és idősebbek vettek részt. A részvételre vonatkozó hivatalos eredmények Kézdivásárhely esetében néhány százalékponttal alacsonyabbak voltak, az eltérés azonban nem jelentős.

30. ábra. A helyhatósági választáson való részvételt befolyásoló tényezők

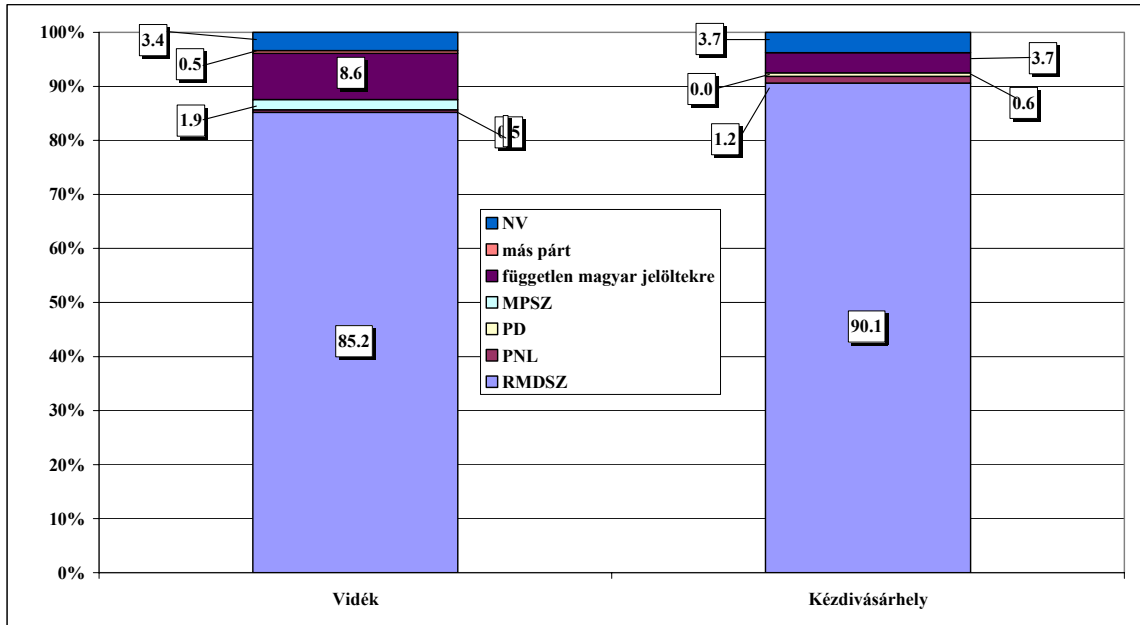

Pártopciók a helyhatósági választásokon.

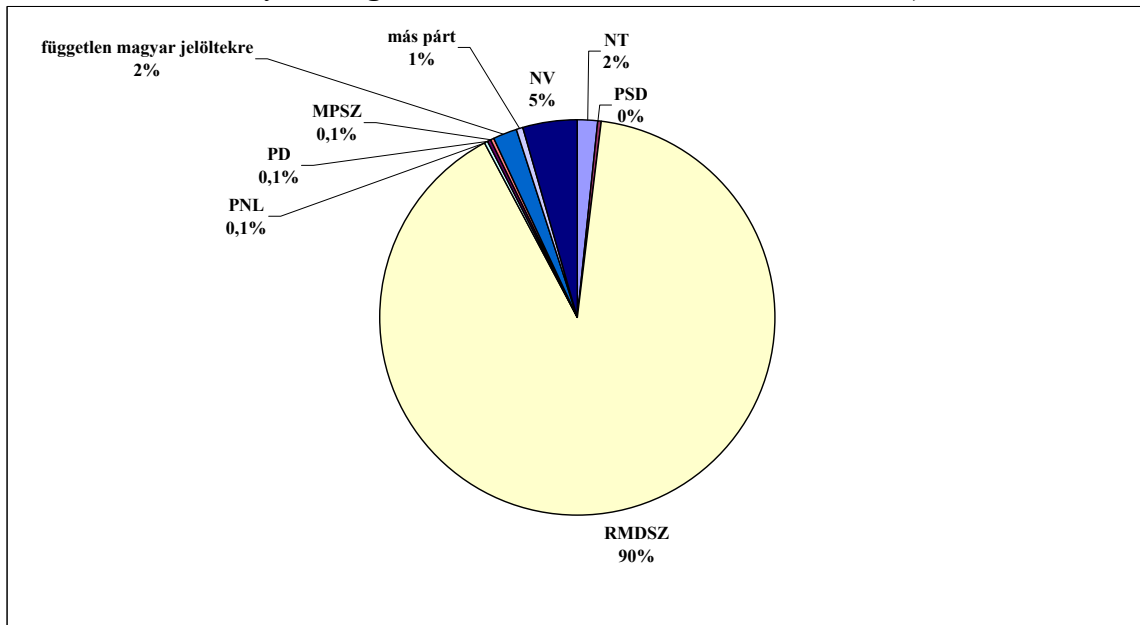
31. ábra A helyi tanácsosi listát tekintve kire szavazott (A helyhatósági választáson résztvevő felsőháromszéki választók: N=582)

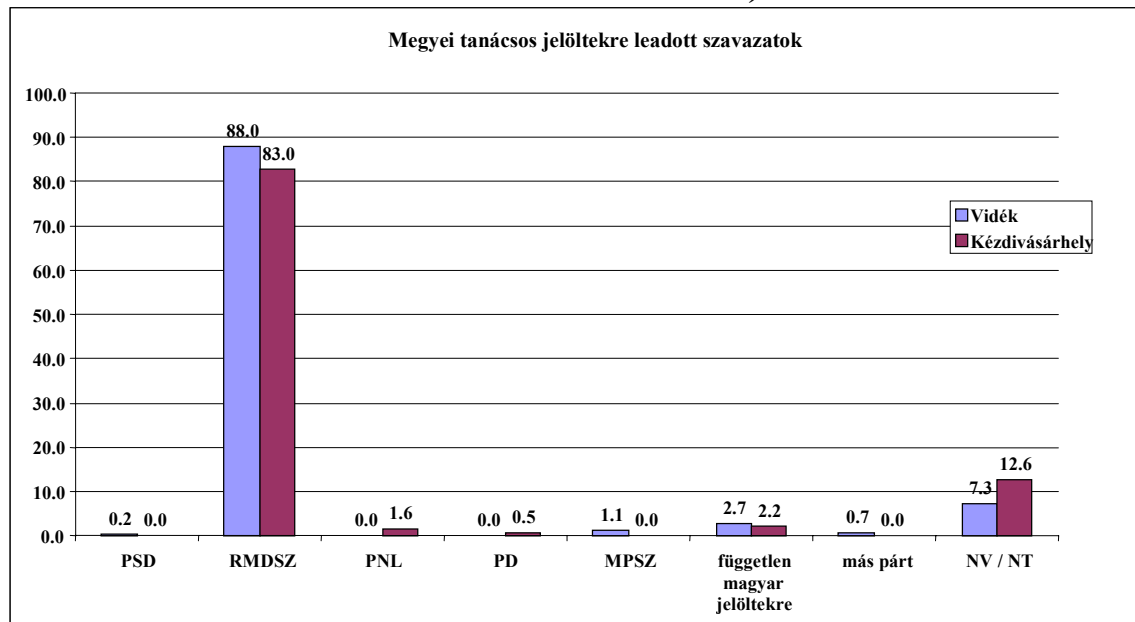
32. ábra A helyi tanácsosi listát tekintve kire szavazott (A helyhatósági választáson résztvevő választók: N=582)

33. ábra. Melyik politikai pártra voksolt a megyei tanácsosi listát illetően? (A helyhatósági választáson résztvevő választók: N=582)

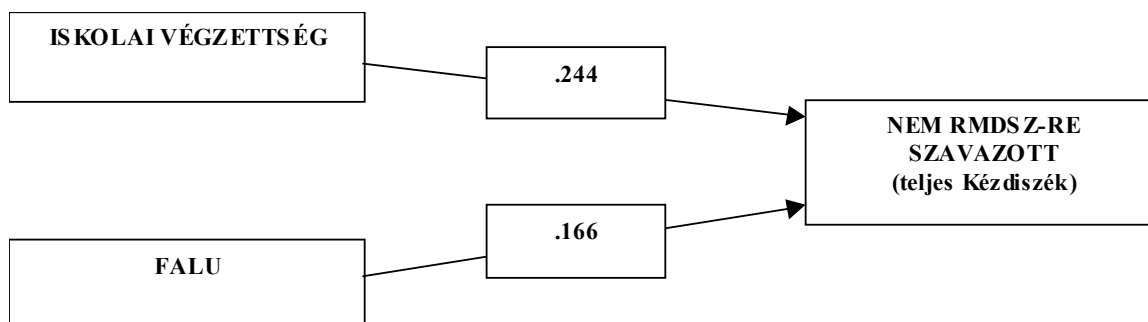
34. ábra. A megyei tanácsosi listára leadott szavazatok. ? (A helyhatósági választáson résztvevő választók: N=582)

Mint az a választási eredményekből is kiderült a szavazatok Felsőháromszéken igen egyöntetűen oszlottak meg. Az RMDSZ a megyei lista tekintetében vidéken, a helyi lista tekintetében Kézdivásárhelyen ért el jobb eredményt.

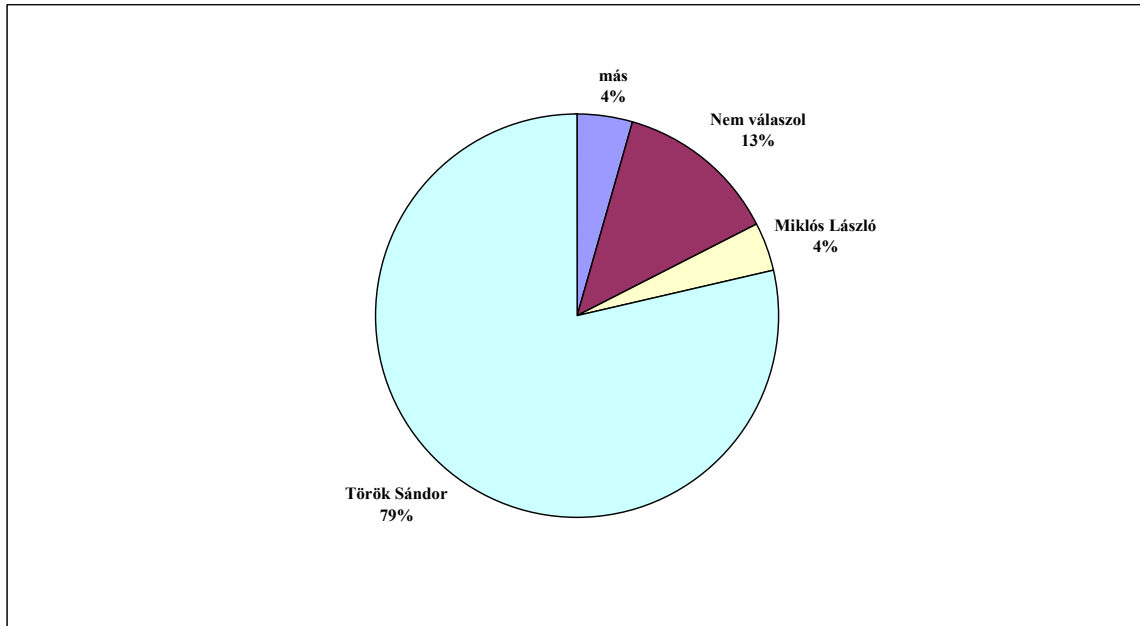
Megvizsgálva a helyi tanácsosok listáján nem RMDSZ-re szavazók csoportjának társadalmi-demográfiai jellemzőit (a megyei tanácsosok esetében a nem RMDSZ-szavazók csoportja túl kis létszámú az elemzéshez) azt találjuk, hogy a meghatározó iskolai végzettség mellett a településtípus van szoros kapcsolatban nem RMDSZ szavazással, azaz az elszavazások inkább falun történtek.

34. ábra. A nem RMDSZ-re szavazók társadalmi profilja

Kézdivásárhelyen a polgármesterre leadott szavazatok esetében a választási eredményektől való eltérések a nem válaszolók magas arányával, illetve a román választók mintánkból való kimaradásával magyarázhatók.

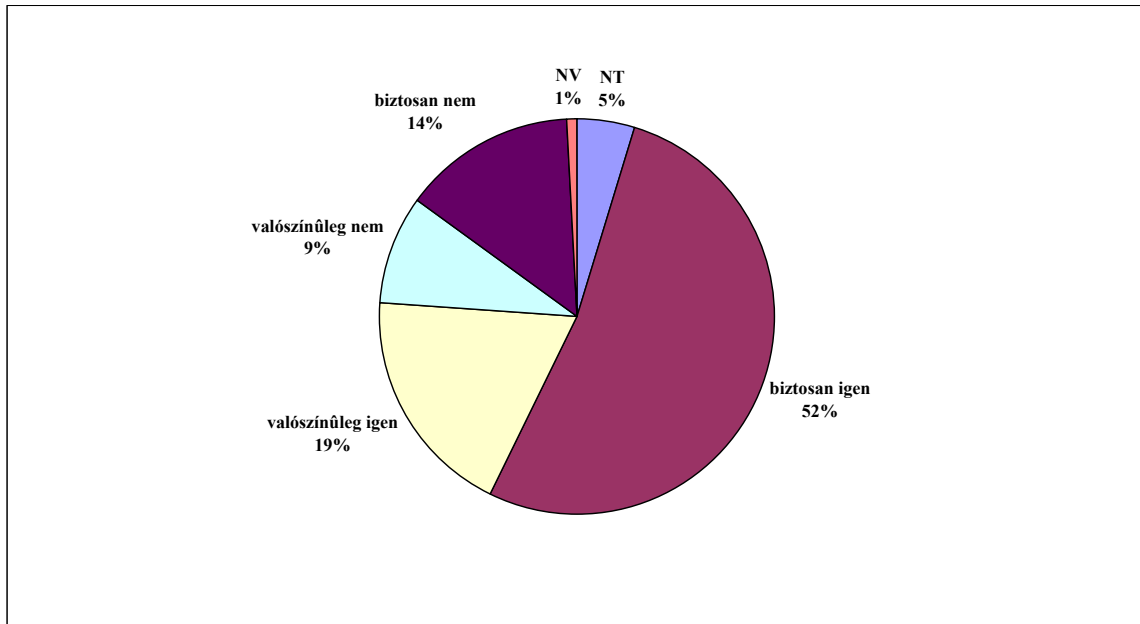
35. ábra. Melyik polgármesterjelöltre szavazott?

Szavazási szándék a parlamenti választásokon

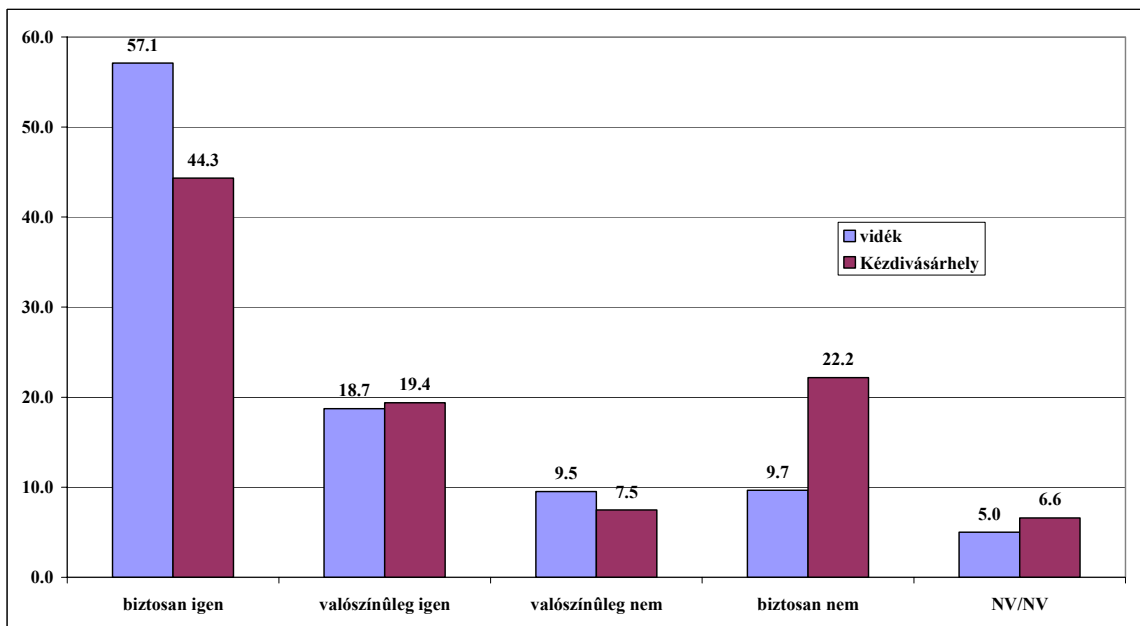
A parlamenti választásokon a válaszadók 52 százaléka biztosan, 19 százaléka pedig valószínűleg részt venne.

36. ábra. Ha jövő vasárnap tartanák a parlamenti választásokat részt venne-e azokon? (N=1002)

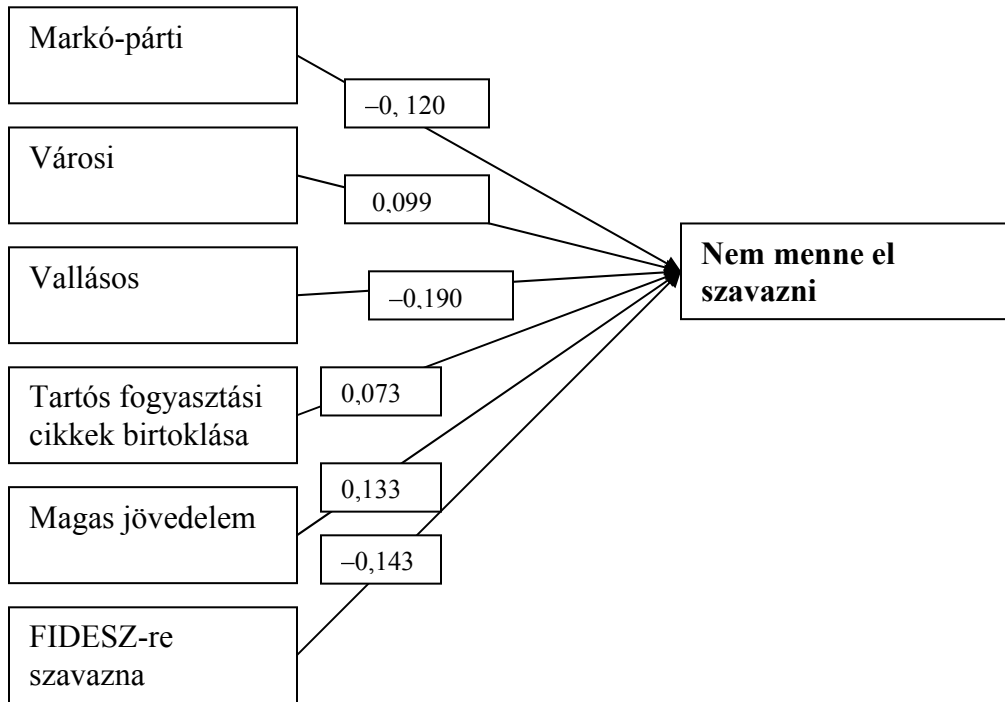

Falvakon 13%-al magasabb a határozottan szavazni szándékozók aránya mint Kézdivásárhelyen, illetve a határozottan távol maradni szándékozók aránya a városban magasabb.

37. ábra. Ha jövő vasárnap tartanák a parlamenti választásokat részt venne-e azokon? (N=1002)

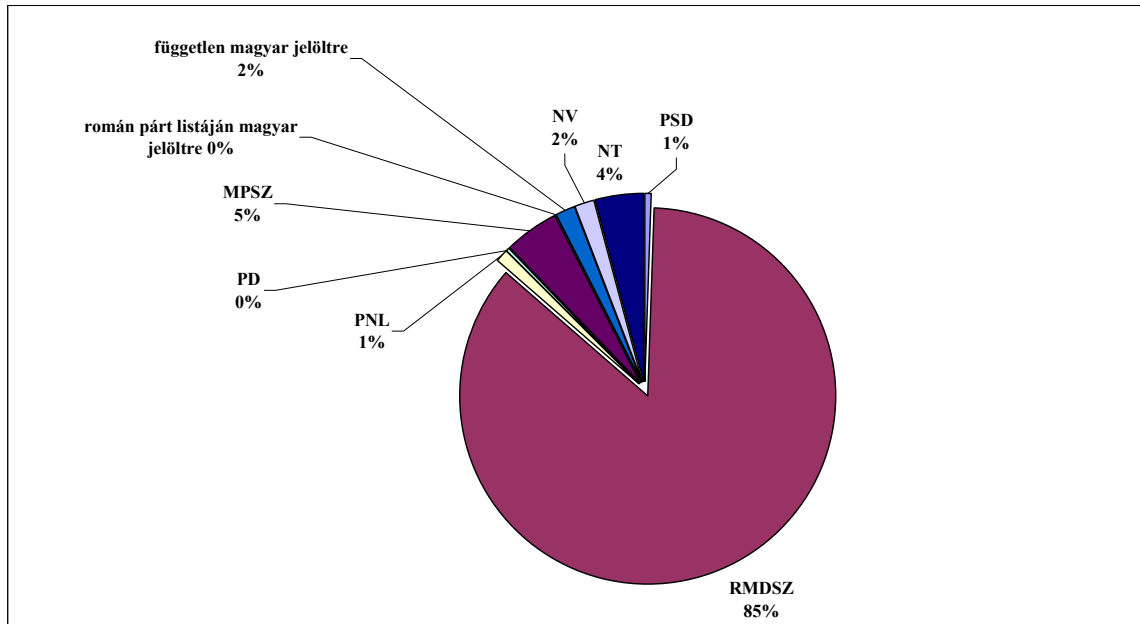
38. ábra. A választásoktól távolmaradni szándékozók társadalmi profilja

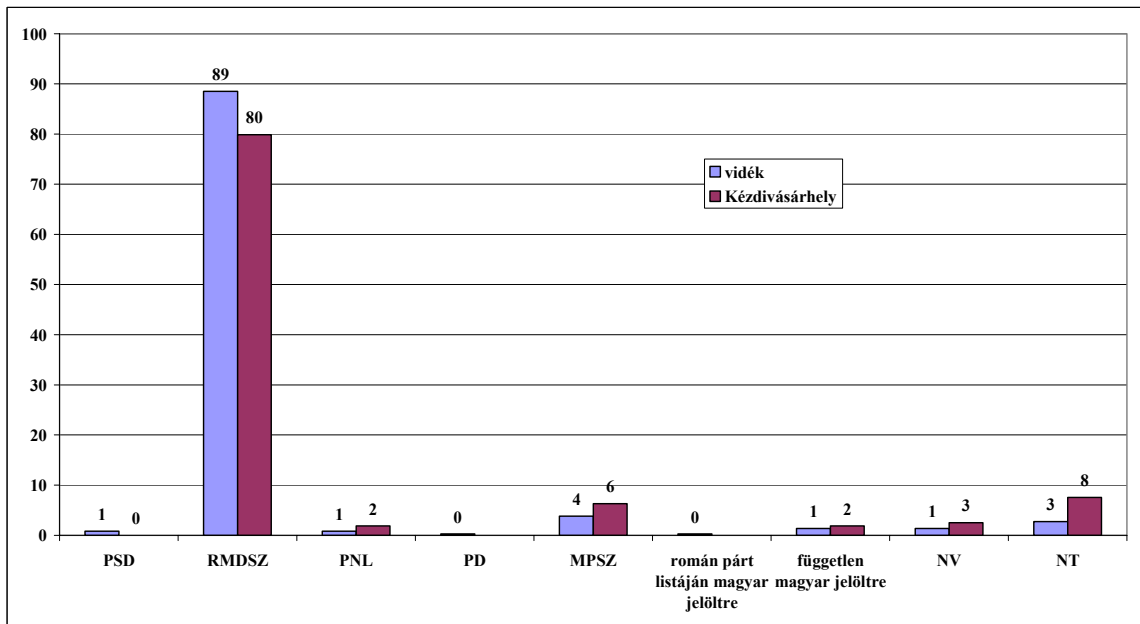
A választásoktól távol maradni szándékozók társadalmi státusa (jövedelem, fogyasztási cikkek) magasabb. A vallásosság a távolmaradás ellenében hat, hasonlóan a falusi lakhelyhez.

Az RMDSZ-re várhatóan a szavazók 85%-a voksol, és az RMDSZ falun 9%-al több szavazatra számíthat mint Kézdivásárhelyen. Román pártokra összesen a szavazni szándékozók 2%-a tervez szavazni. Az MPSZ-re a szavazók 5%-a szavazna (inkább a kézdivásárhelyiek mint a falusiak), független jelöltre 2%-uk. A 6%-ot kitevő határozatlanok (nem tudják kire szavaznának illetve nem válaszolnak e kérdésre) inkább Kézdivásárhelyiek mint falusiak.

39.a. ábra. Amennyiben elmenne szavazni mely politikai alakulatra szavazna (A választáson biztosan vagy valószínűleg résztvevő szavazók N=715)

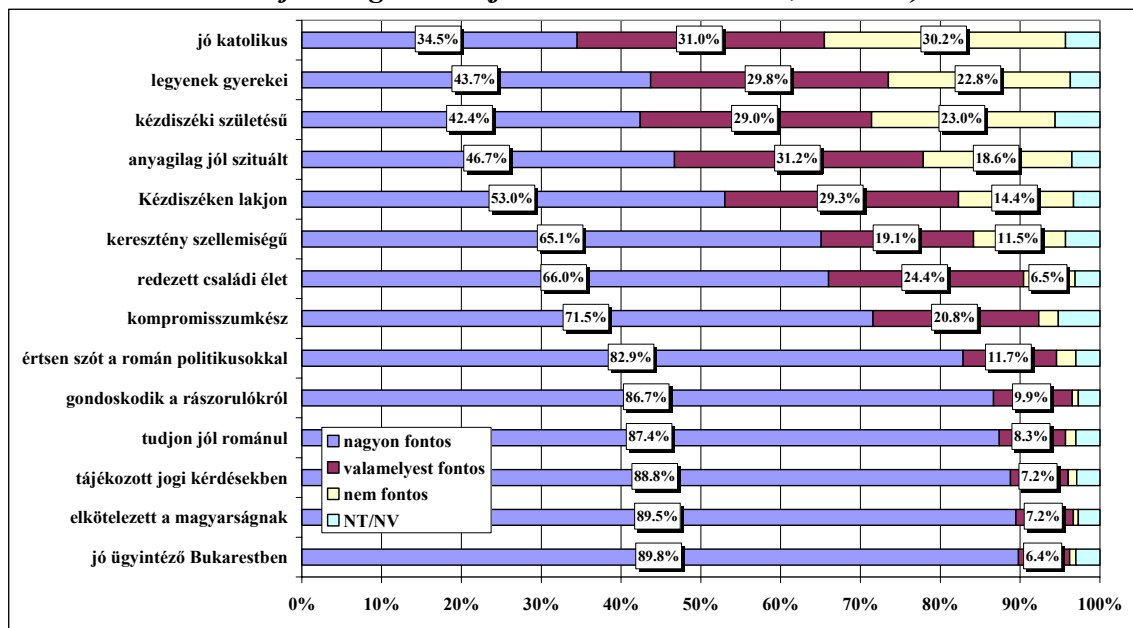

39.b. ábra. Amennyiben elmenne szavazni mely politikai alakulatra szavazna (A választáson biztosan vagy valószínűleg résztvevő szavazók N=715)

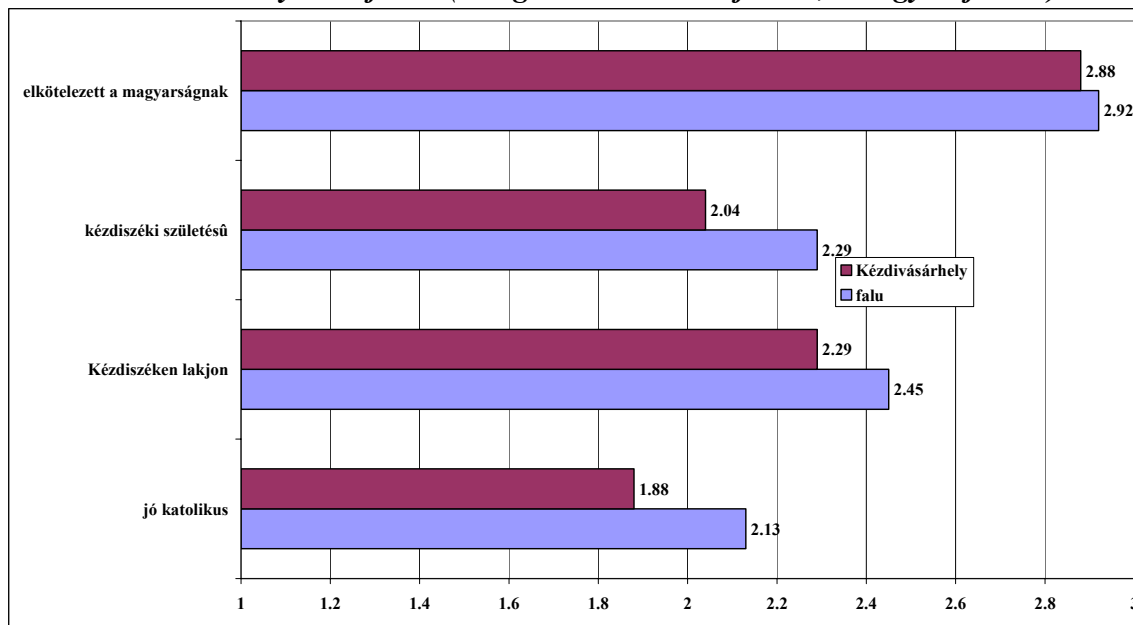

Politikusi profil

42. ábra. Véleménye szerint mennyire fontos, hogy egy politikus rendelkezzen az alábbi tulajdonságokkal? (felsőháromszéki minta, N=1002)

43. ábra. A politikusra jellemző tulajdonságok fontosságának megítélése közti eltérés Kézdivásárhelyen és falun (Átlagértékek: 1-nem fontos, 3-nagyon fontos)

A válaszadóknak 14 tulajdonságot soroltunk fel, arra kérve őket, hogy mondják meg, azok megléte mennyire fontos egy politikusnál. Három válaszlehetőséget hagytunk számukra: Nagyon fontos, valamennyire fontos, illetve nem fontos.

- Hat kérdés tekintetében mutatkoztak a válaszok igen egyöntetűnek (legalább 80 százalék szerint az adott tulajdonság nagyon fontos).
 - Ebből négy darab az „ügyintézés”, a bukaresti „kijárásokkal” hozható kapcsolatba: tudjon ügyeket elintézni Bukarestben, értsen szót a román politikusokkal, tudjon jól románul, jogi kérdésekben legyen tájékozott. Úgy tűnik, hogy a felsőháromszékiek szemében a szenátor, parlamenti képviselő leginkább egyfajta közvetítőként jelenik meg (a székely közösség és a román államhatalom között). Ezt az értelmezést a fókuszcsoporthoz „mélyfúrásunk” is megerősíti. Ebben egyik interjúalanyunk igen szuggesztíven a Bukarestben tevékenykedő politikust olyan emberhez hasonlította, aki „bemegy egy vérebekkel teli udvarra”.
 - A maradék négy két egyöntetűen igényelt „tulajdonság” ugyanakkor arra utal, hogy a felsőháromszékiek azt igénylik, hogy közvetítőjük ne szakadjon el a közösségtől: a közösségen belül ne a hatalom nyelvén beszéljen, illetve ne

folytasson kettős játékot. A „magyarságnak elkötelezett” és a „rászorulókról gondoskodó” politikus közössége iránt úgy nemzeti szempontból, mind szociálisan felelős.

- E két szempont eredőjeként azt mondhatjuk, hogy a székelyföldi politikusnak, ahhoz, hogy sikeres legyen (most nem feltétlenül reálfolyamatokról, hanem „image-gyártásról” beszélünk) „vékony kötélén kell egyensúlyoznia”. Egyik felől az fenyegeti, hogy „balek”-nak nézik, akit a román adminisztráció bedarál; másik felől, meg hogy a közösség (már) nem érzi magáénak, mondván, hogy a hatalom embere, vagy hogy a saját hasznára dolgozik. Pusztán arra, hogy valaki „jó magyar” nem lehet a Székelyföldön (legalábbis Felsőháromszéken) sikeres választási kampányt építeni, ugyanakkor, ha egy politikus ezen a téren elveszíti hitelességét (ahogy mondani szokás elszakad a közösségtől) az a választás sikeressége szempontjából veszélyt jelent.
- Más kérdések tekintetében már nem mutatkozott ilyen egyöntetűség. Ha ismét a közösség és a hatalom közötti közvetítő szerepből indulunk ki, azt mondhatjuk, hogy a tulajdonságok egy részét a választadók biztosítéknak érezhetik arra, hogy a politikus nem árulja el érdekeiket, hisz: rendezett családi életet él, keresztény szellemiségű, Kézdiszéken lakik, Kézdiszéken született, illetve jó katolikus. Ezek esetében a kérdésünk az volt, hogy ezek megléte mennyire szükséges ahhoz, hogy a politikust a választók „maguk közül valónak fogadják el”. Bár az előző pontban felsoroltakhoz viszonyítva a válaszok szóródása nagyobb arányú mégis azt mondhatjuk, hogy a tulajdonságok mindegyike akár kizáró jellegűnek is tekinthető. Legkisebb az egyöntetűség a „jó katolikus”, mint tulajdonság tekintetében, ugyanakkor a kézdiszéki választók 1/3-ának ez is nagyon fontos, vagyis a nem katolikus jelölteket kizárók aránya relatíve magas.
- Falu város viszonylatban négy kérdésben mutatkozott eltérés. Kézdivásárhelyen a környező falvakhoz viszonyítva kevésbé fontos a „magyarságnak való elkötelezettség” (*vagy talán annak hangsúlyozása?*), a kézdiszéki lakó és születési hely, illetve az, hogy a politikus jó katolikus legyen. Úgy tűnik, hogy a falusiak, akik számára a bukaresti világ valószínűleg sokkal idegenszerűbb több biztosítékot

kívánnak a politikus „közéjük tartozását” illetően. Ez nem jelenti azt, hogy a hatékony ügyintézés számukra ne lenne hasonlóan fontos.

Politikusi pályához alkalmas foglalkozás és életkor

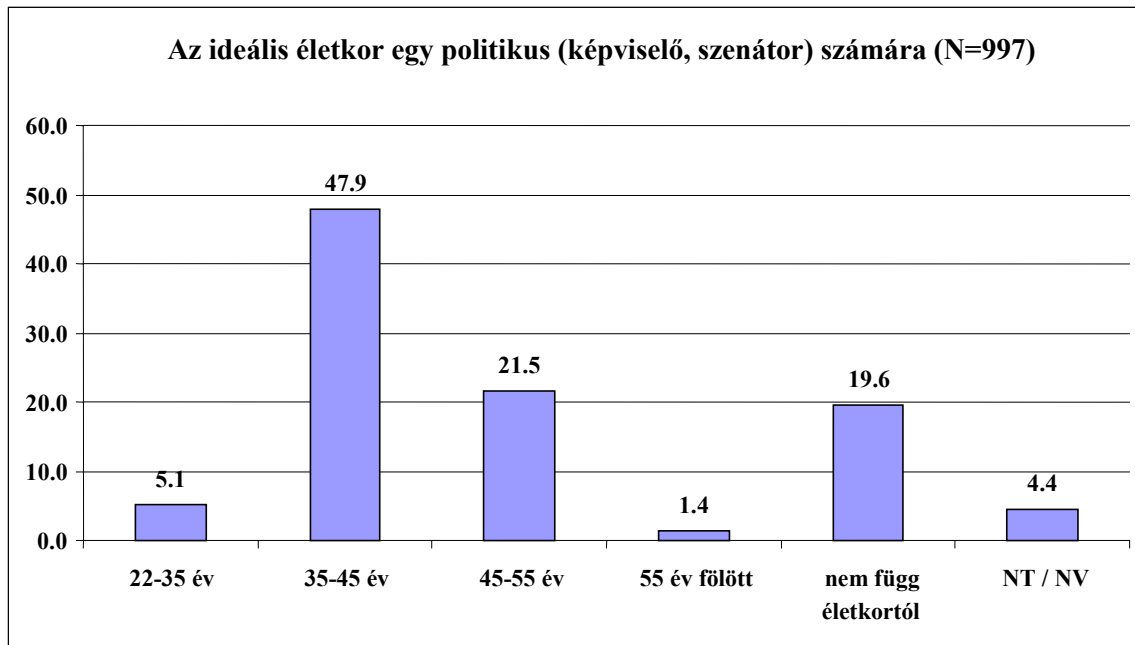
Azon kérdés esetében, hogy milyen foglalkozású személyt tartanak leginkább alkalmasnak a politikusi pályára három foglalkozást lehetett említeni. Összesítve az egyes foglalkozások említési gyakoriságát az derül ki, hogy a kérdezettek két foglalkozást látnak a politizálással leginkább összeillőnek, ezek a jogász és közgazdász szakmák: mindkét foglalkozást a kérdezettek több mint fele említette. Több mint húsz százalék említi a mérnöki és politológusi szakmákat, és a kérdezettek tíznél több százaléka az orvosi, szociológusi és tanári szakmákat. Legkevésbé a papi valamint a költő-író foglalkozást látják az emberek a politizálással összeférőnek.

19. táblázat. Milyen foglalkozású személy alkalmasabb a politikusi pályára

jogász	56,7
közgazdász	52,2
mérnök	26,2
politológus	24,4
orvos	18,1
szociológus	15,9
pedagógus, tanár	12,9
vállalkozó, üzletember	9,9
hivatalnok	8,5
munkásember	6,4
gazdaember	5,3
újságíró	5,2
agronómus, állatorvos	4,5
pap	3,3
költő, író	2,4
egyéb	1,6

A politikusi pályához az ideális életkor a kérdezettek majdnem fele szerint a 34-45 év közötti, a kérdezettek egyötöde szerint a 54-55 év közötti. A kérdezettek megközelítőleg 20%-a szerint az életkornak nincs jelentősége a politikusi teljesítményben.

44. ábra

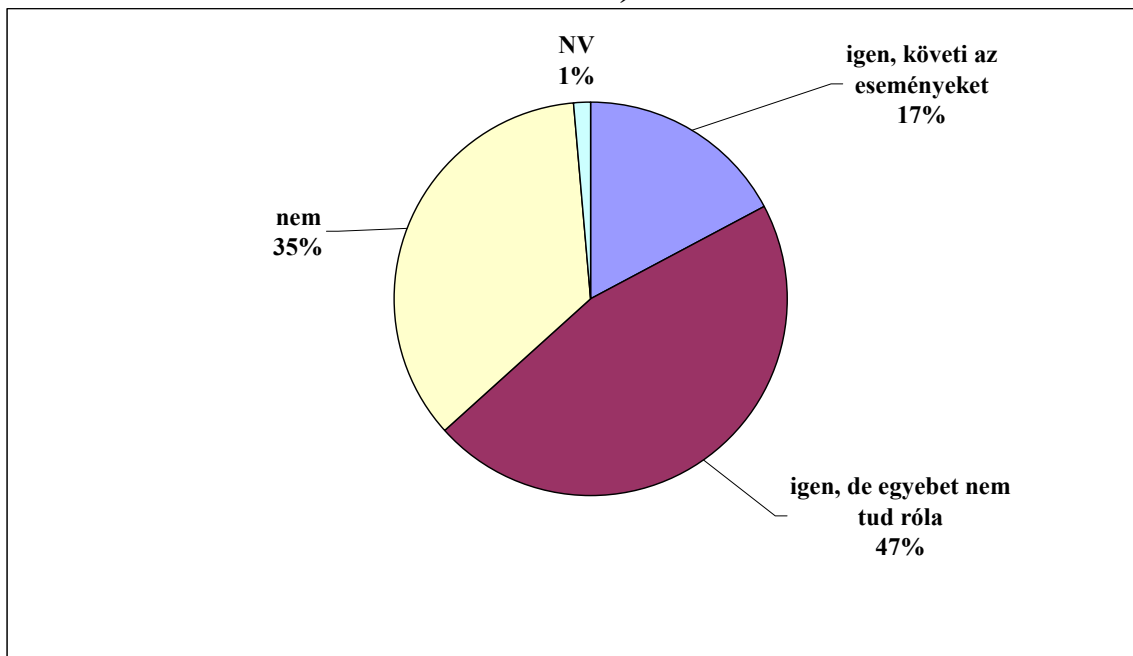

Alternatív politikai szervezetek

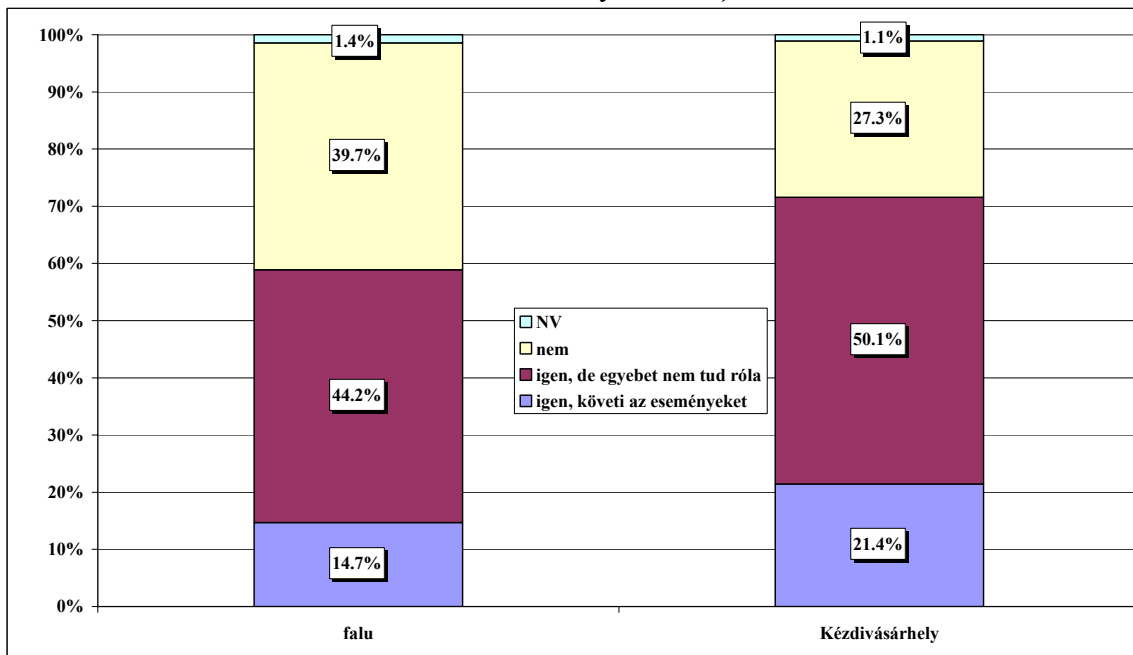
Kérdőívünk következő kérdésblokkja az alternatív politikai szervezetek ismertségével, megítélésével foglalkozott. Arra kérdeztünk rá, hogy a válaszadók hallottak-e a Székely Nemzeti Tanács (SZNT), illetve a Magyar Polgári Szövetség (MPSZ) létrejöttéről, illetve, hogy ezek létrejöttével egyetértenek-e. Másrészt arra voltunk kíváncsiak, hogy mennyire értenének egyet azzal, hogy a parlamenti választásokon több magyar politikai alakulat versengjen egymással, illetve hogy amennyiben a versenyhelyzet ténylegesen kialakulna a válaszadó kire adná szavazatát.

Amennyiben a kézdivásárhelyi eredmények eltértek a vidéken mértektől azokat külön ábrán jelenítettük meg.

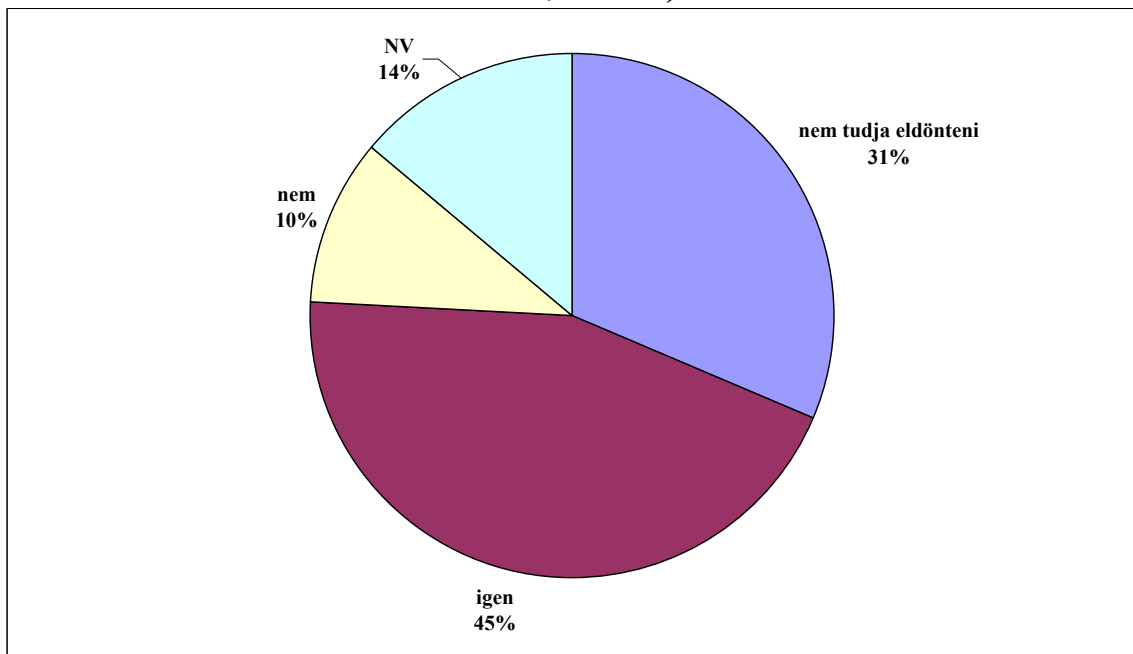
48. ábra. Hallott-e Ön a Székely Nemzeti Tanács létrejöttéről? (felsőháromszéki minta, N=1002)

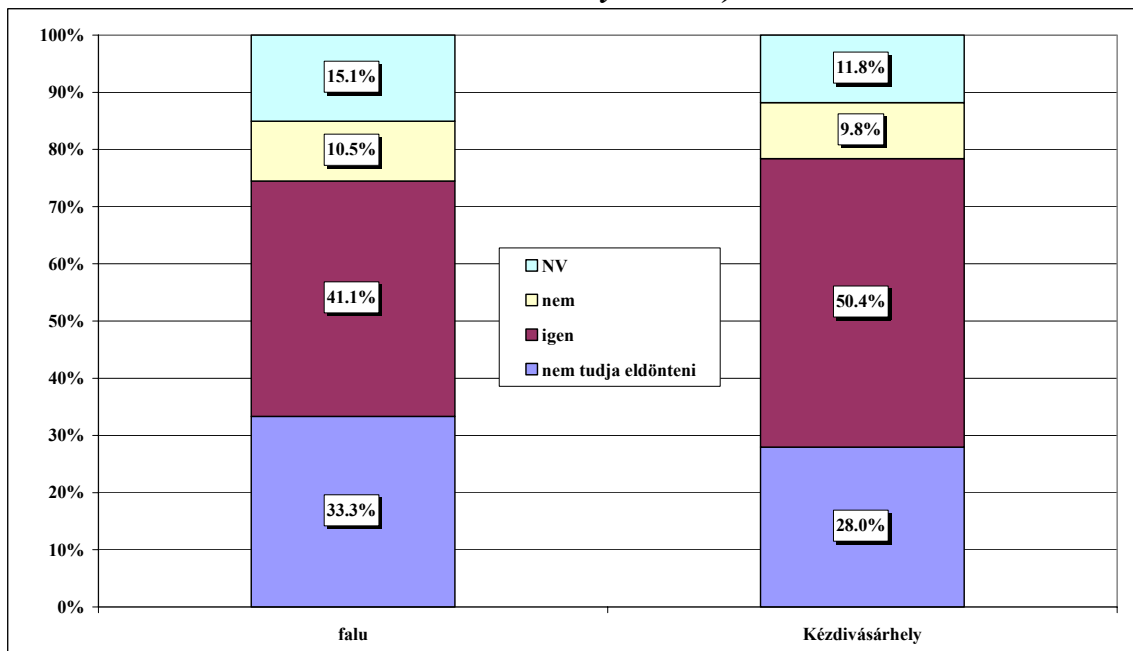
49. ábra. Hallott-e Ön a Székely Nemzeti Tanács létrejöttéről? (Faluk: N=642, Kézdivásárhely: N=599)

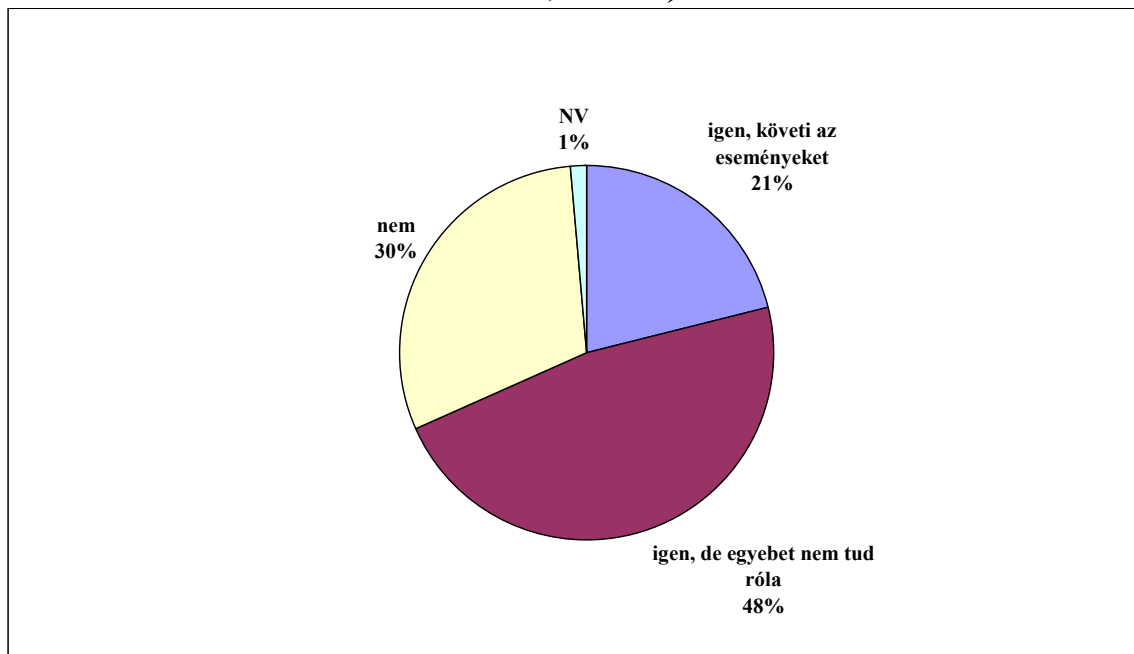
50. ábra. Egyetért-e Ön a Székely Nemzeti Tanács létrejöttével? ((felsőháromszéki minta, N=1002)

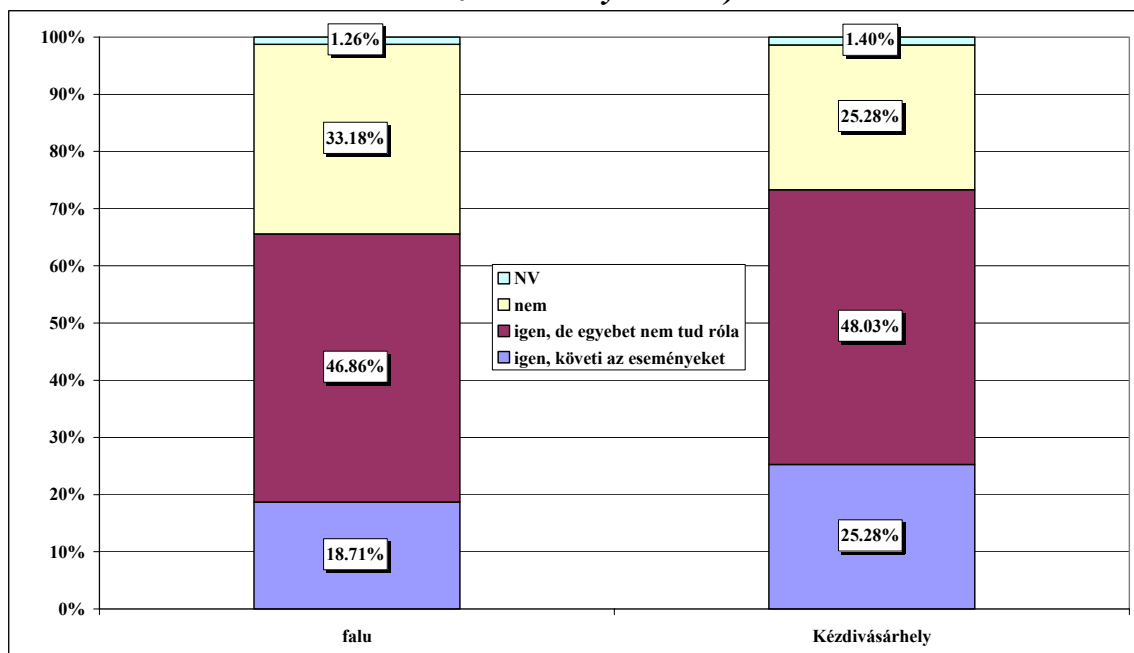
51. ábra. Egyetért-e Ön a Székely Nemzeti Tanács létrejöttével? (Faluk: N=642, Kézdivásárhely: N=599)

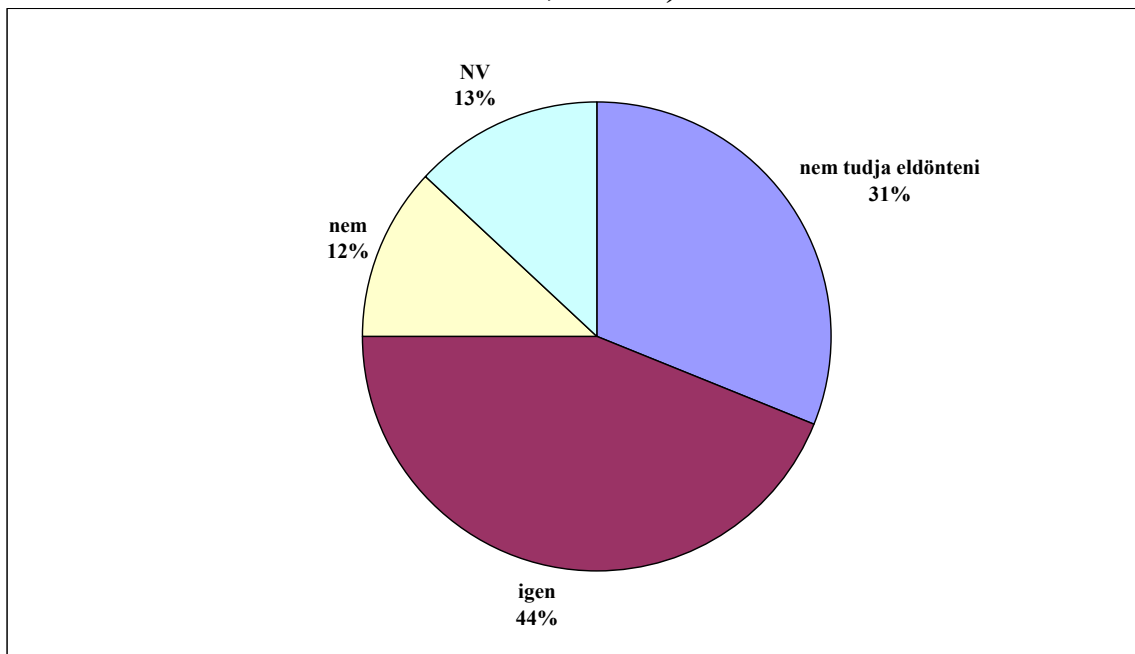
52. ábra. Hallott-e Ön a Magyar Polgári Szövetség létrejöttéről? (felsőháromszéki minta, N=1002)

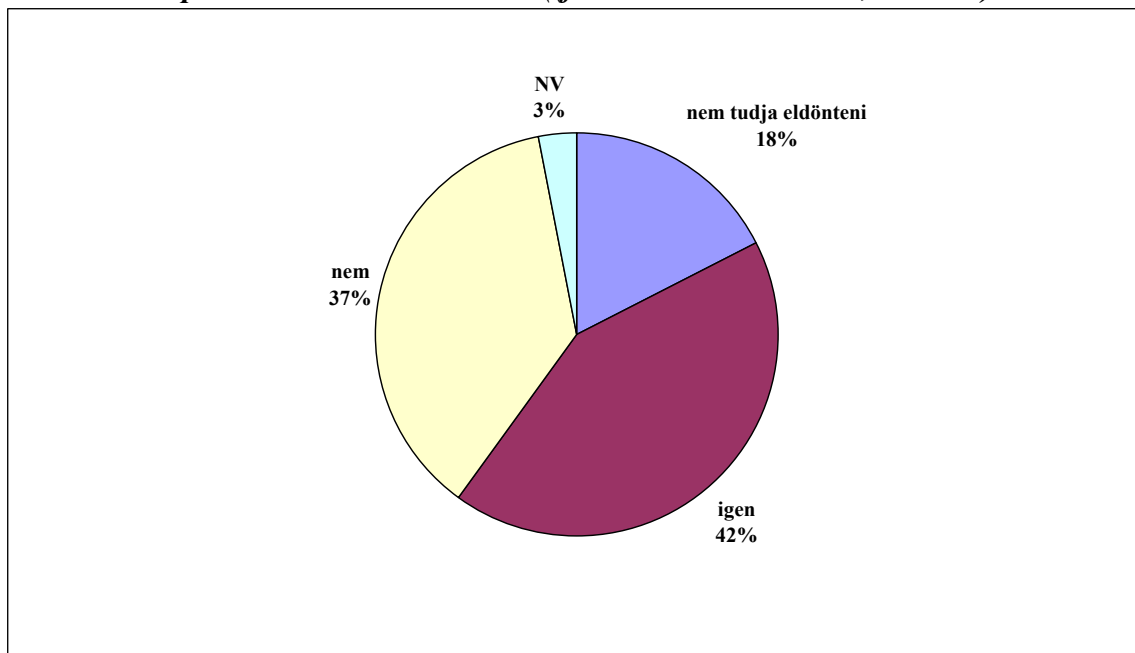
53. ábra. Hallott-e Ön a Magyar Polgári Szövetség létrejöttéről? (Faluk: N=642, Kézdivásárhely: N=599)

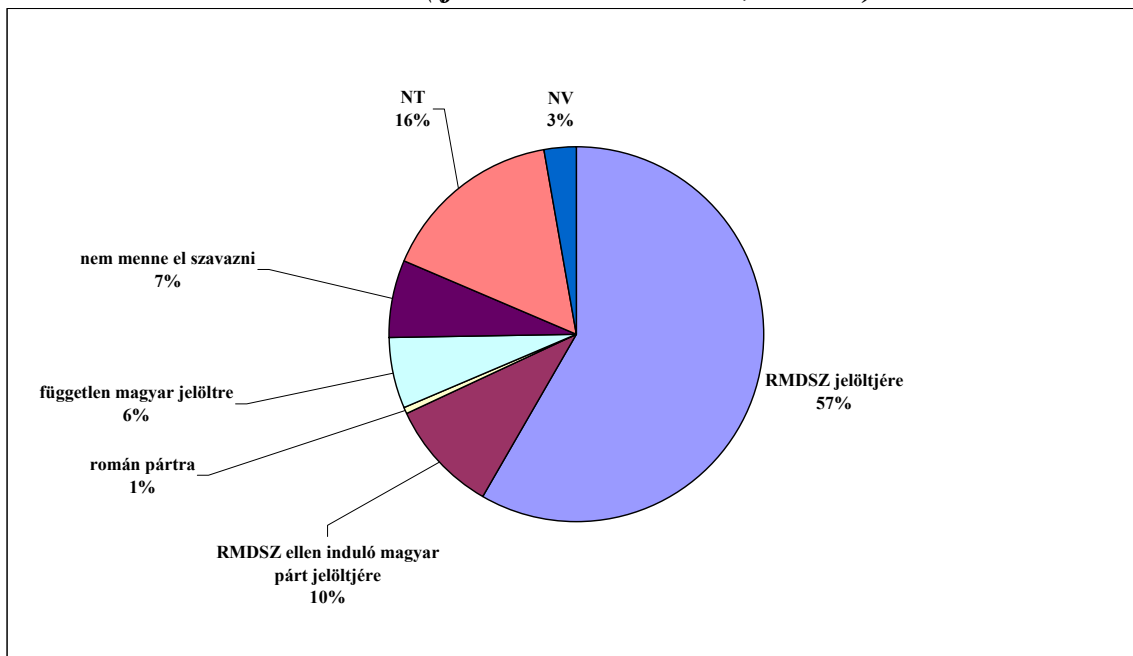
54. ábra. Egyetért-e Ön a Magyar Polgári Szövetség létrejöttével? ((felsőháromszéki minta, N=1002)

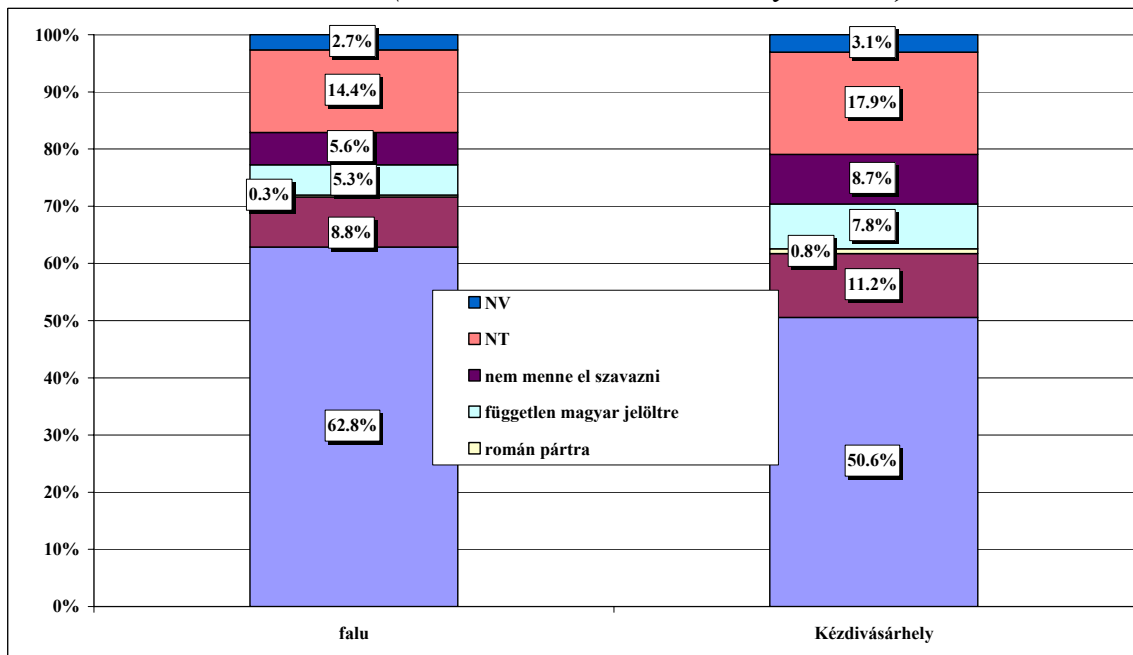
55. ábra. Ön egyetért-e azzal, hogy más magyar szervezetek versengjenek az RMDSZ-el a parlamenti választásokon? ((felsőháromszéki minta, N=1002)

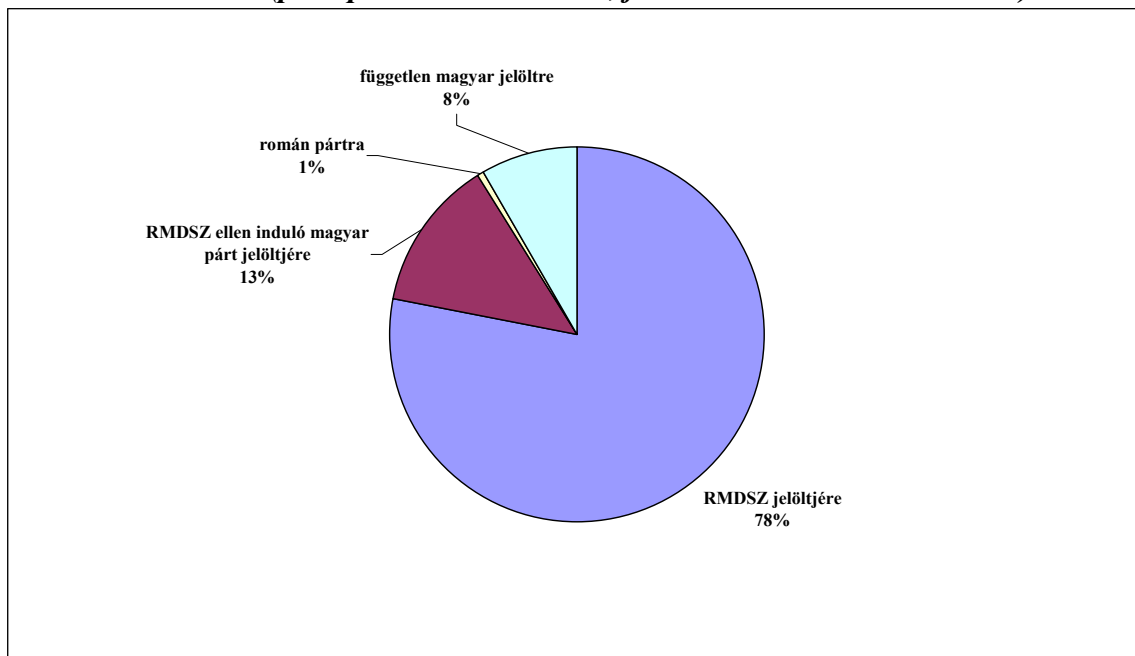
56. ábra. Ha a parlamenti választásokon több magyar politikai alakulat versengene Ön mit tennie? ((felsőháromszéki minta, N=1002)

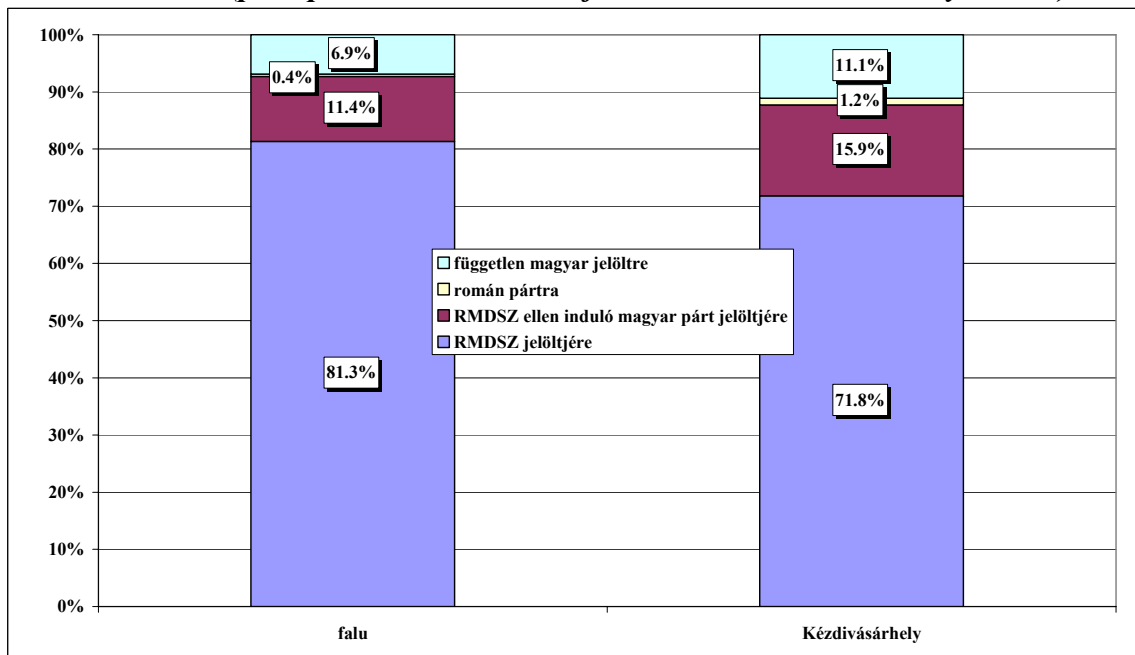
57. ábra. Ha a parlamenti választásokon több magyar politikai alakulat versengene Ön mit tennie? (Faluk: N=642, Kézdivásárhely: N=599)

58. ábra. Ha a parlamenti választásokon több magyar politikai alakulat versengene Ön mit tenne? (pártopcióval rendelkezők, felsőháromszéki minta N=745)

59. ábra. Ha a parlamenti választásokon több magyar politikai alakulat versengene Ön mit tenne? (pártopcióval rendelkezők, falu: N=493, Kézdivásárhely N=420)

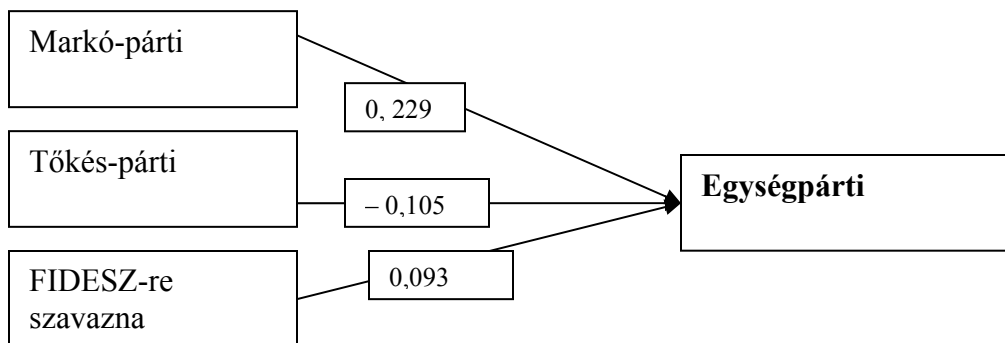
- A felsőháromszékiek mintegy ötöde érzi úgy, hogy az SZNT, illetve az MPSZ létrejöttével kapcsolatosan tájékozott, majdnem fele csak igen keveset tud ezekről a

szervezetekről, 1/3-uk pedig semmit. Ezek az értékek az erdélyi átlagtól nem sokban térnek el.

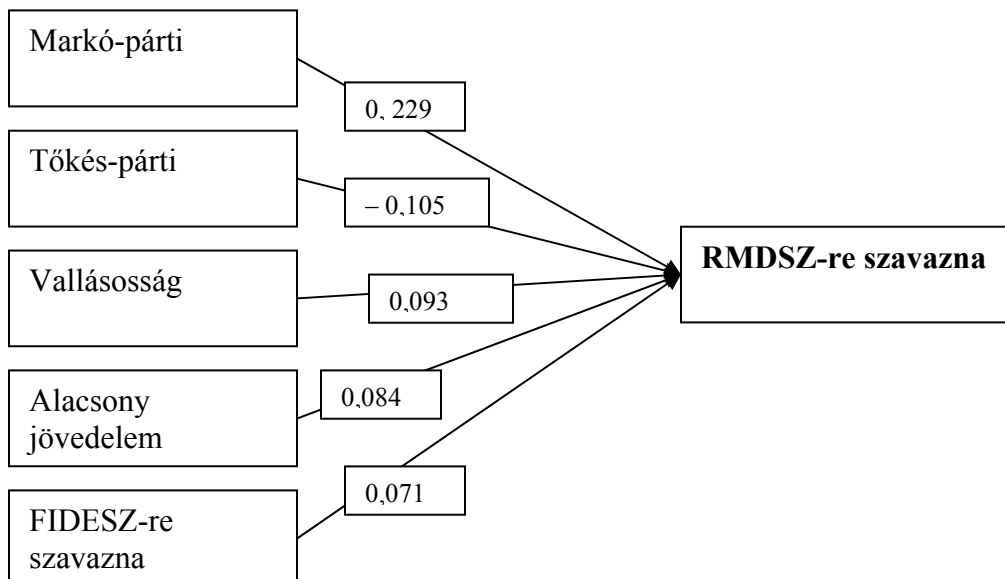
- A tájékozatlanok aránya mindkét szervezet vonatkozásában szignifikánsan magasabb falun.
- Azoknak az aránya, akik manifeszt módon nem értenek egyet e két alternatív szervezet létrejöttével viszonylag alacsony (10, illetve 12 százalék). A maradék kilencven százalék fele egyért az SZNT, illetve az MPSZ létrejöttével, fele pedig bizonytalan (nem tudja, vagy nem válaszol). Falu-város különbség az SZNT tekintetében mutatkozott. A kézdívásárhelyiek között az SZNT létrejöttével egyetértők 50 százalékot tesznek ki, falun pedig csak 41-et. Itt a bizonytalanok vannak többen. Abban, hogy az alternatív szervezetek létrejöttét kevesen ellenzik nem feltétlenül a politikai meggyőződések játszanak szerepet, sokkal inkább a kilencvenes évek retorikája, amely szerint bármely magyar szervezet létrejötte önmagában vett érték.
- Annak viszont, hogy a felsőháromszékiek 42 százaléka egyetértene azzal, ha a az RMDSZ-el más magyar politikai alakulatok is versengene a parlamenti választásokon nehéz nem látni a politikai konzekvenciáit. Az egység versus pluralizmus szembeállításban gondolkodva az egység-retorika egyre problematikusabb (értsd nem feltétlenül találkozik a választói attitűdökkel). Az eddigi mérések két közkeletű hipotézist döntöttek meg. Egyrészt, hogy a parlamenti választásokon a szavazók elvárásaiban az egység kerül előtérbe. Bár Felsőháromszéken az önkormányzati választások vonatkozásában nem végeztünk ilyen mérést, feltételezhetjük, hogy az egységet, illetve a politikai pluralizmust igénylők aránya a kétfajta politikai játéktér tekintetében (önkormányzat, parlament) nem tér el jelentősen. Másrészt a mérési eredmények alapján az sem feltétlenül igaz, hogy a tömbvidéken a pluralizmus, vegyes vidéken az egység kerül előtérbe. A kézdívásárhelyihez hasonló eredményeket kaptunk Bihar megyében, vagy Szatmárnémetiben. Az ellenben joggal feltételezhető, hogy a Székelyföld más („ellenzéki”) vidékein ez az arány magasabb.
- A pluralizmust, illetve az egységet előnyben részesítők megoszlása nem tér el Kézdívásárhely – falu vonatkozásban.

- Ha kialakulna a magyar politikai alakulatok közötti versenyhelyzet a felsőháromszékiek 57 százaléka voksolna az RMDSZ-re. Ez az arány azok között, akik valamilyen opció mellett elkötelezték magukat 78 százalék. Az RMDSZ támogatottsága ebben a helyzetben jelentékenyen eltérne város-vidék vonatkozásban. Úgy a független magyar jelölteknek, mind az RMDSZ-el szemben induló magyar szervezeteknek a fő gyűjtőterülete Kézdivásárhely lehetne. Az, hogy az RMDSZ falvakon könnyebben tartaná meg választóit korántsem sajátos kézdiszéki jelenség.

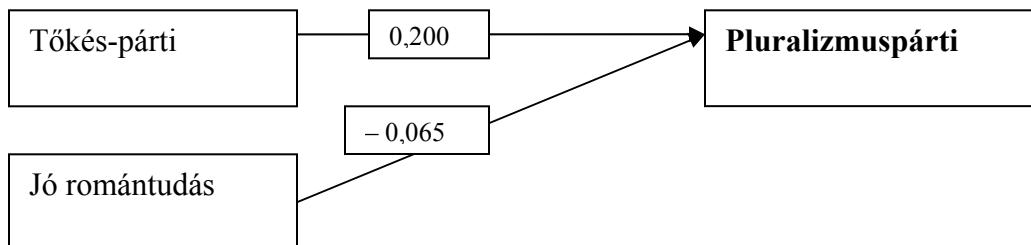
60. ábra. Az „egységpártiak” társadalmi profilja

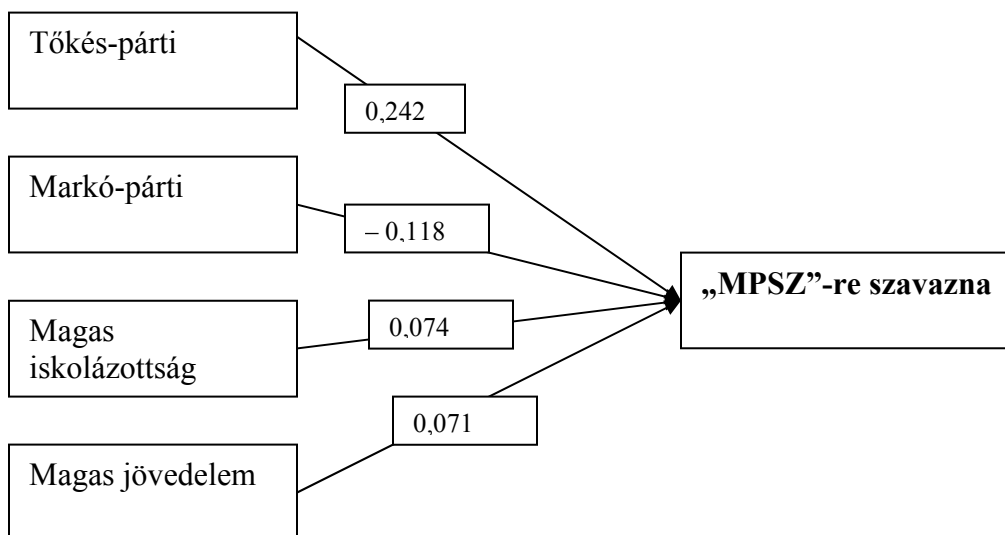
61. ábra. Az RMDSZ szavazók társadalmi profilja

62. ábra. Az „pluralizmuspártiak” társadalmi profilja

63. ábra. Az MPSZ szavazók társadalmi profilja

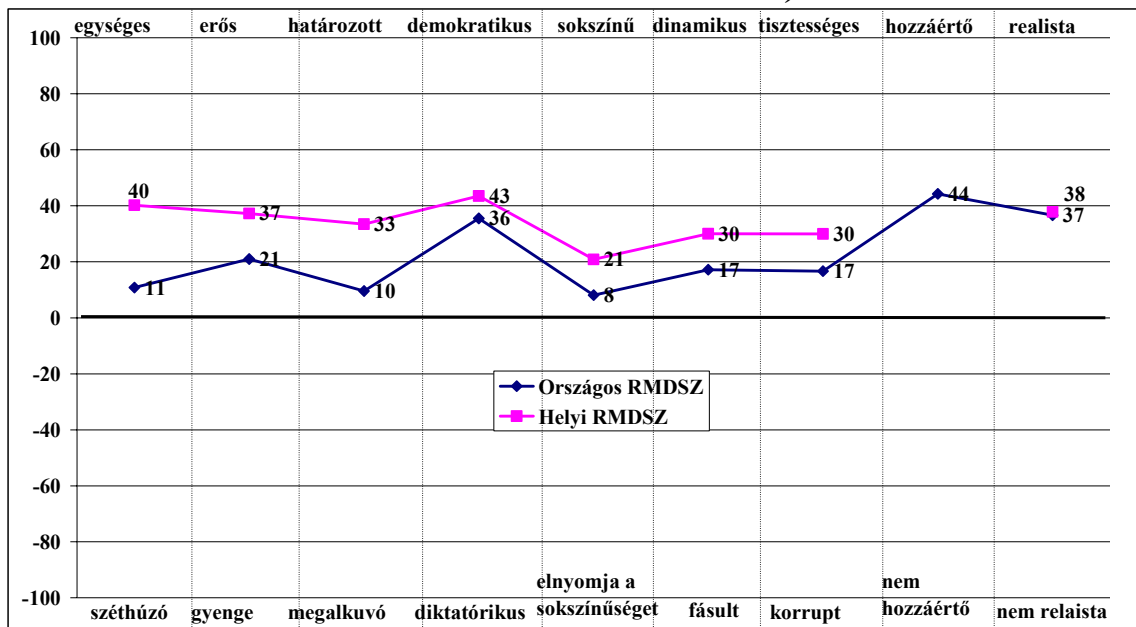
Regresszió-analízissel megvizsgáltuk az „egységpártiak” és az RMDSZ szavazók, illetve a „pluralizmuspártiak” és az RMDSZ ellen induló szervezetre, vagy független magyar jelöltekre szavazók társadalmi profilját.

- Mind a négy modellben a „Markó-pártiság” és a „Tőkés-pártiság” hatása érvényesül legerősebben. Ez az összefüggés azonban nem sokat segít a jobb megértésben: tautológia.
- Érdekes viszont, hogy a FIDESZ pártiak (*Amennyiben lehetősége volna rá Magyarországon melyik pártra szavazna*) egyben nagyobb eséllyel egységpártiak, és RMDSZ szavazók. A magyarországi pártszimpátiák a felsőháromszéki választók fejében nem képezik le az erdélyi politikai törésvonalakat. Vagyis bár politikai értelemben igaz lehet az ironikus mondás, miszerint az RMDSZ ellenzéke a FIDESZ, ebből a választók nem sokat érzékelnek.

- Az egység, illetve a pluralizmus előnyben részesítését nem írhatjuk le kemény változók mentén, azaz nem feleltethetjük meg valamely jól leírható társadalmi vagy demográfiai státussal.
- A pártopciók ezzel szemben jobban körülhatárolhatóak. Az „MPSZ” (ellenzéki szervezetek és személyek) szavazók társadalmi státusa magasabb az átlagnál (kereset, iskolázottság), míg az RMDSZ szavazóké alacsonyabb (kereset). Az RMDSZ szavazók az átlagnál vallásosabbak (gyakrabban járnak templomba).

Vélemények az RMDSZ-ről

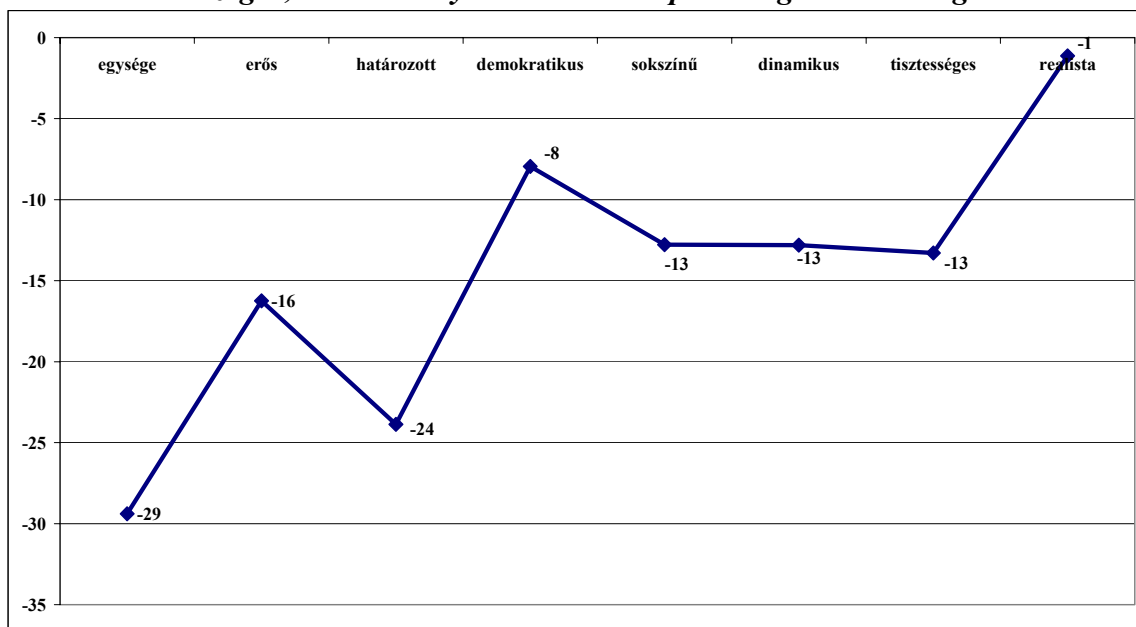
64. ábra. Mennyire jellemzőek az alábbiak az országos, illetve a helyi RMDSZ-re (100-teljes mértékben a pozitív, –100-teljes mértékben a negatív tulajdonság igaz. Felsőháromszéki minta: N=1002)

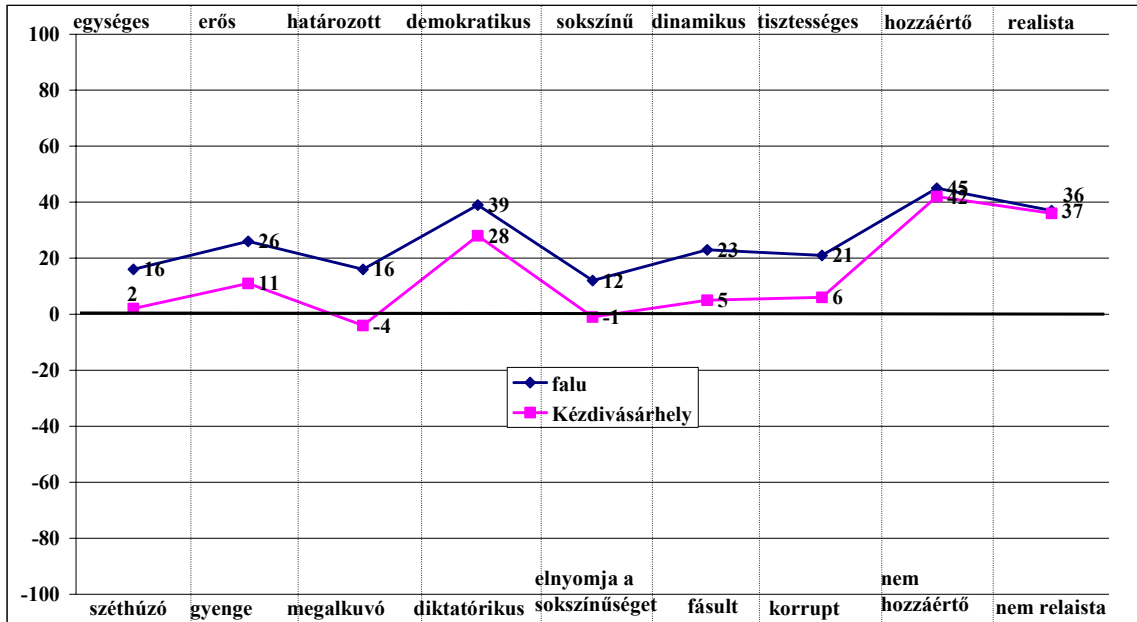
Most tárgyalt kérdésblokkunk kilenc ellentétpárt fogalmazott meg (ezek a fenti ábrán láthatóak, fent a pozitív, lent a negatív kijelentés), a válaszadókat arra kérve, hogy mondják meg ezek mennyire jellemzőek az országos, illetve a helyi RMDSZ-re. A skála egyik végpontja a pozitív a másik a negatív kijelentés volt. A fenti ábra az átlagértéket jeleníti meg a skála transzformált változatán, ahol a 100-as érték az jelöli, hogy teljes mértékben a pozitív, a –100-as pedig, hogy teljes mértékben a negatív tulajdonság igaz.

- Az országos RMDSZ-el szemben hangoztatott leggyakoribb negatív tulajdonság az volt, hogy széthúzó, megalkuvó és hogy elnyomja a sokszínűséget.
- Az országos RMDSZ legerősebb oldalaként a felsőháromszéki választók a hozzáértést, a realizmust és demokratizmus látják.
- A felsőháromszéki RMDSZ megítélése minden tulajdonság esetében pozitívabb az országosénál. (Ezt a hozzáértés esetében nem tudjuk megállapítani, mert a helyi RMDSZ-re vonatkozó kérdésblokkból ezt sajnos kifelejtettük). Amint a lenti ábra mutatja a felsőháromszéki RMDSZ előnye az egység, az erő és a határozottság tekintetében a legnagyobb. A legkisebb eltérés pedig a realizmus és a demokratizmus területén található.

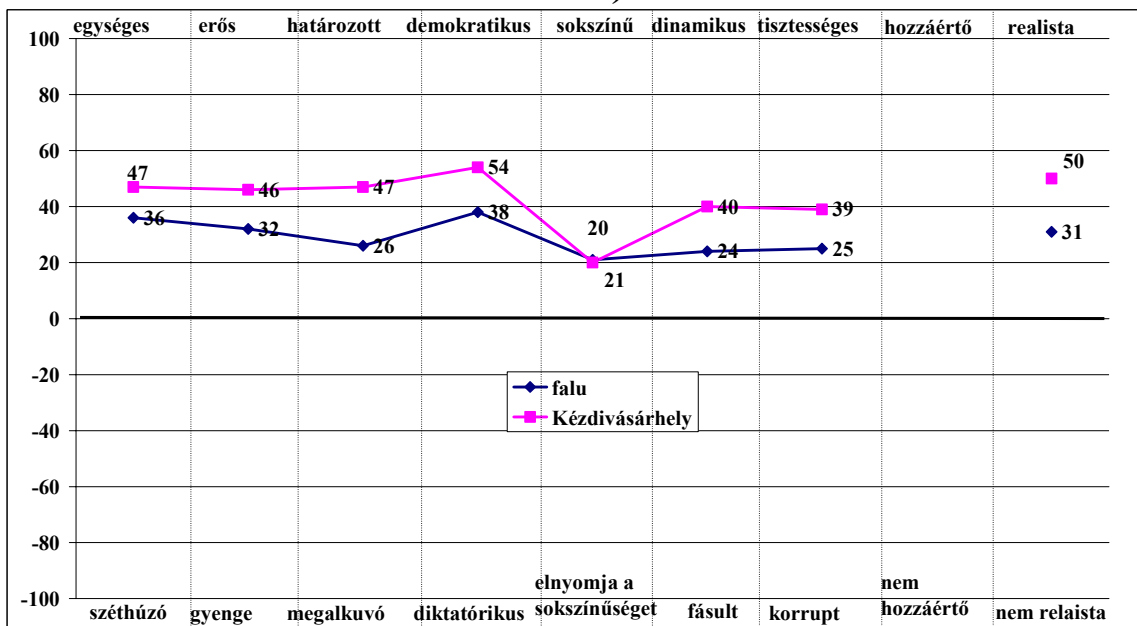
65. ábra. Mennyire jellemzőek az alábbiak az országos, illetve a helyi RMDSZ-re. Az országos, illetve a helyi RMDSZ-re kapott átlagok különbsége

66. ábra. Mennyire jellemzőek az alábbiak az országos RMDSZ-re (100- teljes mértékben a pozitív, -100-teljes mértékben a negatív tulajdonság igaz. Falu: N=642, Kézdivásárhely N=599)

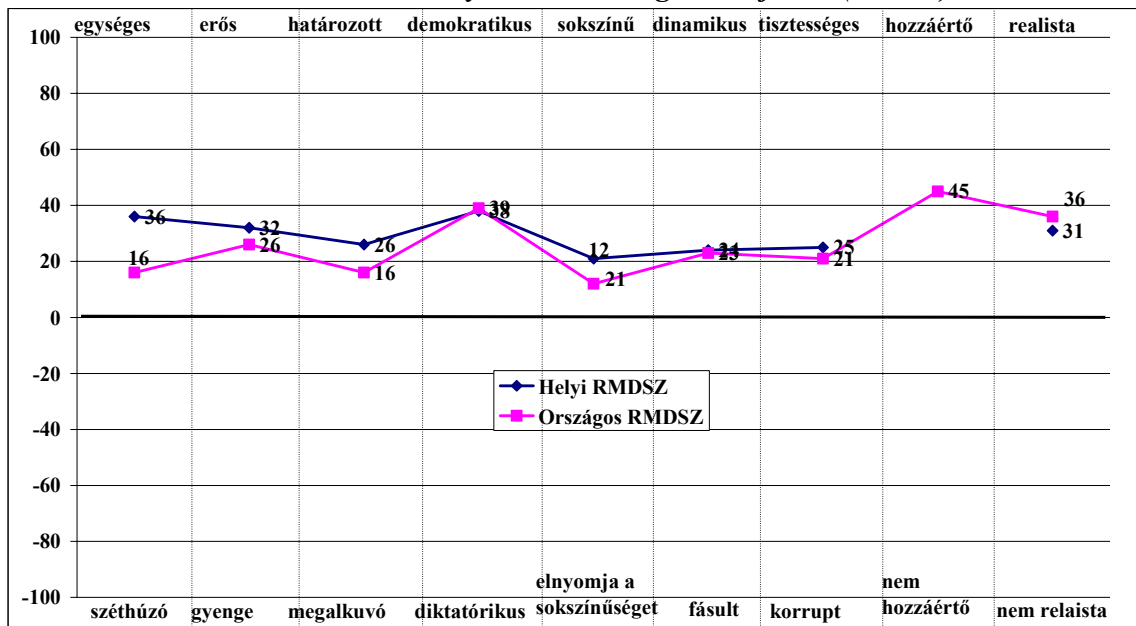
67. ábra. Mennyire jellemzőek az alábbiak az helyi RMDSZ-re (100- teljes mértékben a pozitív, -100-teljes mértékben a negatív tulajdonság igaz. Falu: N=642, Kézdivásárhely N=599)

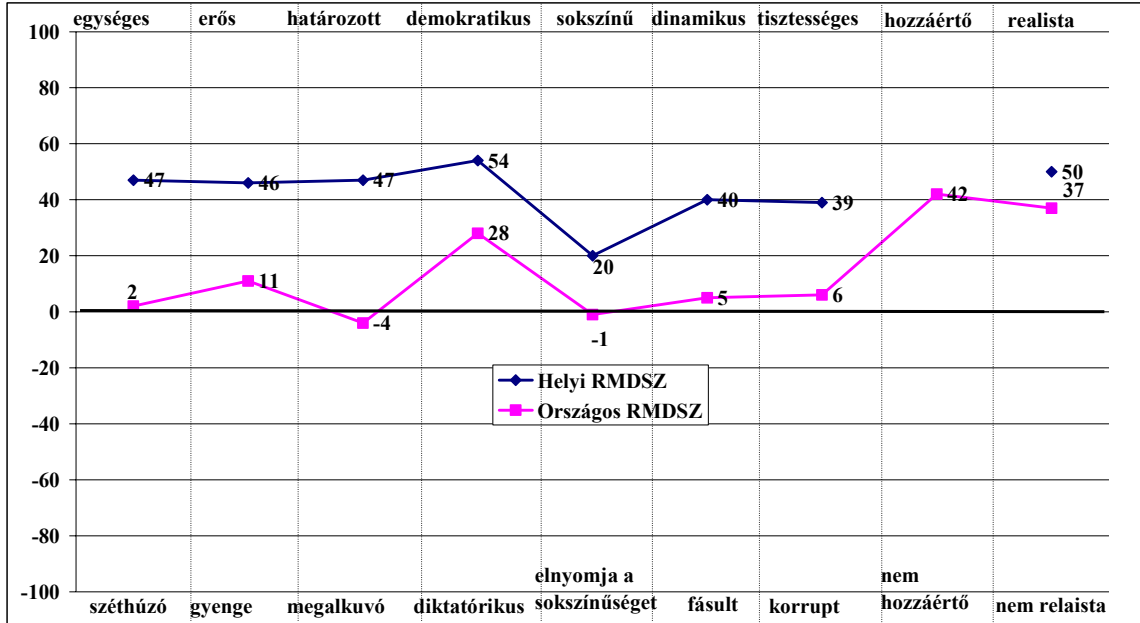
- Kézdivásárhely – vidék összehasonlításban figyelemre méltó összefüggésre bukkantunk. Az országos RMDSZ megítélés falun, míg a helyi RMDSZ-é Kézdivásárhelyen jobb.

- Ez egyben azt jelenti, hogy az RMDSZ helyi és országos szervezetének megítélésében falun minimális az eltérés. Az országos szervezetnek a falusiak egyedül a széthúzást vetik a helyi szervezetnél jobban a szemére. Kézdivásárhelyen ezzel szemben a realizmust leszámítva minden tulajdonság esetében a helyi szervezet „előnyét” mértük.
- Praktikusan ez annyit jelent, hogy Kézdivásárhelyen a kampány során kifizetődőbb a helyi szervezetre fókuszálni, míg vidéken ez nem egyértelmű.

68. ábra. Az és a helyi RMDSZ megítélése falun (N=642)

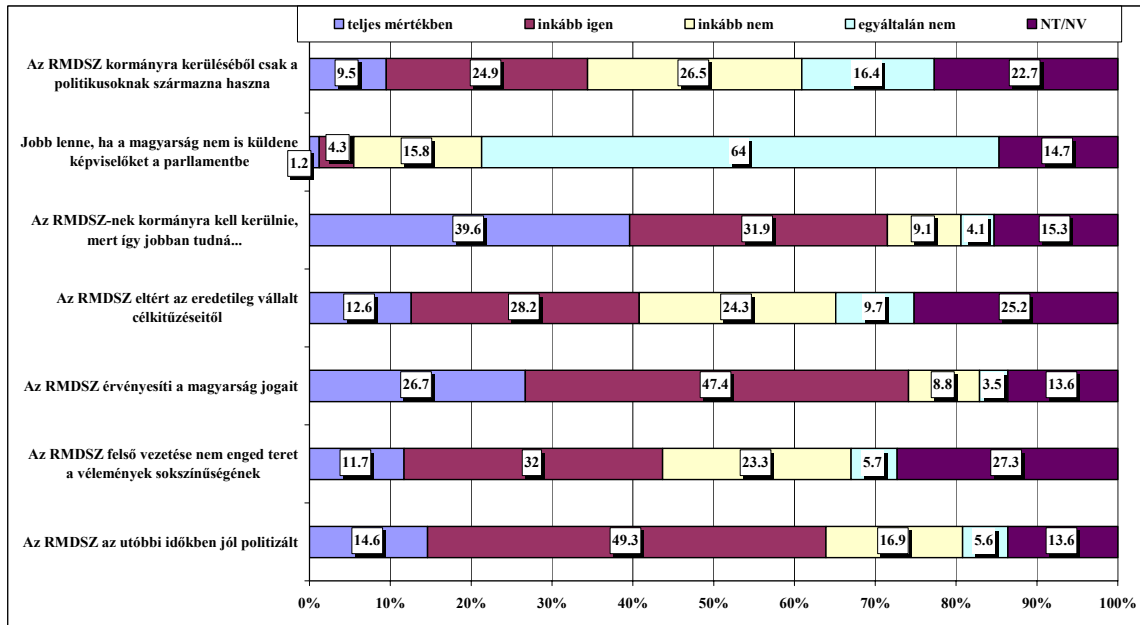

69. ábra. Az és a helyi RMDSZ megítélése Kézdivásárhelyen (N=642)

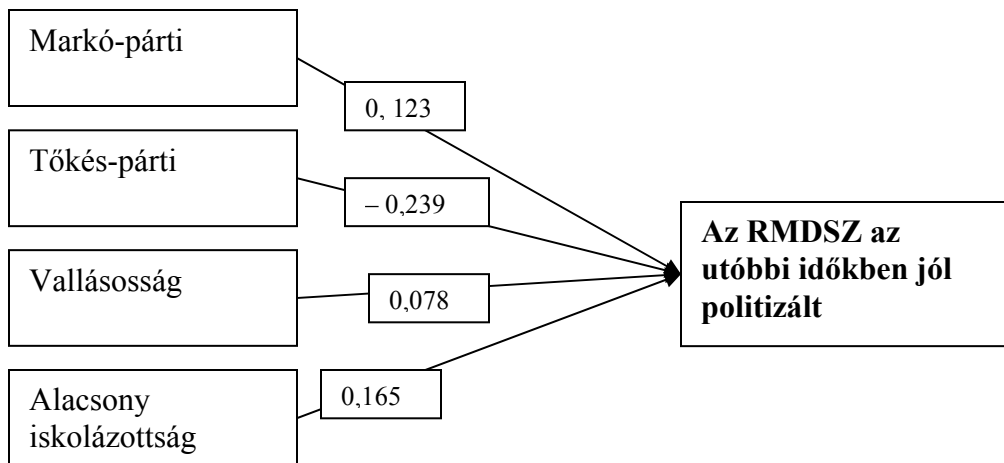
A válaszadók számára hat kijelentést fogalmaztunk meg. Ezek a politikai mezőt megosztó kijelentések voltak. Kérdésünk azt volt, hogy polarizálják-e és ha igen milyen arányok szerint a felsőháromszéki közvéleményt.

70. ábra. Milyen mértékben ért egyet az alábbi kijelentésekkel? (Felsőháromszéki minta: N=1002)

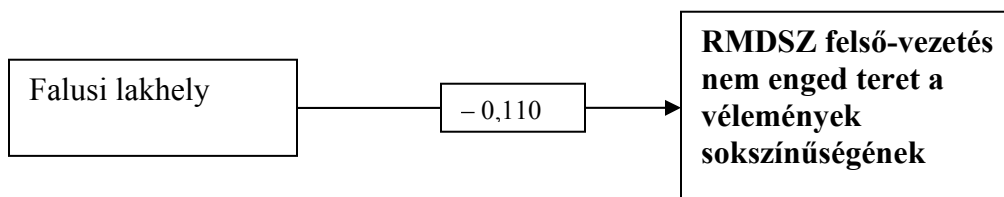
- A válaszadók közel kétharmada (teljes mértékben vagy inkább) azon az állásponton van, hogy az RMDSZ jól politizált. A válaszadók 20 százaléka nem ért egyet ezzel a kijelentéssel.
- Azok akik ezzel a kijelentéssel egyetértenek nagyobb eséllyel Markó és kisebb eséllyel Tőkés pártiak, az átlagnál vallásosabbak és alacsonyabb jövedelműek.

71. ábra. Az RMDSZ az utóbbi időkben jól politizált

- Többségben vannak azok, akik szerint az RMDSZ felső-vezetés nem enged teret a vélemények sokszínűségének.
- A kijelentéssel egyet nem értők között felülreprezentáltak azok, akiknek az állandó lakhelyük falun van.

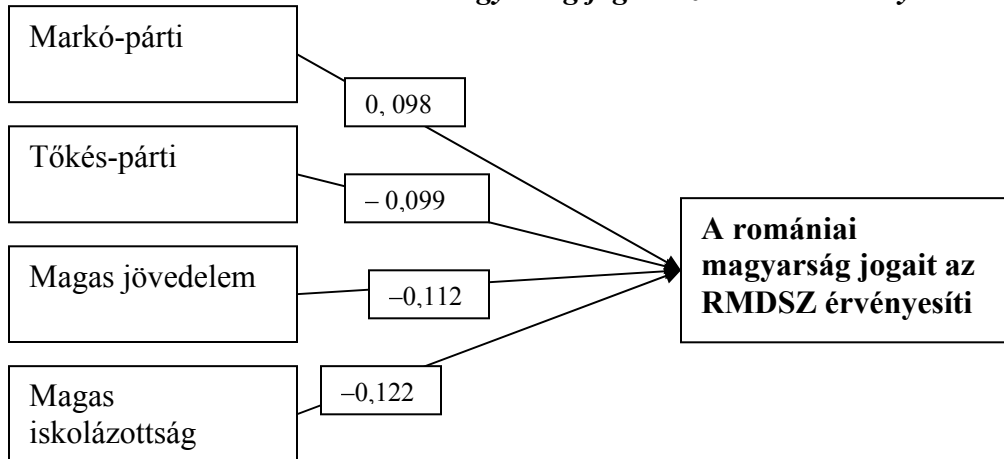
72. ábra. RMDSZ felső-vezetés nem enged teret a vélemények sokszínűségének

- A válaszadóknak csak 12 százaléka nem ért egyet azzal a kijelentéssel, hogy a romániai magyarság jogait az RMDSZ érvényesíti.

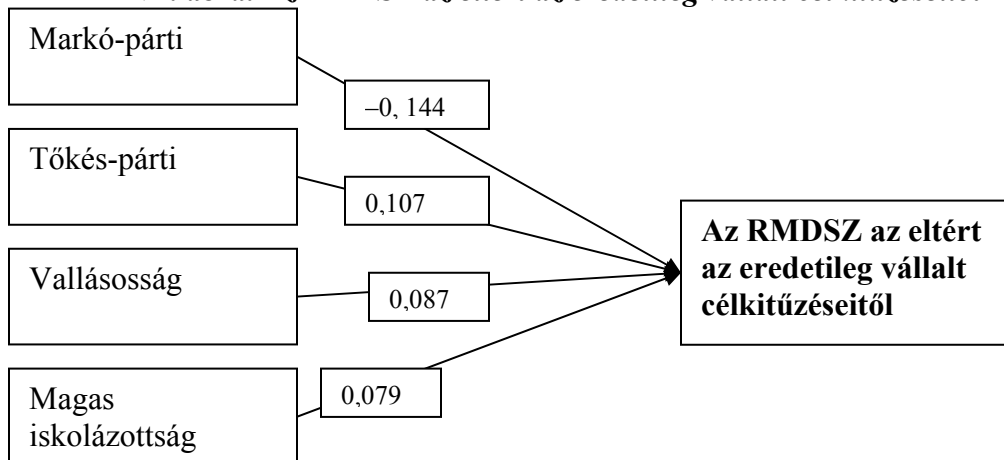
- A kételkedők társadalmi státusa (iskolázottság-kereset) magasabb az átlagnál

73. ábra. A romániai magyarság jogait az RMDSZ érvényesíti

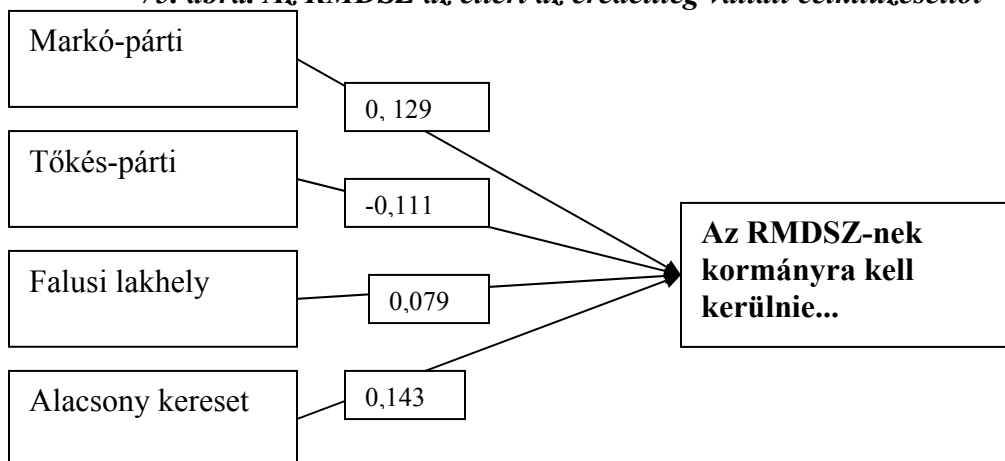
- A vélemények nagymértékben polarizáltak a tekintetben, hogy az RMDSZ eltért-e eredeti célkitűzéseitől.
- A vallásos, magasan iskolázott válaszadók nagyobb mértékben értettek egyet a kijelentéssel

74. ábra. Az RMDSZ az eltért az eredetileg vállalt célkitűzéseitől

- A válaszadók hetven százaléka egyetért azzal a kijelentéssel, hogy az RMDSZ-nek kormányra kell kerülnie, mert így jobban tudja érvényesíteni a magyarság jogait.
- Az alacsony keresetű falusi lakosok nagyobb mértékben gondolják így.

75. ábra. Az RMDSZ az eltért az eredetileg vállalt célkitűzéseitől

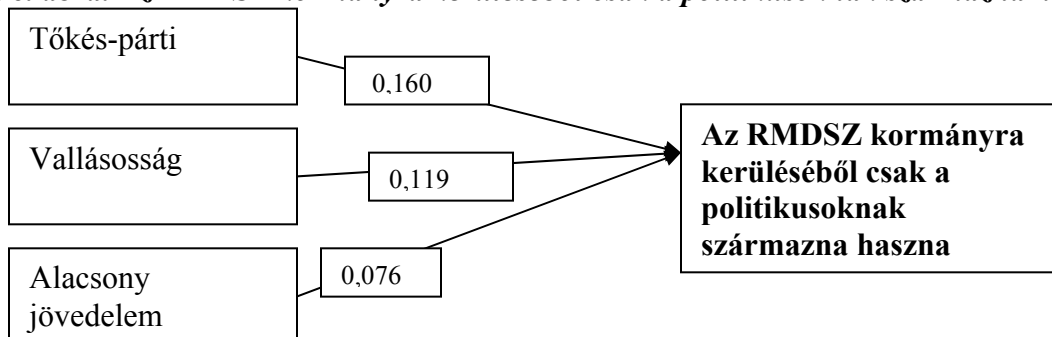

- A válaszadók egyöntetűen elutasították azt a felvetést, hogy *jobb lenne, ha a magyarság nem is küldene képviselőket a parlamentbe*
- A kérdésre adott válasz nem függött össze a vizsgált mögöttes tényezőkkel.

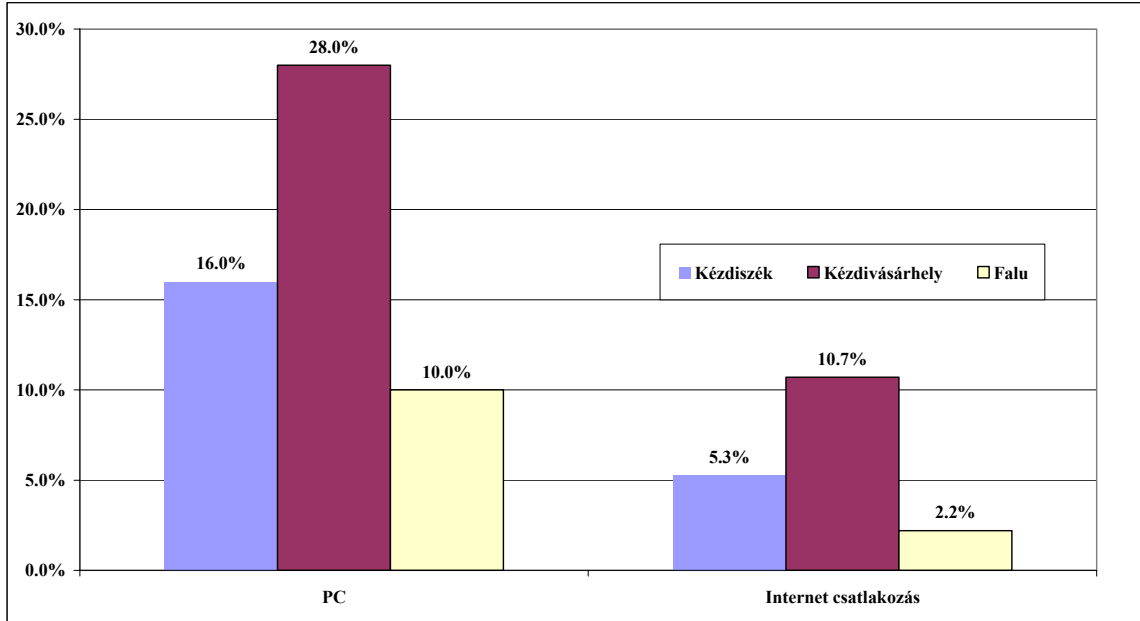
- Bár a többség egyetértett azzal, hogy az RMDSZ-nek kormányra kell kerülnie a véleményeket polarizálta az a kijelentés, hogy ebből csak a politikusoknak lenne hasznuk.
- A kijelentéssel pont az általában RMDSZ párti vallásos és alacsony státusú (jövedelem) szavazók értettek egyet. Az RMDSZ érdekes módon pont azokat a rétegeket tudja nagyobb mértékben mozgósítani, amelyeket egyfajta diffúz („plebejus”) politika és elit-ellenesség jellemez.

76. ábra. Az RMDSZ kormányra kerüléséből csak a politikusoknak származna haszna

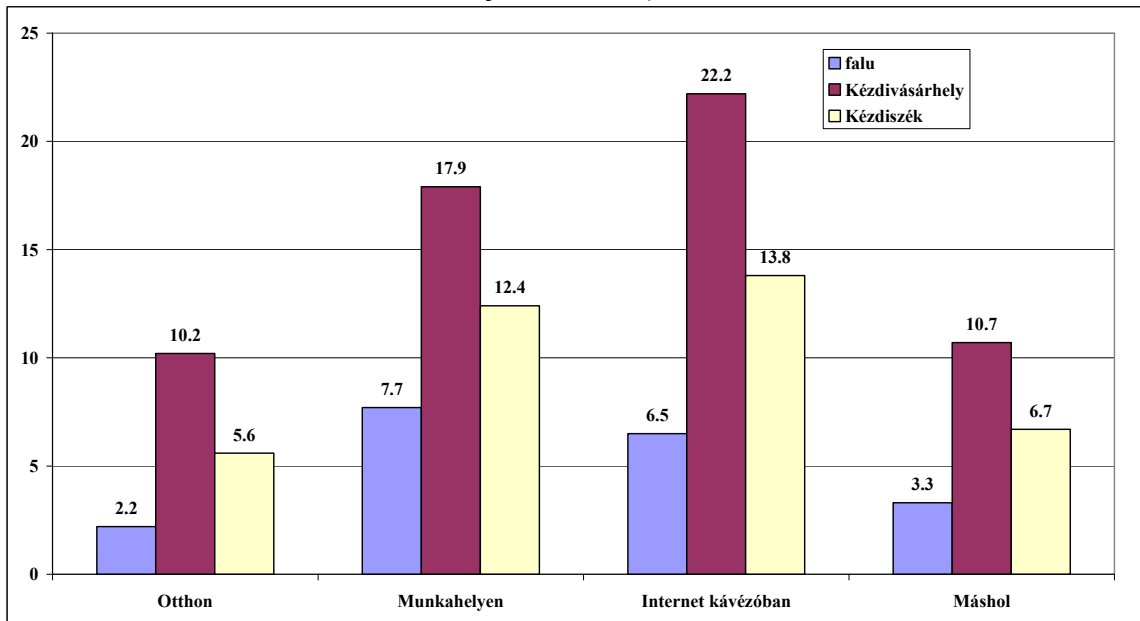

Internet-használat

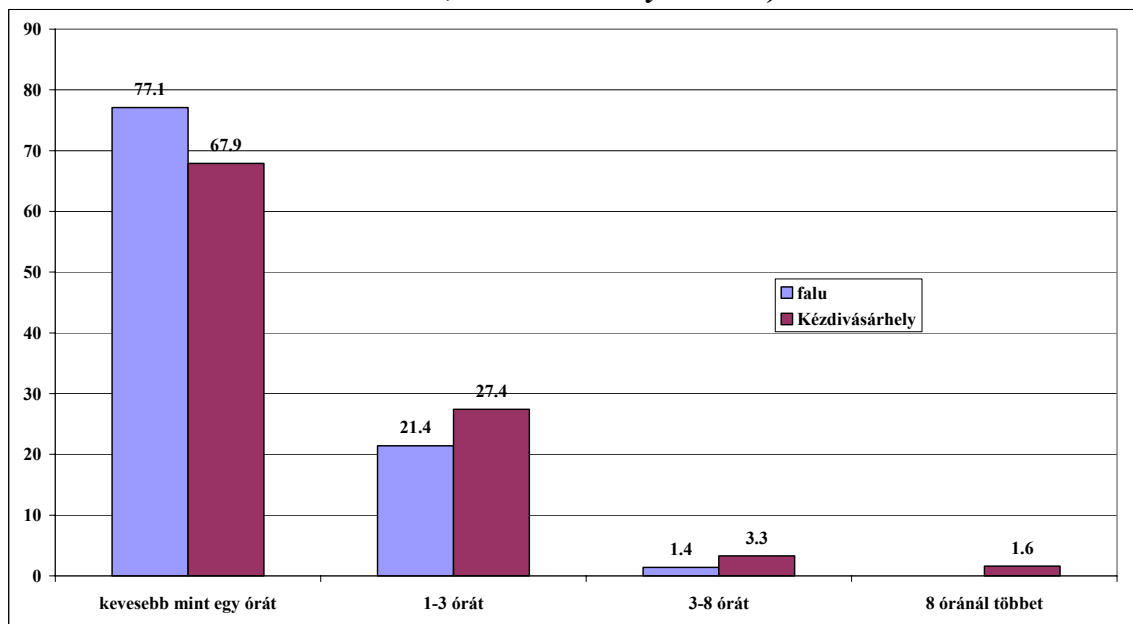
77. ábra. A személyi számítógéppel, illetve internet csatlakozással rendelkezők aránya (Kézdiszék: N=1002, Kézdivásárhely: N=599, falu: N=642)

78. ábra. Internethez hozzáférők aránya (Kézdiszék: N=1002, Kézdivásárhely: N=599, falu: N=642)

79. ábra. Átlagosan hány órát használ internetet? (Internethasználó válaszolók. Falu: N=71, Kézdivásárhely: N=246)

80. ábra. Mire használják az internetet (Internet-használó válaszolók. Falu: N=70, Kézdivásárhely N=112)

